BBC

OSZCZĘDZAJ! ZRÓB WŁASNY KARMNIK I POKARM DLA PTAKÓW

Styczeń/Luty 1-2 (43)/2022

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

Ogrodowa Mapa Polski
część II

STORCZYKI
co zrobić, by nie przestawały kwitnąć

ZIMOWY BLASK
w donicach i w ogrodzie

Poznaj sekrety
dzikich zwierząt

TESTUJEMY
Domowe kompostowniki

Styczeń-luty 1-2/2022
cena 14,90 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636

To będzie dobry rok!
Wypełnij grządki smacznymi warzywami, korzystając ze sprawdzonych porad Monty'ego

OGRÓD W KOLORZE
Carol wybiera roślinne gwiazdy na 12 miesięcy

CZAS NA CIĘCIE
Frances radzi, jak przycinać drzewka owocowe

PODŁOŻA BEZ TORFU
Sally sprawdza, co kryje się w worku

eprasa

SUBSTRAL

Podłoża BEZ TORFU, które kwitną w zgodzie z naturą

PODŁOŻE + NAWÓZ

ZAWIERA GLINKĘ I NAWILŻACZ

Zawiera startową dawkę nawozu wspomagającą aklimatyzację roślin w nowym podłożu

Prenumerata

Gardeners` World. Edycja Polska to wydanie licencyjne największego brytyjskiego magazynu ogrodniczego BBC Gardeners' World Magazine. W polskiej edycji dzielimy się z wami naszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów (angielskich i polskich) i zachwycających roślin, po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, by ogród był zawsze w kwitnącej formie.

Teraz magazyn Gardeners` World. Edycja Polska jest miesięcznikiem (10 numerów w roku). Zamów prenumeratę bezpiecznie, bez wychodzenia z domu na **www.UlubionyKiosk.pl**. Przesyłka gratis!

- **Prenumerata roczna**
  134,10 zł – 10 wydań,
  w tym 1 numer gratis
- **Prenumerata dwuletnia**
  223,50 zł – 20 wydań,
  w tym 5 numerów gratis

Inne opcje:
- e-prenumerata roczna (PDF)– 95,20 zł
- e-prenumerata dwuletnia (PDF) – 178,50 zł

Jeśli masz pytania, wyślij e-mail na prenumerata@avt.pl.

Welcome

Gdy kolejny rok dobiegł końca, a my znowu jesteśmy zamknięci w domach, zastanawiamy się nad tym, jak zmieniło się nasze życie i zgodnie z noworoczną tradycją snujemy plany na przyszłość, mając nadzieję, że... tym razem uda się je zrealizować. Zimową porą więcej myślimy o tym, co zrobimy, niż naprawdę robimy, ale czasem warto pozwolić sobie na błogie „nicnierobienie".

Otwórz oczy i uszy na własne potrzeby, zwolnij tempo i zrezygnuj z wielkich planów. Skup się na tym, co masz na wyciągnięcie ręki i tak jak Monty, mierz szczęście filiżankami herbaty i ptasim śpiewem – bo zima to najlepszy czas na "radosne oczekiwanie na wyzwanie", jakim jest uprawa nowych roślin i na satysfakcję płynącą z sukcesów!

Prawdopodobnie Ty też nie możesz się już doczekać nowego sezonu, by wreszcie zanurzyć dłonie w pachnącej ziemi i cieszyć się swoim ogrodem. Jeśli zastanawiasz się nad zmianami, skorzystaj z pomysłów Carol (str. 30) i zaplanuj ogród tak, by był dekoracyjny przez 12 miesięcy. Posadź w nim odpowiednie rośliny, pamiętając o tym, że kolory mają ogromny wpływ nie tylko na jego wygląd, ale także na to, ile radości sprawiać będą przez cały rok. Nawet zimą możesz dodać mu blasku, wprowadzając szczyptę prawdziwej magii (str. 36). Rozkoszuj się tym widokiem i czerp z niego jak najwięcej przyjemności. Podczas chłodniejszych miesięcy pamiętaj jednak o ptakach, które stale dostarczają radości, ale także ciężko pracują dla nas przez cały rok. Przygotuj im pożywne smakołyki (str. 100) i zbuduj stołówkę (str. 102), gdzie będziesz mógł podglądać ich pełne, wesołe dzióbki. Wykorzystaj długie zimowe wieczory na inspirującą lekturę naszego magazynu i zrób pierwszy krok w kierunku lepszego zdrowia. Skorzystaj z doświadczenia Monty'ego (str. 24) i zaplanuj cały rok z warzywami, wypełniając grządki roślinami, które później wylądują na Twoim talerzu. Pamiętaj, że "dobre życie zaczyna się tu i teraz"!

Zdrowego Nowego Roku!

Paweł Romanowski
Redaktor naczelny
pawel.romanowski@avt.pl

Sięgnij po zdrowie!

Nic nie przebije smaku samodzielnie wyhodowanych i zebranych plonów, ani związanej z tym przyjemności. Zacznij nowy rok ze zdrową energią i dobrym postanowieniem, które łatwo możesz zrealizować. Wejdź na stronę **www.zielonyogrodek.pl/prezent** i pobierz darmowe e-wydanie. Nie zwlekaj! Okazja trwa tylko do końca lutego!

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarsh
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Joe Swift
Nagradzany projektant ogrodów, prowadzi pracownię w Londynie. Pisze o wszystkich aspektach ogrodnictwa, dla nas projektuje kwiatowe rabaty.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl f9a9bd670b

SPIS TREŚCI

styczeń–luty 2022

LUBIMY

6 Gwiazdy zimy

16 Ciemierniki

18 Żurawki

20 Zimozielone paprocie

INSPIRACJE

22 Ogrodowa Mapa Polski
Gdzie warto pojechać

24 Zaplanuj rok w ogrodzie
Stosując rady Monty'ego

30 Roślinne gwiazdy Carol
Na każdy miesiąc

36 Tajemnica blasku
Ogród dekoracyjny zimą

41 Rośliny pełne klejnotów
Gatunki i odmiany owocowe

46 Longmeadow po powodzi
Co sadzić na podmokłym gruncie

52 Chelsea Flower Show 2021
Najlepszy ogród jesiennej edycji

56 Z wizytą w Kornwalii
W gąszczu egzotycznych rabat

62 Odliczanie dla torfu
Niepokojące statystyki

65 Kompozycja w donicach
Na zimową porę

107 Test wermikompostowników
12 sprawdzonych modeli

FAUNA W OGRODZIE

90 Sekrety zwierząt

96 Wiewiórka

98 Raniuszek

100 Przysmaki dla ptaków

102 Karmnik krok po kroku

FELIETON

15 Cały Monty

120 Opowieści Titchmarsha

30
Carol Klein wymienia rośliny, które najlepiej poprawią nam humor przez cały rok i wyjaśnia, dlaczego każda z nich zasługuje na miejsce w twoim ogrodzie

36
Odkryj, jak sprawić, by ogród wyglądał pięknie przez całą zimę

41
Kiedy opadną liście, błyszczące owoce wciąż będą zdobić gałązki, wprowadzając do ogrodu trochę radosnych kolorów

eprasa.pl f9a9bd670b

TEMATY Z OKŁADKI

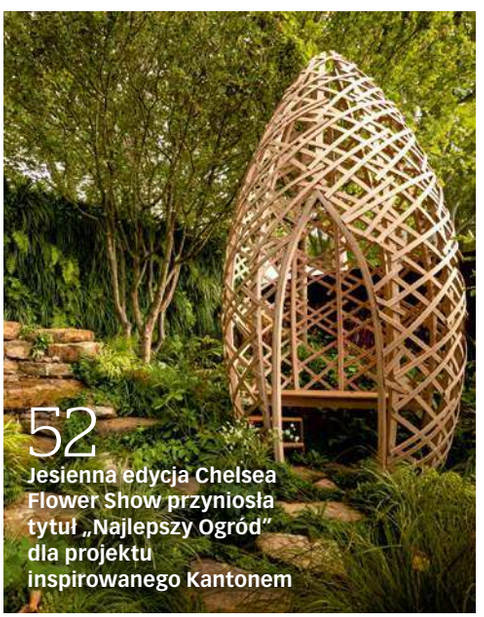

85
90
107

22
36, 65
24

Zdjęcie: Jason Ingram

52 Jesienna edycja Chelsea Flower Show przyniosła tytuł „Najlepszy Ogród" dla projektu inspirowanego Kantonem

62 Sally Nex sprawdza, ile torfu zużywamy i dlaczego rezygnacja z niego może okazać się trudniejsza, niż nam się wydaje

65 Być może ogród wygląda teraz dość ponuro, ale donice szybko dodadzą mu koloru, przekonuje Adam Frost

96 Wiewiórki nie zapadają w sen zimowy i są teraz bardzo głodne. Na szczęście mają wcześniej zebrane zapasy

DODATEK SPECJALNY: ROŚLINY W DOMU

69 Bluszcz
72 Grubosz
76 Kaktusy z nasion
78 Orchidee w kompozycjach
85 Kwitnienie storczyków

Plan działań zima

SPRAWY DO ZROBIENIA

112-116 Przytnij krzewy
114 Podetnij lipy
117 Przytnij jabłonie
118 Przekompostuj choinkę
119 Zabezpiecz rośliny

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM, ALISTER THORPE, PAUL DEBOIS, GETTY/ INES CARRARA, MICHAEL CONRAD

eprasa.pl f9a9bd670b

„Lutowe słońce ogrzewa konary, zabarwia pąki i budzi do życia liście”

William Cullen Bryant

eprasa.pl f9a9bd670b

Lubimy zimę

Powierzchownie luty ma brutalne oblicze – mimo, że jest krótki, to wciąż przede wszystkim jest też ponury i mokry. Kwiatów jest jak na lekarstwo, ale pomyślmy przez chwilę o rzeczach, których nie widzimy: tuż pod powierzchnią zimnej jak blacha ziemi wiercą się już korzenie, a rośliny przygotowują się do wzrostu. To jak dudniąca maszynownia tuż pod naszymi stopami – tłoki pompują, trybiki stukają, a koła zamachowe naszych ogrodów nabierają rozpędu. Wkrótce zielone kiełki zaczną przebijać powierzchnię i uniosą nas porywy wiosny.

TEKST JAMES ALEXANDER-SINCLAIR

GWIAZDA MIESIĄCA

Dereń jadalny
(*Cornus mas*)

To bardzo dobre drzewo do średniej wielkości ogrodu: daje cenne owoce i ciekawe liście jesienią, ale to za kwiaty w zimie naprawdę kochamy tę roślinę. Wyobraź sobie, że budzisz się w zimny lutowy poranek i odsłaniasz zasłony w sypialni, aż naraz wita cię widok kwitnącego derenia. Wygląda jakby jego bezlistne gałęzie w cudowny sposób obsiadła gromada świeżo wyklutych piskląt. Wspaniała obfitość puszystych, żółtych kwiatów, które nie mogą powstrzymać się od rozweselenia świata – a w tym miesiącu zasługujemy na każdą porcję radości, jaką tylko możemy otrzymać.

Może być prowadzony jako krzew lub drzewo. Najlepiej rośnie w słońcu lub w półcieniu. Rozmnażaj latem z półzdrewniałych sadzonek.
Wysokość x Szerokość 3 m x 3 m

ZDJĘCIA: GETTY/JACKY PARKER PHOTOGRAPHY

eprasa.pl f9a9bd670b

CHOĆ PAPROĆ

Jeśli postawisz na tę roślinę (lub szczerze mówiąc na jakąkolwiek paproć), spodziewając się masy oszałamiająco pachnących kwiatów w tęczowych odcieniach, słodkich owoców lub ognistych jesiennych barw, będziesz ogromnie rozczarowany. Ale jeśli to, czego naprawdę potrzebujesz, to zimozielona paproć o wielkim wdzięku i elegancji do zacienionego zakątka, to nie szukaj dalej. Można na niej polegać.

Paprotnik szczecinkozębny (*Polystichum setiferum*)
Chroń przed nadmierną wilgocią zimą i gorącym letnim słońcem. Podziel rośliny wiosną lub wysiej zarodniki. **W x S** 1,2 m x 90 cm

Więcej paproci efektownych zimą znajdziesz na str. 20-21

BŁYSK I POŁYSK

Niektóre rośliny są jak melodia, której nie można się pozbyć z głowy – kiedy tylko czytam ich nazwę, to nucę ją przez następne kilka godzin. Wiem, że to nieuprzejme z mojej strony, bo melodie są bardzo zaraźliwe, ale podzielę się tym z tobą: *Camellia, you're breaking my heart. You're shaking my confidence daily…* – w rytm melodii „Cecilia" Simona i Garfunkela. Nie ma za co.

Kamelia japońska (*Camellia japonica*) 'Charlotte de Rothschild'
Urocze kwiaty (i fantastycznie lśniące liście), które wspaniale prezentują się w prostym wazonie. Najlepiej rośnie w kwaśnym podłożu [w Polsce należy ją chronić przed mrozem – red.]. **W x S** 6 m x 6 m

ZDJĘCIA: JASON INGRAM; SARAH CUTTLE

eprasa.pl f9a9bd670b

TWARDZIELE

Masz duży pojemnik? Jeśli tak, to kilka bratków i trochę krokusów nie wystarczy. Potrzebujesz czegoś rosłego i solidnego: nadal zostanie miejsce na dosadzenie wiosennych cebulek, ale przede wszystkim potrzebujesz roślin o mocnej formie i masywnych liściach.

Korokia (*Corokia* x *virgata*) 'Sunsplash'
Wygląda jak zrobiona z drucianej siatki (jakie to nieromantyczne). Dobra na żywopłot lub do pojemnika. Toleruje mocne cięcie [w Polsce należy ją chronić przed mrozem – red.].
W x S 1,8 m x 1,2 m

Bergenia (*Bergenia*) 'Bressingham Ruby'
Jej liście przypominają słoniowe uszy. Zimozielone liście zimą zmieniają kolor z zielonego na ciemnoczerwony.
W x S 35 cm x 40 cm

Trzmielina (*Euonymus*) 'Emerald 'n' Gold'
Dobry, niezawodny i wytrzymały krzew na rabaty, do pojemników, a nawet do posadzenia przy ścianie. Rozmnażaj latem z sadzonek.
W x S 90 cm x 60 m

SPRYTNA SKRZYNKA

Prawie wszystko może być pojemnikiem na rośliny: tutaj świetnie sprawdziło się stare drewniane pudełko na butelki wina. Rośliny również zostały dobrze dobrane: delikatne białe kwiaty i liście, które aż chce się pogłaskać. Rośliny są nie tylko do oglądania i wąchania – trzeba je również dotykać! Tylko nie ściskaj zbyt mocno.

Zastrzalin (*Podocarpus*) 'Kilworth Cream'

Kolor jego liści wzmacnia się zimą. Posadź go z przodu rabat lub w doniczkach. Osłoń przed zimnymi wiatrami.
W x S 100 cm x 1,5 m

Wrzosiec darlejski (*Erica* x *darleyensis*) 'Silberschmelze'

Płożąca się zimozielona krzewinka z pachnącymi kwiatami. Najlepiej rośnie w słońcu. Sprawdza się na zboczach i przy brzegach.
W x S 45 cm x 100 cm

LUTOWE LŚNIENIE

Główny problem z krokusami polega na tym, że są uważane za przysmak nie tylko wszystkich wiewiórek, ale także każdej myszy polnej w twojej okolicy. Wszystkie zbiegają się na pierwszy szelest opakowania z cebulkami. Na szczęście można je zniechęcić za pomocą drucianej siatki, a krokusy są niedrogie, dzięki czemu można ich posadzić całe mnóstwo. Zimą udekorują donice, rabaty, a nawet trawniki.

Krokus (*Crocus*) 'Whitewell Purple'

Posadź w przepuszczalnej ziemi i nasłonecznionym miejscu. Jego smukłe, ciemnofioletowe kwiaty z pomarańczowymi pręcikami otworzą się, gdy wyjrzy słońce.
W x S 10 cm x 3 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

eprasa.pl f9a9bd670b

KWIATOWY DYWAN

Może zdradzę trochę za dużo, ale co roku w styczniu, kiedy małe kiełki przebiśniegów zaczynają przebijać się przez zimną ziemię, tańczę taniec radości. Nie przypomina on co prawda baletowych podskoków czy żwawego merengue, bo to coś w rodzaju podrygiwania z obrotami. Muszę przy tym uważać, aby nie narazić na śmieszność mojej rodziny, nie poślizgnąć się w błocie i nie zrobić sobie krzywdy, ale warto, ponieważ coś tak pełnego życia i pocieszngo jak przebiśniegi zasługuje na odpowiednio entuzjastyczne powitanie.

Śnieżyczka przebiśnieg (*Galanthus nivalis*)

W każdym ogrodzie znajdzie się miejsce dla przebiśniegów: można je posadzić w każdym rogu, a nawet w doniczkach i pojemnikach. Sadź uśpione cebulki jesienią albo najlepiej w marcu, kiedy jeszcze mają liście.

Wysokość x Szerokość 10 cm x 5 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM.

ZIMOWA BIEL

Niewielu z nas ma przestronne ogrody, więc musimy starannie dobierać rośliny – zwłaszcza te zimozielone, które mają się wykazać, a nie tkwić niezgrabnie w kątach (bez nazw, bez drążenia tematu). Ta kalina ma nie tylko cudownie pikowane liście, ale kwitnie zimą (duży plus), a jesienią ma małe czarne jagody. Zapewnia również osłonę i schronienie dla wszelkiego rodzaju dzikich stworzeń.

Kalina wawrzynowata (*Viburnum tinus*) 'French White'
Łatwa w pielęgnacji, jeśli posadzisz ją w dobrej ziemi. Rozmnażaj latem z półzdrewniałych sadzonek.
W x S 3 m x 3 m

KRÓLEWSKA CZERWIEŃ

Styczniowi nie brakuje plam kolorów – tylko spójrz na tę prymulkę. Niezawodnie wypełnia puste przestrzenie, zanim nasze donice nie zaczną rozkwitać cebulkowatością – a może po prostu cebulkować? Może zbyt swobodnie używam języka, ale kogo to obchodzi, kiedy mamy do czynienia z taką czerwienią?

Śnieżyczka Elwesa (*Galanthus elwesii*) 'Polar Bear'
Większość śnieżyczek wygląda podobnie, ale ta wyróżnia się nieco bardziej wyprostowanymi łodygami i innym wzorem płatków.
W x S 15 cm x 5 cm

Prymulka (*Polyanthus*) 'Stella Regal Red'
Rozmnażaj z nasion wysianych wiosną. Dobra do pojemników lub wypełniania pustych przestrzeni. Dobrze sprawdza się w połączeniu z wcześnie kwitnącymi kwiatami cebulowymi.
W x S 20 cm x 25 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM.

eprasa.pl f9a9bd670b

CZARY-MARY OCZARY

Wyobraź sobie zimny dzień w środku zimy. Zmusiłeś się do opuszczenia ciepłego domu i przechadzki po ogrodzie. Masz zimny nos, nieodpowiednie rękawiczki i marzysz o wielkim kawałku ciasta. Wychodzisz zza rogu i trafiasz na coś takiego: subtelny zapach i kwiaty jak jedwabne frędzle. Świat, w którym istnieją oczary, jest naprawdę w porządku.

Oczar pośredni (*Hamamelis* x *intermedia*) 'Pallida'

Trudny do rozmnożenia – najlepiej przez szczepienie, które może być skomplikowane. Niestety nie urośnie w zasadowej glebie.
W x S 3 m x 3 m

egrasa.pl f9a9bd670b

NA CAŁEJ POŁACI

Nieskazitelnie biały jak świeża śnieżka ciemiernik jest zimową atrakcją – podobnie jak przebiśnieg. Znany również pod nazwą róża Bożego Narodzenia jest jednym z najwcześniejszych kwiatów. Nie martw się, jeśli twoje ciemierniki jeszcze nie zakwitły. Wkrótce się pojawią, a w międzyczasie podziwiaj podobne do kulek gum do żucia jagody golterii.

Ciemiernik biały (*Helleborus niger*) 'Christmas Carol'

Doskonale sprawdza się na rabatach i w pojemnikach. Kwiaty lekko zwisają, więc najlepiej posadzić je przy krawędzi. Rozmnażaj przez podział wiosną lub jesienią.
W x S 30 cm x 25 cm

Golteria rozesłana (*Gaultheria procumbens*)

Golteria doskonale ożywi pojemniki. Na rabatach najlepiej sprawdzi się posadzona w kwaśnej ziemi.
W x S 30 cm x 40 cm

NA ANIMUSZ

To nie jest subtelne połączenie, ale głośne jak upuszczony talerz perkusyjny i kolorowe jak udany dzień w fabryce kolorowych posypek. Taki duet powita cię w domu radosnym uśmiechem, jeśli ustawisz donicę przy drzwiach wejściowych.

Bratek ogrodowy (*Viola* x *wittrockiana*) 'Pink Blotch Shades'

Może mieć szykowną nazwę, ale w istocie jest starym dobrym bratkiem. Usuwaj przekwitłe kwiaty, aby przedłużyć kwitnienie.
W x S 20 cm x 20 cm

Wrzosiec krwisty (*Erica carnea*) 'Myretoun Ruby'

Dobrą wiadomością jest to, że w przeciwieństwie do większości wrzosów ten wrzosiec toleruje wapienne podłoże, a nawet półcień. Po kwitnieniu przystrzyż go nożycami.
W x S 15 cm x 45 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

eprasa.pl f9a9bd670b

Felieton

Cały Monty

Nawet najlepsze plany ulegają zmianom – wynika z rozmyślań **Monty'ego** o jego przybyciu do Longmeadow przed trzydziestu laty i ewolucji, jaką przeszedł ogród od tamtej pory

ZDJĘCIE: JASON INGRAM

Parę dni temu zapytano mnie, czy gdybym tu, w Longmeadow, miał zacząć wszystko od nowa, zrobiłbym coś inaczej. Bez wahania odpowiedziałem: wszystko. To dlatego, że wszystkie naprawdę istotne plany dotyczące rozplanowania ogrodu i nasadzeń pochodzą sprzed ponad ćwierć wieku. Niczego nie żałuję, ale na moje życie mają teraz wpływ zupełnie inne czynniki.

O ile nie masz projektanta, który ogarnie całość, prawie każdy ogród z czasem ewoluuje. To dlatego, że nasze początkowe pomysły mogą być nieco nietrafione, że z czasem dowiadujemy się więcej o naszym ogrodzie i o tym, jak rozwijają się w nim lubiane przez nas rośliny, znajdujemy nowe inspiracje albo zwyczajnie czujemy się nieco znużeni i chcemy coś zmienić. Mają też na nas wpływ pieniądze i trendy. Kiedy parę lat temu nagrywaliśmy program *The Secret History of the British Garden*, byłem zdumiony, że to moda miała zawsze największy wpływ na projekty. Potrzeba jest też bardzo rzadko matką wynalazków. To wynalezienie szklarni i sekatora zmieniło sposób cięcia drzew.

> *„Gdy życie przyniesie ci lipę, zrób z niej herbatkę – albo zacznij ją formować"*

Zmiany w ogrodzie są więc wynikiem nie tylko następstwa pór roku i rozwoju roślin, ale też ludzkich impulsów. Ogrody zależą w mniejszym stopniu od roślin, niż od ludzi, a ludzie się zmieniają.

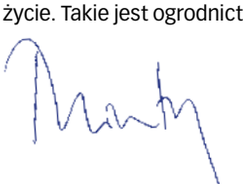
Kiedy zaczynamy tworzyć ogród, mamy w sobie mnóstwo nadziei i marzeń, a także ekscytacji wynikającej z rozpoczęcia ich realizacji. Wierzymy, że wszystkie nasze aspiracje obrócimy w rzeczywistość zgodnie z obrazami, jakie nosimy w głowie. W przypadku Longmeadow okres ciąży trwał aż 12 miesięcy i przez ten czas zapełniałem książki i notesy rysunkami, planami, pomiarami i listami roślin. W owych przedkomputerowych czasach (nadal nie mam pojęcia, jak rysować plany w komputerze), spędzałem całe godziny i dni przy desce kreślarskiej, rysując plany w odpowiedniej skali. Zanim się tu pojawiliśmy, odwiedziłem setki ogrodów, kilka zaprojektowałem i spędziłem większość dekady, projektując biżuterię – wiedziałem więc, jak zabrać się za planowanie i proces przenoszenia projektu z papieru na rzeczywistość, ale raz założony ogród niezmiennie zaczyna żyć własnym życiem, bez względu na to, jak drobiazgowe i specjalistyczne są nasze projekty.

Tak się składa, że ani nie jestem drobiazgowy, ani nie czuję się specjalistą. We wszystkim, co robimy tu, w Longmeadow, ogromną rolę odgrywa intuicja i to, co nazywam „wyczuciem". Jeśli czuję, że coś jest nie tak, żadna ogrodnicza logika nie sprawi, że to się zmieni – i odwrotnie. Kolejny ogromnie istotny czynnik w kształtowaniu ogrodu to prawo absolutnego veta, jakie przyznajemy sobie nawzajem z Sarą. Nie sadzimy i nie robimy nic bez całkowitej zgody drugiej strony. To nasz wspólny ogród – nie tylko mój.

Trudno uwierzyć, jak niewiele mieliśmy pieniędzy, gdy zaczęliśmy go tworzyć. W związku z tym sadziliśmy mnóstwo roślin, bo tylko na nie było nas stać lub po prostu już je mieliśmy. Prawie wszystkie drzewa i rośliny na żywopłoty kupiliśmy tego samego dnia: 3 kwietnia 1993 r., podczas wyprzedaży drzewek w Hereford. To dlatego mamy cisy w kształcie stożków, żywopłoty z grabu i klonu polnego, wiśnie w zagajniku i mnóstwo formowanych lip. Gdy życie przyniesie ci lipę, zrób z niej herbatkę – lub zacznij ją formować.

Longmeadow jest tworem trzydziestoparolatka, którego świat rozpadł się na drobne kawałki i który kawałek po kawałku składał swoje życie na nowo. Straciłem dom, pracę i wszystkie nasze pieniądze. Byłem pogrążony w głębokiej depresji. Sztywne linie ogrodu – jego proste ścieżki i otoczone żywopłotami przestrzenie – odzwierciedlają moją potrzebę porządku, struktury i posiadania bezpiecznego miejsca na tym świecie. Gdybym zaczynał teraz, projekt byłby znacznie bardziej luźny i swobodny, ale w tamtym czasie mojego umysłu nie było stać na takie luksusy. Formalny układ ogrodu był dla mnie zbawienny.

Kiedy wprowadziliśmy się tu w 1991 r., postanowiliśmy poświęcić się tworzeniu domu i ogrodu aż do początku nowego tysiąclecia. Zakładaliśmy, że następnie zrobimy inwentaryzację i najpewniej ruszymy dalej, że do tej pory wszystkie plany i rysunki będą już funkcjonować w odpowiednio dojrzałym ogrodzie i że nadejdzie pora na myślenie o nowych projektach. Ale życie nie jest tak poukładane. W nadchodzącym roku minie 30 lat od czasu, gdy kupiliśmy Longmeadow i 11 lat od dnia, gdy jest u nas realizowany program Gardeners' World. Obecnie akceptuję ten ogród takim, jaki jest – a jest wciąż przeobrażającym się, zmieniającym się obrazem, który zawiera w sobie nieistotną już przeszłość i nadzieje na przyszłość, które być może nigdy się nie zmaterializują. Takie jest życie. Takie jest ogrodnictwo.

eprasa.pl f9a9bd670b

‘Dorothy’s Dawn’

Marmurkowe, różowawe, zimozielone liście i różowe, długo kwitnące kwiaty o złotych środkach.
Wysokość x Szerokość 30 cm x 45 cm

Ice Breaker Max (Coseh 750)

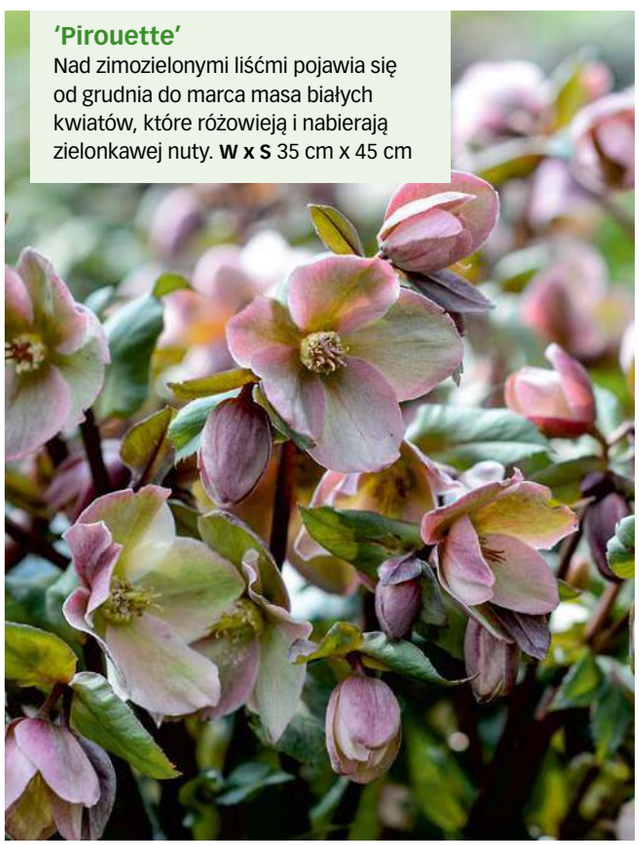
Niewielka, bujnie kwitnąca odmiana o intensywnie białych kwiatach na mocnych łodygach pełnych zimozielonych liści. **W x S** 25 cm x 45 cm

‘Pirouette’

Nad zimozielonymi liśćmi pojawia się od grudnia do marca masa białych kwiatów, które różowieją i nabierają zielonkawej nuty. **W x S** 35 cm x 45 cm

Walberton’s Rosemary

Pierwsza powszechnie dostępna hybryda z połączenia ciemiernika białego (*H. niger*) i ogrodowego (*H. x hybridus*).
W x S 35 cm x 60 cm

Ciemierniki

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liście												
Kwiaty												
Podział												

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl f9a9bd670b

'Winterbells'
Niewiarygodne połączenie ciemiernika białego (*H. niger*) z cuchnącym (*H. foetidus*). **W x S** 40 cm x 60 cm

Eksperci polecają

Ciemierniki

Nowe techniki rozmnażania roślin przekładają się na ogromny wybór wysokiej jakości odmian ciemierników – zachwyca się **Graham Rice**

Kiedy trzydzieści lat temu niniejszy magazyn ukazywał się w sprzedaży, najlepsze ciemierniki były kosztowne i trudne do zdobycia. Były rozmnażane dość mozolnie (przez podział) i dostępne w jednej czy dwóch specjalistycznych szkółkach; odmiany z centrów ogrodniczych charakteryzowały się nieprzewidywalnością barw i kiepską jakością. Ale świat bardzo się zmienił.

Wspierana nowymi technikami rozmnażania i udoskonaleniami tradycyjnych procedur hybrydyzacja doprowadziła do powszechnej dostępności najlepszej jakości odmian o pięknych kolorach i wzorach.

To prawda, ciemierniki nadal nie są najtańsze, ale długo kwitną (wiele nowych odmian zaczyna kwitnąć jeszcze przed Bożym Narodzeniem), mają atrakcyjne liście i wartość, która uzasadnia tę cenę.

Niezwykłą nowością jest pojawienie się hybryd powstałych z niespokrewnionych ze sobą gatunków. Niegdyś słyszało się, że nie da rady skrzyżować ze sobą różnych gatunków ciemierników. Nigdy nie mów nigdy. Mamy już piękne, złożone krzyżówki powstałe z połączenia hybryd.

Dlatego na ten miesiąc wybrałem nowe ciemierniki hybrydowe – kiedyś uważano, że ich wyprodukowanie jest niemożliwe. Chociaż te współczesne hybrydy są niesamowite, to do najlepszych ciemierników należą też stare i lubiane gatunki, np. ciemiernik biały (*Helleborus niger*).

- **Stanowisko** Wszystkie dobrze rosną w częściowym cieniu, a w pełnym cieniu słabo się rozrastają; jeśli mają więcej słońca, często będzie im lepiej, o ile ziemia się nie przesusza. Udają się też w donicach. Wszystkie są mrozoodporne.
- **Pielęgnacja** Przygotuj ziemię starannie przed sadzeniem. Są żarłoczne! Jeśli trzeba, usuwaj gorzej wyglądające liście, ale zaczekaj z usuwaniem przekwitających kwiatów, bo często są atrakcyjne. Wszystkie wybrane przeze mnie odmiany są płonne, czyli nie zawiązują nasion, ale kwitną całymi miesiącami. Ściółkuj jesienią materią organiczną bez chwastów. W razie potrzeby wyjmuj z ziemi, dziel i sadź ponownie.
- **Gdzie kupić** www.ashwoodnurseries.com; www.coolings.co.uk; www.cowellsgc.co.uk

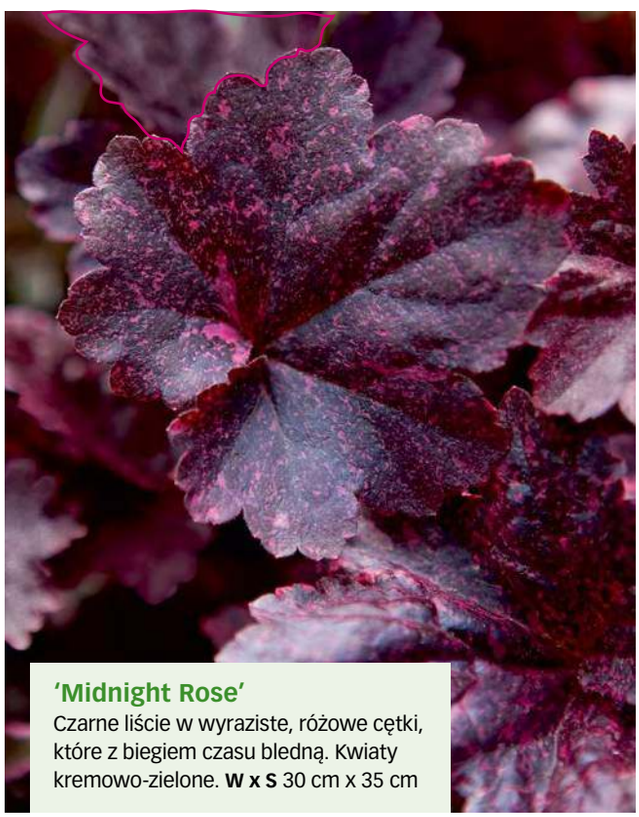
eprasa.pl f9a9bd670b

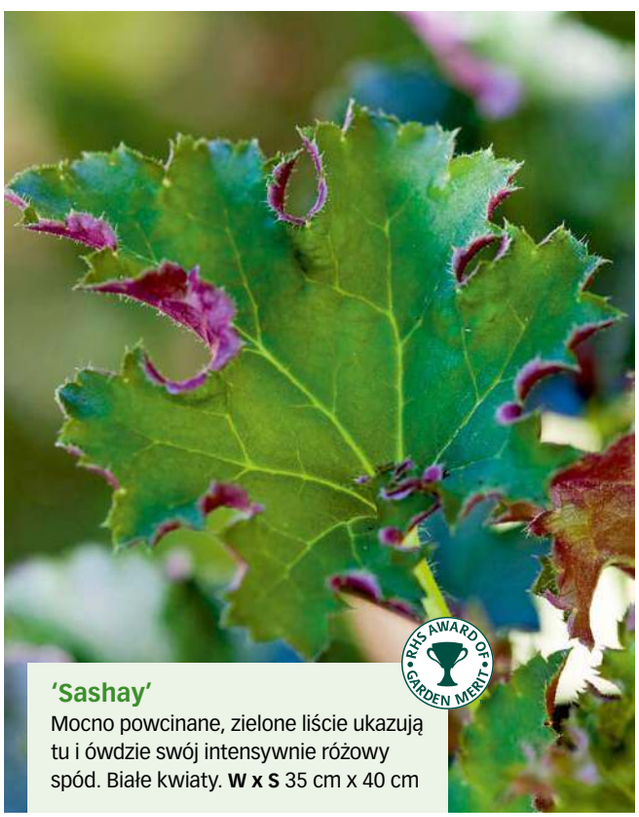
'Electra'
Żółte wiosenne liście o czerwonawych żyłkach z czasem stają się zielonkawe i wreszcie brązowe. Białe kwiaty.
Wysokość x Szerokość 30 cm x 30 cm

'Obsidian'
Lśniące, prawie czarne liście z domieszką koloru bordo zachowują barwę nawet zimą. Białe kwiaty.
W x S 30 cm x 40 cm

'Midnight Rose'
Czarne liście w wyraziste, różowe cętki, które z biegiem czasu bledną. Kwiaty kremowo-zielone. **W x S** 30 cm x 35 cm

'Sashay'
Mocno powcinane, zielone liście ukazują tu i ówdzie swój intensywnie różowy spód. Białe kwiaty. **W x S** 35 cm x 40 cm

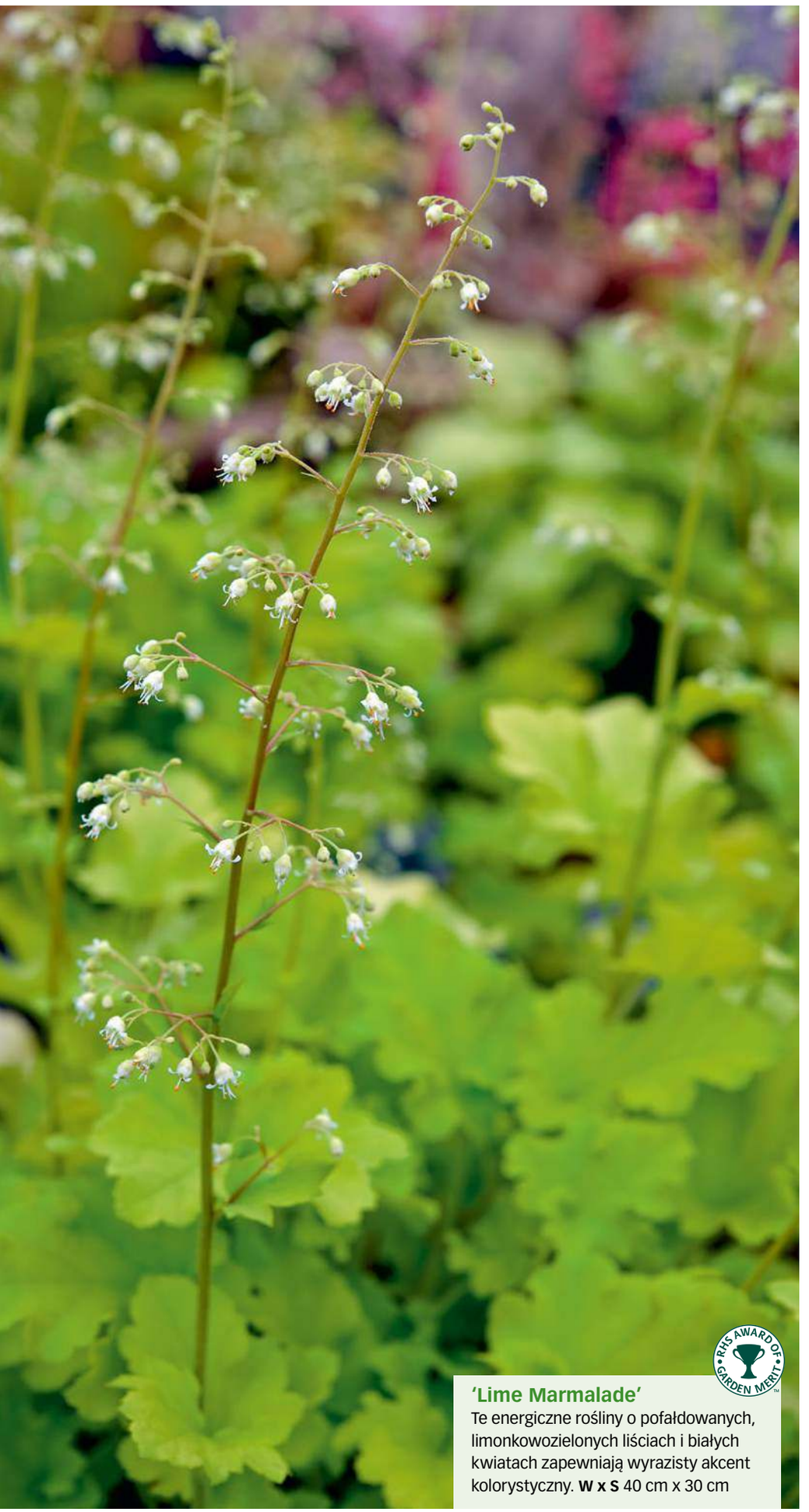
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

Żurawki

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liście												
Kwiaty												
Podział												

eprasa.pl f9a9bd670b

'Lime Marmalade'
Te energiczne rośliny o pofałdowanych, limonkowozielonych liściach i białych kwiatach zapewniają wyrazisty akcent kolorystyczny. **W x S** 40 cm x 30 cm

Eksperci polecają

Żurawki

Te w większości zimozielone byliny mają liście w najróżniejszych kolorach: od koralowego po śliwkowy – zachwyca się **Graham Rice**

W Wielkiej Brytanii ogrodnicy mają do wyboru 460 różnych żurawek. Tak, naprawdę je policzyłem! Sprawdziłem też, ile ich było 30 lat temu. Odpowiedź brzmi: zaledwie 34.

Nowe odmiany wprost nas zalały! W ubiegłym roku przybyło ich 17. Żurawki były też bardzo popularne w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX wieku – były wówczas ważną rośliną na kwiat cięty. Obecnie naszą uwagę zwracają głównie żurawki o pięknych barwach, wzorach i kształtach liści i stale pojawiają się nowe odmiany spełniające to zapotrzebowanie.

Różnorodność kolorów liści jest obecnie wręcz oszałamiająca – już prawie trudno znaleźć odmianę o zielonych liściach. Jak więc dokonać wyboru? To proste – wystarczy sięgnąć po roślinę o liściach w ulubionym kolorze. Uważnie przeczytaj opis rośliny, bo liście wielu z nich zmieniają barwę z biegiem czasu. Sprawdź też opis kwiatów, bo niektóre odmiany mają drobne, blade, jakby wyblakłe kwiaty, które najlepiej ścinać.

Żurawki słyną z niezawodności na rabatach i w donicach, w słońcu i w cieniu, ale też z tego, że zainspirowały powstanie dwóch wspaniałych, specjalistycznych, realizujących sprzedaż wysyłkową szkółek roślin o fantastycznych nazwach: Heucheraholics i Plantagogo! W której z nich złożyć zamówienie? Najlepiej w obu…

- **Stanowisko** Lubią słoneczne i lekko zacienione rabaty z przepuszczalną ziemią. Wiele odmian radzi sobie z niezbyt długą suszą, ale żadna nie rośnie dobrze w podmokłym podłożu. Są całkowicie mrozoodporne. Świetnie rosną w pojemnikach, jeśli zapewni się im dobry drenaż.
- **Pielęgnacja** Usuwaj pędy kwiatostanowe z odmian o słabych kwiatach. Duże szkody może poczynić opuchlak truskawkowiec – zwalczaj go środkami ochrony biologicznej. Dziel i sadź nowe rośliny co kilka lat pod koniec lata lub na początku jesieni.
- **Gdzie kupić** www.heucheraholics.co.uk; www.plantagogo.com; www.crocus.co.uk

eprasa.pl f9a9bd670b

▶ Języcznik zwyczajny (*Asplenium scolopendrium*) 'Crispa'

Języczniki tworzą rozety zimozielonych, językowatych liści ponacinanych od spodu zarodniami ułożonymi w równoległe paski. U odmian o postrzępionych brzegach blaszek liście zwijają się w harmonijki i kokardy. To jedna z najlepszych zimozielonych paproci.

Rozmnażaj latem przez podział. Potomstwo wyrosłe z zarodników może się znacząco różnić od swojego rodzica. **W x S** 10-50 cm x 10-50 cm

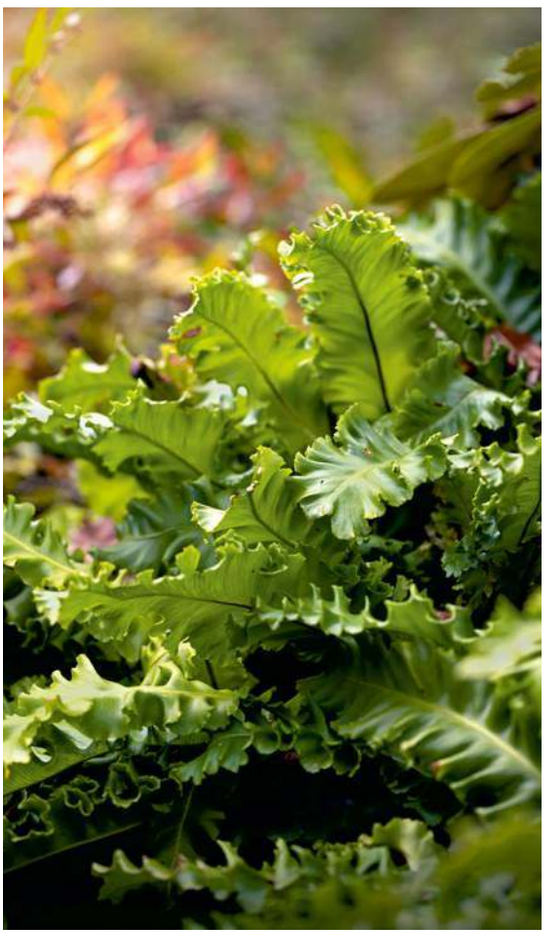

▲ **Starsze, rozwinięte liście paproci nazywane są również frondami, a młode – pastorałami**

◀ Niekropień wdzięczny (*Adiantum venustum*)

Kiedy zagnieździ się w przytulnych szczelinach, przetrwa zimę bez szwanku, utrzymując zielone liście, częściej jednak zmienia kolor na rdzawobrunatny. Delikatne liście składają się z kaskady ułożonych dachówkowato listków w kształcie małych wachlarzy.

Przeważnie tworzy gęste maty nieprzekraczające 25 cm wys. Dobrze rośnie w pełnym cieniu i w wilgotnym otoczeniu. **Wysokość x Szerokość** 10-50 cm x 50-100 cm

◀ Paprotka zwyczajna (*Polypodium vulgare*) 'Bifido Multifidum'

Może rosnąć w ziemi lub pojawić się niespodziewanie w zagłębieniach kory drzew. Ma długie jak klasyczna doniczkowa paproć liście przypominające ości węgorza. Ta odmiana wyróżnia się dodatkowymi postrzępieniami i zarodniami przebijającymi się spod spodu na wierzch liści w postaci punktowych uwypukleń.

Posadź ją razem z niskimi roślinami alpejskimi, które zimą często nie mają zbyt wiele do zaoferowania. **W x S** 10-50 cm x 50-100 cm

▶ Podrzeń żebrowiec (*Blechnum spicant*)

Symetrycznie powcinane liście podrzenia układają się w szeroko rozpostarte rozety w kolorze spokojnej, szarawej zieleni. Liście z zarodniami najczęściej są bardziej wyprostowane (w końcu muszą rozsiać zarodniki!), a liście pozbawione zarodni łagodnie opadają. To jedna z naszych rodzimych paproci – na stanowiskach naturalnych pod ochroną częściową.

Młode pastorały otoczone są brunatnym futerkiem. Dobrze rośnie w kwaśnym i przepuszczalnym podłożu.
W x S 10-50 cm x 10-50 cm

Największy efekt!

Wybór redakcji

Zimozielone paprocie

Czy to nie zaskakujące, jak bardzo zmieniają się nasze oczekiwania względem paproci w zależności od pory roku? W czerwcu, w noc letniego przesilenia, chcemy wierzyć, że naprawdę istnieje coś tak fantastycznego jak kwiat paproci, ale już w styczniu dziękujemy niebiosom, że zostało z nich cokolwiek zielonego, co nie padło od mrozu. I mi to wystarczy, bo sam fakt istnienia zimozielonych paproci jest wystarczająco zdumiewający. Ale one dobrze to sobie wymyśliły. Rosnąc pod drzewami chwytają opadające jesienią liście i okrywają się nimi jak kołderką. Wyglądając jak zielone ośmiornice wyciągają ponad ocean opadłych liści pojedyncze macki, jakby chciały sprawdzić, czy ociepliło się już wystarczająco, żeby rozwinąć świeże pastorały. Te mniejsze kryją się w szczelinach skalnych murków lub pod próchniejącymi kłodami. Tak, paprocie to zdumiewające stworzenia – ale w końcu mówimy o roślinach, które obserwowały pasące się dinozaury.

Tekst **Łukasz Skop** Zdjęcia **Bożka Piotrowska**

Gdzie kupić

- **Albamar** www.albamar.pl
- **Rośliny Magda** www.rosliny-magda.pl
- **Sadzawka** www.sadzawka.pl

Narecznica czerwonozawijkowa (*Dryopteris erythrosora*)

Klasycznie eleganckie liście narecznicy podczas bardzo mroźnych zim mogą zamierać, ale osłonięte od wiatru stanowisko pozwoli im przetrwać do wiosny. Młode liście wybarwiają się na miedziany kolor, latem zielenieją, a jesienią często ponownie przyjmują płomienne odcienie.

Dobrze wygląda w połączeniu z konwalią majową lub podarycznikiem 'Variegatum' o biało-zielonych liściach.

W x S 50-100 cm x 50-100 cm

eprasa.pl f9a9bd670b

Ogrodowa
Mapa Polski
część 2

Zwiedzaj z nami najpiękniejsze polskie ogrody, parki i kolekcje roślin

Początek Nowego Roku to doskonały czas na zaplanowanie podróży do inspirujących ogrodów rozsianych na terenie całego kraju. Zanim wiosna oczaruje cię swoimi urokami, a sezon ogrodniczy ruszy pełną parą, poznaj ogrody, które dobrze jest wpisać na listę miejsc wartych odwiedzenia.

ZDJĘCIE: KLAUDIA CIEPLIŃSKA

Mała Japonia

❶ Ogród Japoński Siruwia

Brzozowe Wzgórze 8b,
58-563 Przesieka
www.malajaponia.pl

Strumienie, skały i piękne drzewa tworzą malowniczy karpacki krajobraz, w którym – pomiędzy Karpaczem a Szklarską Porębą – powstał ogród w stylu japońskim. Rosną tutaj m. in. stuletnie różaneczniki, pozyskane z okolicznych posesji, które zapoczątkowały wspaniałą kolekcję liczącą obecnie ponad 3000 krzewów w ok. 80 odmianach. Ogrodowi towarzyszy muzeum, w którym można podziwiać największą w Polsce kolekcję zbroi japońskiej.
Godziny otwarcia:
pn-nd 10:00-17:00
Bilet normalny 33 zł,
ulgowy 27 zł.

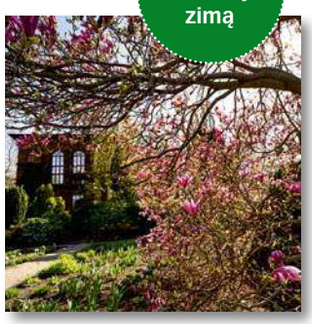
ZDJĘCIE: ANNA BUTOWSKA

Po drodze nad morze

❷ Ogród Botaniczny w Gołubiu

ul. Botaniczna 21, 83-316 Gołubie
www.obgolubie.robia.pl

Ogród położony na obszarze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego na trasie turystycznego szlaku Wzgórz Szymbarskich. Można go zwiedzać indywidualnie lub z przewodnikiem, wybierając jedną ze ścieżek tematycznych, a zwiedzanie dodatkowo połączyć z warsztatami sadzenia lub identyfikacji roślin.
W 2005 roku został uhonorowany medalem im. Prof. B. Hryniewieckiego przyznawanym przez Polskie Towarzystwo Botaniczne za wybitne osiągnięcia naukowe w dziedzinie botaniki, a w 2007 roku zdobył certyfikat za najpiękniejsze miejsce w regionie.
Godziny otwarcia:
IV-X, pn-nd 10:00-18:00
Bilet normalny 15 zł, ulgowy 10 zł.

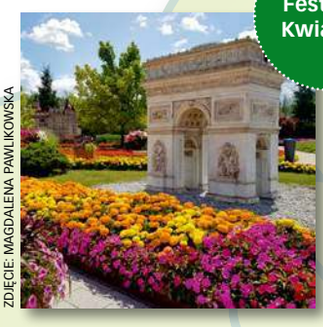
ZDJĘCIE: JOANNA STOGA

Nocne iluminacje zimą

❹ Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego

ul. Henryka Sienkiewicza 23, 50-335 Wrocław
www.ogrodbotaniczny.wroclaw.pl

W ubiegłym roku leciwy ogród obchodził swoje 210 urodziny. Na szczególną uwagę zasługują kolekcje narodowe piwonii, bluszczy i grzybieni (w tym lilii wodnych). W sezonie ogród oferuje wytchnienie od miejskiego zgiełku wśród bujnej zieleni, w tym możliwość pracy zdalnej w antysmogowej strefie relaksu. Ogród otwiera swoje podwoje także w zimowe weekendy, zachwycając nocnymi iluminacjami.
Godziny otwarcia: IV: 09:00-18:00; V-XIII: 09:00-19:00; IX: 09:00-18:00; X: 09:00-17:00
Szklarnie i akwaria: 10:00-18:00
Bilet normalny 20 zł, ulgowy 10 zł.

ZDJĘCIE: MAGDALENA PAWLIKOWSKA

Festiwal Kwiatów

❸ Minieuroland Park Miniatur

ul. Noworudzka 11, 57-300 Kłodzko
www.minieuroland.pl

W usytuowanym na malowniczych obrzeżach Kłodzka Minieurolandzie można podziwiać ponad 40 makiet najznamienitszych budowli z Dolnego Śląska, Ziemi Kłodzkiej, Europy oraz ze świata. Wszystko to w otoczeniu ogrodu obfitującego w tysiące unikatowych gatunków drzew i krzewów. Miniatury przedstawione są w skali 1:25 z zachowaniem najdrobniejszych szczegółów. W lipcu w parku organizowany jest festiwal kwiatów połączony z targiem roślin oraz licznymi atrakcjami dla dzieci i dorosłych
Godziny otwarcia: V-IX: pn-nd 09:00-19:00; II-IV, X: 09:00-17:00; I,XI-XII: 09:00-16:00
Bilet normalny 35 zł,
ulgowy 29 zł.

Zanim pojedziesz Upewnij się, czy ogród jest otwarty. Z uwagi na obostrzenia związane z pandemią koronawirusa oraz warunki atmosferyczne dni i godziny otwarcia mogą się różnić od podanych.

Pokaż nam swój ogród Opublikuj zdjęcie swojego ogrodu w mediach społecznościowych i oznacz je hasztagiem **#gardenersworldpolska**

eprasa.pl f9a9bd670b

ZDJĘCIE: ŁUKASZ SKOP

Ogród na dachu

❺ Ogród na dachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie

ul. Dobra 56/66, 00-312 Warszawa
www.uw.edu.pl/odwiedz-nas/uniwersyteckie-ogrody

Jeden z największych i najpiękniejszych ogrodów dachowych w Europie. Popularne miejsce odpoczynku studentów, mieszkańców Warszawy i turystów. Ogród składa się z dwóch części: górnej (o pow. 2000 m²) i dolnej (o pow. 15000 m²), gdzie główną atrakcję stanowią staw, fontanna oraz granitowe rzeźby. Z dachu zwiedzający mogą podziwiać panoramę miasta i widok na Wisłę oraz bogactwo roślin zestawionych według kolorystycznych dominant. Obszary ogrodu połączone są kładkami, ścieżkami, mostkami i pergolami.
Godziny otwarcia: IV: 08:00-18:00; V-IX: 08:00-20:00; X: 08:00-18:00; XI-III: 08:00-15:00 (bez wstępu na dach). Wstęp bezpłatny

ZDJĘCIE: OGRÓD NA ROZSTAJACH

Kameralny klimat

❻ Ogród na Rozstajach

Młodzawy Małe 17, 28-400 Pińczów
www.ogrodnarozstajach.pl

Jedyny w województwie Świętokrzyskim prywatny ogród botaniczno – ornitologiczny udostępniony dla zwiedzających. W ogrodzie przeważają gatunki rodzime, dostosowane do naszego klimatu – głównie rośliny wielosezonowe. Tarasowy układ i znaczne różnice wysokości tworzą unikalny klimat i dają możliwość podziwiania założenia z różnych perspektyw. Tłem dla ogrodu są zachowane ponad stuletnie drzewa, nadające całości naturalistycznego, parkowego charakteru.
Godziny otwarcia: IV-IX: 09:00-19:00; X: 09:00-18:00
Bilet normalny 10 zł, ulgowy 6 zł

ZDJĘCIE: ANNA GAWLIK

Lawendowe warsztaty

❼ Sielski Dom i Ogród

Stara Złotoria 4, 07-323 Zaręby Kościelne
www.sielski.com.pl

Wśród malowniczych pól, w oddaleniu od miejskiego gwaru i pośpiechu, na pograniczu Mazowsza i Podlasia ulokowana jest zagroda Sielski Dom i Ogród, założona z pasji do życia na wsi, jej tradycji i ludowej kultury. Ogród jest przyjazny nie tylko odwiedzającym go ludziom, ale też owadom, ptakom i innym stworzeniom, które zawsze znajdą w nim schronienie oraz pokarm. Latem odbywają się tu warsztaty na polach lawendy.
Godziny otwarcia: V-X: sb-nd 10:00-16:00 (zwiedzanie ogrodu połączone z warsztatami)
Bilet normalny 35 zł, ulgowy 10 zł

Ogród wrzosowy

ZDJĘCIE: MAREK MAJEWSKI

❽ Majewscy Szkółka Roślin Wrzosowatych

Witowice 92, 24-130 Końskowola
www.majewscy.com.pl

Rodzinnej szkółce ukierunkowanej na produkcję roślin wrzosowatych towarzyszy niewielki, ale niezwykle malowniczy ogród pokazowy, który najlepiej odwiedzić wiosną w czasie kwitnienia azalii i różaneczników oraz późnym latem, kiedy rozkwitają bogate nasadzenia wrzosów i traw ozdobnych. Uzupełniające ogród zimozielone iglaki i sezonowe kwiaty rabatowe czynią go jednak atrakcyjnym o każdej porze roku.
Godziny otwarcia: pn-pt 07:00-17:00, sb 07:00-15:00
Wstęp bezpłatny

Festiwal Derenia

ZDJĘCIE: ARCHIMUM ARBORETUM BOLESTRASZYCE

❾ Arboretum w Bolestraszycach

Bolestraszyce 130,
37-722 Wyszatyce
www.bolestraszyce.com.pl

To tutaj każdego roku w połowie września odbywa się słynny Festiwal Derenia, na którym można na nowo docenić zalety tego wciąż mało popularnego owocu. Na terenie Arboretum warto też zwiedzić m.in. Ogród Dydaktyczny dla osób niepełnosprawnych zwany Ogrodem Sensualnym (odbieranym za pomocą zmysłów) oraz regionalną kolekcję wikliny użytkowej.
Godziny otwarcia:
IV-X: pn-pt 09:00-18:00;
sb, nd i św. 10:00-18:00;
XI-III pn-pt 08:00-14:00
Bilet normalny 14 zł, ulgowy 8 zł

Kolekcja traw ozdobnych

ZDJĘCIE: DAWID SŁOWIŃSKI

❿ Szkółka Słowińscy

Ląd 48, 62-405 Lądek
www.szkolkaslowinscy.pl

Rodzinna szkółka specjalizująca się w hodowli traw ozdobnych z kameralnym ogrodem pokazowym z trawami w rolach głównych. Sadzonki produkowane są z dbałością o czystość odmianową, z poszanowaniem praw natury oraz z wykorzystaniem głównie biologicznych środków ochrony roślin. Na miejscu można uzyskać fachową pomoc w zakresie doboru, uprawy, pielęgnacji oraz ochrony traw ozdobnych.
Godziny otwarcia: IV-X: pt 09:00-17:00, sb 09:00-14:00
Wstęp bezpłatny

eprasa.pl f9a9bd670b

Zdaniem Monty'ego burak liściowy jest jednym z najbardziej niezawodnych warzyw – jest łatwy w uprawie, smakowity i pożywny

Dobre życie zaczyna się *tu i teraz!*

Zaplanuj swój rok z warzywami – Monty podpowiada, jak przekształcić marzenia o obfitych plonach w rzeczywistość

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl/1aa9bd67bb

„Wszyscy czujemy obietnicę płynącą z paczek nasion rozłożonych na stole – wszyscy znamy poczucie optymizmu, jaki budzi zaledwie kilka maleńkich nasionek"

epbasa.pl f949bd670

Chociaż działo się to już prawie 60 lat temu, pamięć jest nadal świeża. Odwiedziłem akurat rodzinę, mieszkającą w maleńkim domku w wiosce, w której dorastałem. Nigdy nie mieli dużo pieniędzy, ale chociaż byłem chłopcem z klasy średniej, z dużego domu, drzwi mieli zawsze dla mnie otwarte i swobodnie odwiedzaliśmy się nawzajem. Tamtego styczniowego ranka – było mroźno, ziemia zamarznięta na kość, a drzewa były zupełnie ogołocone z liści – mój kumpel siedział z rodzicami w kuchni. Cała trójka milczała i wpatrywała się w coś, co było luźno rozłożone przed nimi. Nigdy nie zapomniałem ani tamtej sceny, ani unoszącej się tam atmosfery oczekiwania i nadziei.

Na kuchennym stole leżało kilkadziesiąt paczek nasion, które listonosz dostarczył owego ranka. Prawie wszystkie paczki zawierały nasiona warzyw i rozłożono je na stole w grupach: strączkowe, korzeniowe, kapustne i sałaty. Te papierowe torebki, w których szeleściły nasiona, były nie tylko wielką inwestycją (prawdopodobnie równowartością tygodniowych zarobków), ale też obrazowały większość warzyw, jakie rodzina zje w nadchodzącym roku. To było naprawdę ważne.

Paczuszki symbolizowały nie tylko jedzenie, ale też sztukę uprawy roślin i związek z naszym podstawowym instynktem dbałości o ziemię, rośliny i rodzinę.

Minęło wiele lat. Członkowie tamtej rodziny, cała trójka, spoczywają już na malutkim cmentarzu przed kościołem. Ja sam jestem już kimś, kogo w tamtych czasach nazwalibyśmy starym emerytem. Dziś nasion jest w paczuszkach mniej, a asortyment, który leżał na tamtym stole, kosztowałby setki funtów, a nie, jak wtedy, piątaka. Ale niektóre rzeczy się nie zmieniły. Wszyscy czujemy obietnicę płynącą z paczek nasion rozłożonych na stole; wszyscy znamy poczucie optymizmu, jaki budzi zaledwie kilka maleńkich nasionek.

W ostatnim roku mnóstwo osób poszerzyło asortyment uprawianych przez siebie warzyw lub po raz pierwszy spróbowało je uprawiać. Lockdown i ogólne poczucie, że świat stał się nieprzewidywalny i chaotyczny sprawiły, że wycofaliśmy się do ogrodów i poczuliśmy pragnienie – a nawet potrzebę – samodzielnej uprawy. Bez względu na przyczyny, wszystko to jest dobre. Im więcej osób odczuje i doceni olbrzymią przyjemność i satysfakcję z uprawy warzyw w ogrodzie za domem, na działce, czy nawet w skrzynce na parapecie, tym większa będzie suma ludzkiego szczęścia.

Ale aby zmaksymalizować zarówno to szczęście, jak i wyniki owej uprawy w kuchni i na talerzu, warto na tym etapie roku jak najlepiej zaplanować i przygotować uprawy na cały rok. Im więcej zaplanujesz z wyprzedzeniem, tym lepiej wykorzystasz przestrzeń, którą dysponujesz i rośliny, które będziesz uprawiać.

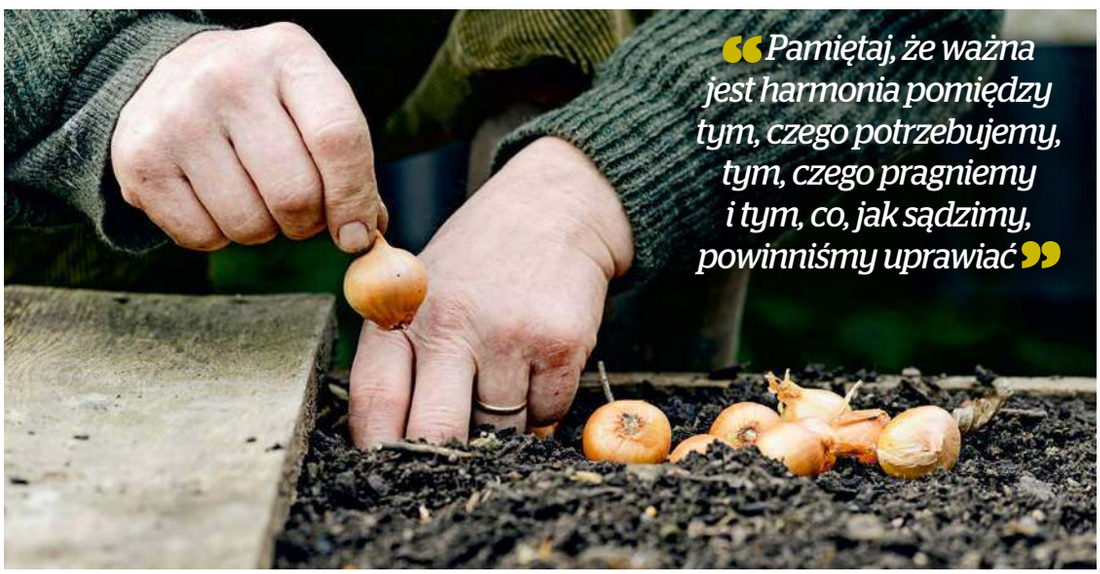

ZDJĘCIA: MARSH ARNOLD; JASON INGRAM

eprasa.pl f9a9bd670b

NA GÓRZE W części ogrodu zwanej Rodzinnym Warzywnikiem Monty podwiązuje młode pomidorki 'Gardener's Delight' do palików, aby rosnąc, miały o co się oprzeć. Wielu z was uprawiało w ubiegłym roku pomidory razem z Montym
PO PRAWEJ Szalotka 'Golden Gourmet' podczas sadzenia z wykorzystaniem deseczki do wyrównywania rzędów
PO LEWEJ Monty przygotowuje ziemię na podwyższonych grządkach. Gleba w Longmeadow jest ciężka, a podwyższone grządki zapewniają jej lepszą przepuszczalność i zdrowsze plony

Na tym etapie roku nie ma pośpiechu. Jeśli nawet jeszcze nie myślałeś o zakupie nasion, nie martw się – ale jeśli tylko możesz, najlepiej zrób to jeszcze w tym miesiącu. Jedynymi gatunkami, którym dobrze robi siew w styczniu, są papryczki chili i cebula, bo aby wiosną osiągnęły już przyzwoitą wielkość, potrzebują jak najwięcej czasu. Inne warzywa mogą poczekać do marca albo jeszcze dłużej. Zanim przeprowadziliśmy się do Longmeadow, dzierżawiłem kawałek pola i zaczynałem uprawę dopiero w drugim tygodniu maja. Uzyskiwałem zupełnie normalne plony. Dlatego daj sobie czas, ale też dobrze się przygotuj.

Bierz zimne prysznice, ćwicz tai chi, medytuj. Oczyszczaj się. A potem nalej sobie porządną ilość czegoś mocniejszego i zagłęb się w katalogach – papierowych albo online. O tej porze roku nasze metaforyczne oczy są znacznie większe, niż nasze działki. Pamiętaj, że ważne jest, aby uzyskać harmonię pomiędzy tym, czego potrzebujemy, tym, czego pragniemy i tym, co, jak sądzimy, powinniśmy uprawiać. Choć uprawa dużego asortymentu warzyw i eksperymentowanie z nowościami to świetna zabawa, łatwo może się okazać, że mamy dziesiątki torebek z nasionami i brak niezbędnego do ich uprawy miejsca.

Ulubieńcy rodziny

Zaczynam od wybrania wszystkich warzyw i ich odmian, które lubi moja rodzina. Listę otwierają ziemniaki 'Charlotte', sałata rzymska i dębolistna 'Parris Island', rukola, bób 'Aquadulce Claudia', groch 'Carouby de Maussane', cykoria 'Red Verona', pomidory 'Gardener's Delight' i 'Costoluto Fiorentino', buraki liściowe i pewnie jeszcze z tuzin innych sprawdzonych ulubieńców.

Następnie dodaję do listy warzywa, z których uprawy czerpię tyle samo przyjemności, co z ich zjadania, lub które trudno lokalnie kupić, lub które są znacznie smaczniejsze z grządki niż z chłodziarki – takie jak kukury-

eprasa.pl f9a9bd670b

Monty zrywa rukolę, którą można posiać i zbierać na początku sezonu, przed przesadzeniem do ogrodu warzyw plonujących latem

dza cukrowa, brokuł szparagowy, marchew i dynia. Dopiero wtedy rozpościeram skrzydła i stawiam na takie rzeczy jak okra, brokuł kalabryjski czy hucznie zapowiadane nowe odmiany. Prawda jest jednak taka, że uprawa warzyw, które lubimy jeść – nawet, jeśli to te same odmiany rok po roku – daje znacznie więcej satysfakcji niż traktowanie warzywnika jak ekscytującego poletka doświadczalnego, jeśli nie spodobają ci się wyniki tego eksperymentu.

kukurydzę. One z kolei opuszczą ten zagonek we wrześniu i zostanie on obsadzony czosnkiem lub roślinami liściowymi, które mogą plonować jesienią i zimą, takimi jak mizuna, mibuna albo rukola.

Jednakże brokuł szparagowy posiany w marcu będzie można przesadzić do ogrodu w maju, ale wyda plony najwcześniej w lutym kolejnego roku. Dlatego zanim brokuły porządnie się rozrosną, nie zostawiając miejsca ani światła na inne rośliny, posieję

“Jeśli jeszcze nie przygotowałeś gleby, zrób to teraz, aby mogły na nią podziałać warunki atmosferyczne.”

Zaplanuj teraz, gdzie i kiedy będziesz uprawiać te wszystkie rośliny. Czynnik czasu jest tu równie istotny jak czynnik przestrzeni. Zacznij od trzech zagonków (lub nawet trzech pojemników) na trzy podstawowe grupy warzyw: strączkowe, korzeniowe i kapustne, i zaplanuj sukcesję nasadzeń. W lutym sieję rukolę i odporniejsze odmiany sałat, np. ‘Winter Density’ i ‘Little Gem’ (NIE sieję odmian, które nie lubią zimna, np. ‘Parris Island’), żeby móc je przesadzić do ogrodu, kiedy ziemia będzie na to gotowa – czyli mniej więcej między połową marca a połową kwietnia [w Polsce na przełomie kwietnia i maja – red.]. W połowie maja, kiedy będą już zebrane, zjedzone i uprzątnięte, w tym samym miejscu zasadzę warzywa kapustne, np. kapustę, albo delikatne, np. fasolkę, cukinię bądź

między nimi coś, co szybko rośnie i plonuje, np. rzodkiewki lub sałatę. Ciągle stosuję międzyplony, siejąc rzodkiewki między pasternakiem lub rzędami ziemniaków albo sałatę między dyniami i cukiniami. Międzyplony różnią się od roślin dobrosąsiedzkich, które sadzimy razem, bo dobrze na siebie wpływają (takie pary tworzą np. bazylia z pomidorami czy szczypior z marchwią), bo można je wyhodować, zebrać i uprzątnąć zanim roślina, która potrzebuje więcej czasu, aby się rozrosnąć, zajmie całą dostępną przestrzeń. Naprawdę zwiększa to efektywność wykorzystania przestrzeni.

Jeśli jeszcze nie przygotowałeś gleby, zrób to teraz, aby mogły na nią podziałać warunki atmosferyczne. To niesamowite, jak dobrze mróz rozbija nawet najcięższą glebę. Jeśli, tak jak ja, powstrzymasz się od kopania (nie przekopuję moich podniesionych grządek), do kwietnia ziemia w znacznej mierze wchłonie rozłożoną w styczniu warstwę kompostu. Pozostanie nam jedynie zagrabić.

Jeśli dysponujesz szklarnią, idealnie będzie w niej uprawiać delikatne gatunki – np. pomidory, chili, melony i ogórki. Ale jeśli masz tylko parapet lub (jak my, gdy mieszkaliśmy w Londynie w latach osiemdziesiątych XX w.) stół przy tylnym wejściu do domu, zachęcam do zaopatrzenia się w mnożarkę z podgrzewanym spodem – nawet, jeśli ma mieć wielkość kuwetki do nasion. Zdecydowanie przyspieszy proces i zwiększy opcje rozmnażania roślin.

Ale najpierw zamów nasiona, rozłóż je na stole i zacznij marzyć!

Wykorzystaj glebę bardziej efektywnie

Wysianie szybko rosnących lub mrozoodpornych międzyplonów zanim dojrzeją wolniej rosnące warzywa (lub po tym, jak dojrzeją) maksymalizuje wykorzystanie przestrzeni. Do ochrony plonów zimujących w ziemi wykorzystaj tunel foliowy.

Do posiania wiosną i na początku lata

- rzodkiewka
- warzywa liściowe
- sałata
- dymka
- kolendra
- gorczycznik
- małe/okrągłe marchewki
- kalarepa

Do posiania pod koniec lata i jesienią

- rzodkiewka
- sałaty liściowe
- kolendra
- rukola
- gorczyca
- mizuna
- mibuna
- burak liściowy
- orientalne warzywa liściowe
- pak choi
- fenkuł
- małe buraki
- małe rzepy

Szybko rosnąca i smakowita rzodkiewka ‘Scarlet Globe’ dobrze rośnie w słabym podłożu

eprasa.pl f9a9bd670b

NAJWIĘKSZY MAGAZYN
DLA BUDUJĄCYCH I REMONTUJĄCYCH DOM

BUDUJEMYDOM.PL

eprasa.pl/9a9bd67bc

Carol sadzi miodunki na cienistej rabacie pełnej szafirków i białych narcyzów

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl f9a9bd670b

“Radosne oczekiwanie na wyzwanie, jakim jest uprawa nowych roślin i na satysfakcję płynącą z sukcesów na tym polu jest naturalne na początku każdego roku, ale odczuwamy je szczególnie mocno w czasie pandemii”

Roślinne gwiazdy na każdy miesiąc

Carol Klein wymienia rośliny, które najlepiej poprawią nam humor przez cały rok i wyjaśnia, dlaczego każda z nich zasługuje na miejsce w twoim ogrodzie

Praca w ogrodzie to optymistyczne działanie wymagające zaufania i fundamentalnej wiary w Matkę Naturę. Gdybyśmy nie wierzyli, że nasiona wykiełkują, nie sialibyśmy ich. Gdybyśmy sądzili, że nasze rośliny nie będą rosnąć i dobrze się rozwijać, nie kopalibyśmy dołków, żeby je zasadzić i na pewno nawet nie próbowalibyśmy uprawiać nowych gatunków. Kiedy pracujemy w ogrodzie, to nawet jeśli jesteśmy chwilowo skupieni na jakimś praktycznym aspekcie działań, jednocześnie antycypujemy przyszłość.

Po roku, jaki nam się przytrafił, antycypacja ta jest jeszcze większa. Radosne oczekiwanie na wyzwanie w postaci uprawy nowych roślin i satysfakcję płynącą z sukcesów na tym polu jest naturalne na początku każdego roku, ale odczuwamy je szczególnie mocno w czasie pandemii.

Ogrodnictwo uważa się teraz za niezwykle istotny, pozytywny element życia i wielu z nas dostrzega, że podlega on ewolucji – wybór roślin jest coraz większy. Nabywając doświadczenia jako ogrodnik, będziesz umiał zajmować się coraz szerszym repertuarem gatunków – i będzie to związane nie tylko z opanowywaniem nowych umiejętności, ale też z rozumieniem potrzeb ogrodu. Jest mnóstwo nowych roślin, jakie chciałabym wypróbować w tym roku i mnóstwo innych, do których chciałabym wrócić – niektóre z nich to starzy przyjaciele, z którymi przez nieuwagę straciłam kontakt, ale chciałabym go odnowić.

Sezonowe rozkosze

Choć ogrodnictwo to ciągłe, całoroczne działania, płynąca z niego radość dotyczy w znacznej mierze chwili. Każdego dnia, tygodnia i roku inne rośliny wysuwają się na prowadzenie. Wiele z nich cieszy oko całymi miesiącami – np. bodziszek (*Geranium*) 'Rozanne' produkuje swoje niebieskie kielichy o białych środkach od czerwca do października. Niektóre rośliny mogą być cenione za różne

„Kiedy pracujemy w ogrodzie, to nawet, jeśli jesteśmy chwilowo skupieni na jakimś praktycznym aspekcie działań, jednocześnie antycypujemy przyszłość"

Carol chce wprowadzić do ogrodu nowe rośliny oraz starych, sprawdzonych ulubieńców

STYCZEŃ

Galanthus nivalis 'S. Arnott'

Gdybym na powitanie roku wybrała inny kwiat, niż przebiśnieg, byłaby to ogrodnicza herezja. Każdy pasjonat ogrodnictwa wie, że skromna śnieżyczka w ostatnich latach poprawiła swoją pozycję dzięki temu, że sporo osób dołączyło do grona przebiśniegofilów. Wiele przebiśniegów pachnie, ale aromat odmiany 'S. Arnott' jest wyjątkowy – to zapach świeżego miodu w rześki zimowy dzień. Białe dzwoneczki tej rośliny są równe, symetryczne i pełne wdzięku. 'S. Arnott' dobrze się rozprzestrzenia – spontanicznie produkuje cebulki i rozsiewa się. Zawsze sadź przebiśniegi wśród zieleni i zapewnij im dużo materii organicznej.

Wysokość x szerokość 30 cm x 30 cm
Kwiaty I-III

KWIECIEŃ

Trillium chloropetalum

Trójlisty to sztandarowe rośliny kwietnia. Kiedyś uważano je za gatunek dla specjalistów, ale jeśli zapewnisz im właściwe warunki (głęboka, leśna ziemia i rozproszony cień), niezawodnie odwdzięczą się bujnym kwitnieniem. Rosną w pojedynczych kępach, które co roku są coraz większe, a przy odrobinie szczęścia również rozsiewają się. Trójlist zielonopłatkowy (*T. chloropetalum*) jest ciemny i tajemniczy – dzięki ciemnym żyłkom na podsadkach i liściach, emanuje nieco gadzim wdziękiem. Trójlist wielkokwiatowy (*T. grandiflorum*), którego kwiaty są śnieżnobiałe, wygląda nieco bardziej beztrosko.

W x S 40 cm x 40 cm
Kwiaty IV-V

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/CHRISTINLOLA, PAULMAGUIRE, ANDREI STANESCU; JASON INGRAM

eprasa.pl f9a9bd670b

LUTY

Cornus sanguinea 'Midwinter Fire'

Ten dereń można uznać za gwiazdę każdego zimowego miesiąca, ale to chyba w lutym najbardziej potrzebujemy widoku jego lśniących pędów, aby odegnać smutki zimy. Z daleka jego płomienne kolory wręcz jaśnieją, a gdy podejdziesz bliżej, poczujesz, że jego czerwono-złote gałęzie mogłyby wręcz rozgrzać ci ręce.

Aby podsycać „płomienność" rośliny, z początkiem wiosny przytnij jedną trzecią gałęzi do samej ziemi (możesz je wykorzystać jako zdrewniałe sadzonki). Dereń uwielbia wilgotną ziemię i świetnie rośnie w dużych pojemnikach.
W x S 1,5 m x 60 cm
Barwne pędy XI-II

MARZEC

Pulmonaria 'Blue Ensign'

To zdecydowanie najlepsza miodunka kwitnąca na niebiesko – ma ciasno zebrane kiście dużych (jak na ten gatunek), lejkowatych kwiatów w intensywnym odcieniu ultramaryny. Uwydatniają je proste, ciemne liście, które zimą prawie całkowicie zanikają i pojawiają się ponownie, gdy na pędach kwiatowych zaczynają formować się pierwsze pąki. Jak wszystkie miodunki, 'Blue Ensign' lubi cień, ale urośnie wszędzie – nasze naturalizowane miodunki można znaleźć i na otwartych wzgórzach wapiennych, i na skraju lasu. Jedynym sposobem na rozmnożenie tej rośliny jest podział po kwitnieniu.
W x S 30 cm x 45 cm
Kwiaty III-V

MAJ

Lunaria annua albiflora

Miesiącznica roczna, zwana też judaszowymi srebrnikami, o ciemnofioletowych (okazjonalnie białych) kwiatach, które ostatecznie przekształcają się w przejrzyste owocostany przypominające księżyc w pełni, to zawsze miły widok. To nieskomplikowana roślina dwuletnia, którą łatwo uprawiać z nasion; często sama się rozsiewa (ślicznie wygląda wśród limonkowozielonych, lubiących cień wilczomleczy). Miesiącznica trwała (*L. rediviva*) jest wieloletnią subtelną rośliną, która, choć nigdy nie przyciąga uwagi, urzeka liśćmi w kształcie serca i bladoliliowymi kwiatami. Lubi cień i nie ma nic przeciwko zasadowej glebie.
W x S 80 cm x 30 cm
Kwiaty V-VI

CZERWIEC

Paeonia lactiflora 'Sarah Bernhardt'

Od czasu do czasu potrzebujemy poczuć się w ogrodzie wręcz luksusowo – chyba najbardziej w połowie lata. Tę potrzebę zaspokoi nam większość piwonii, ale odmiana 'Sarah Bernhardt' mogłaby być symbolem wszystkiego, co rozkoszne – ma ogromne kwiaty pełne pofałdowanych płatków w najśliczniejszym odcieniu bladego różu, jaki można sobie wyobrazić, a jej zapach jest wręcz przesłodki. W ostatnich latach piwonie stały się popularnymi kwiatami ciętymi – to jedna z najlepszych odmian do wazonu. Jeśli chcesz mieć duże, piękne kwiaty, koniecznie zasadź je tak, aby zalążki nowych pąków znalazły się tuż poniżej powierzchni ziemi. Wiosną zapewnij podpórki, bo kwiaty są duże.
W x S 1 m x 90 cm
Kwiaty VI-VII

eprasa.pl f9a9bd670b

LIPIEC

Cosmos bipinnatus ‘Apricot Lemonade’

Ostatnio pojawiło się kilka nowych kosmosów – niektóre mają falbankowate, pełne kwiaty i przyciągają uwagę, ale nie są najlepsze z punktu widzenia zapewniania owadom nektaru i pyłku. Ta odmiana pochodzi ze szkółki Derry Watkins Special Plants Nursery i jest pojedyncza oraz drobniejsza od szerzej znanych hybryd takich jak ‘Purity’. Jej wygląd jest równie atrakcyjny, jak jej nazwa: kwiaty mają miękkie i subtelne odcienie bladego koralu i jaśniutkiej żółci. Siejemy wcześnie, rzadko, na powierzchni dobrego podłoża do nasion – więcej na ten temat w przyszłym miesiącu.
W x S 70 cm x 40 cm
Kwiaty VII-X

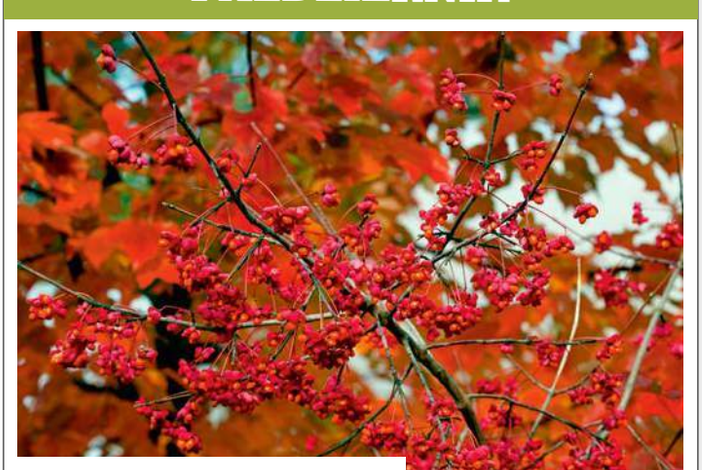
SIERPIEŃ

Dahlia ‘Magenta Star’

Asortyment odmian dalii mamy tak wielki, że dokonanie wyboru wydaje się niemożliwe. A jednak ta odmiana jest wyjątkowa – jej pojedyncze kwiaty w kolorze fuksji mają czerwone środki, złociste pylniki i szpiczaste płatki uwydatnione przez ciemne, brązowawe liście. Widuję ją w najpiękniejszych ogrodach. Roślinę kupisz w postaci karp, ukorzenionych sadzonek lub dorodnych roślin wiosną. Daliom zapewniamy dużą ilość materii organicznej i stanowisko w słońcu, a w ostatnich latach wielu z nas zostawiało je w ziemi na zimę, chroniąc je kopczykami ziemi [w Polsce wszystkie wymagają wykopywania przed zimą – red.]. Zwiększ swoje zasoby dalii, pobierając wiosną sadzonki z karp.
W x S 110 x 60 cm
Kwiaty VI-XI

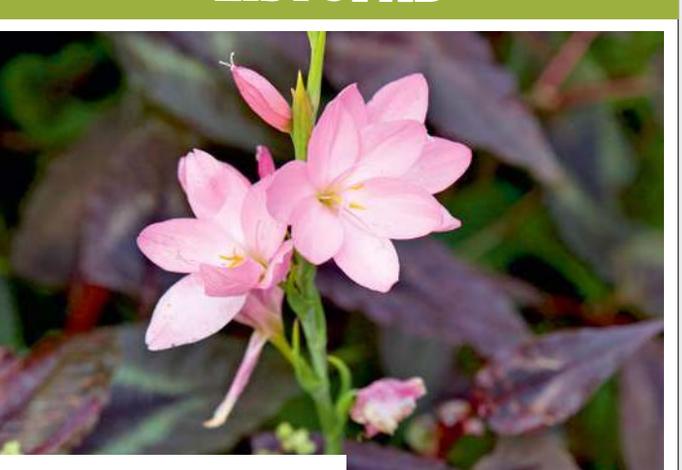
PAŹDZIERNIK

Euonymus europaeus ‘Red Cascade’

Atrakcyjność tej słynnej, rodzimej trzmieliny jest jesienią podwójna. Trzmieliny to fascynujące krzewy, które po lecie obwieszają się wyjątkowymi, różowymi, mięsistymi owocami, a te, otwierając się, ukazują pomarańczowe nasiona. Gdy owoce zaczynają nabrzmiewać, ciemnozielone liście robią się intensywnie karmazynowe. Latem roślina produkuje drobne, żółtozielone kwiaty. Uprawa co najmniej dwóch roślin poprawia ich owocowanie. Wspaniale rośnie w pełnym słońcu, ale dobrze też w częściowym cieniu.
W x S 3 m x 2,5 m
Jagody i barwne liście IX-XI
Kwiaty V-VI

LISTOPAD

Hesperantha coccinea ‘Jennifer

W szare, ciemne listopadowe dni możemy zacząć upadać na duchu jako ogrodnicy, choć obiecywaliśmy sobie, że damy radę i skupimy się na przygotowaniach do kolejnego roku. Nic nie wpływa na morale lepiej, niż zastrzyk koloru, który zapewnić może np. kępa schizostylisa. Skupiska mieczowatych, jasnozielonych liści otaczają solidne pędy, na których pojawia się do dwunastu różowych, gwiaździstych kwiatów. Płatki lekko lśnią i cała roślina prezentuje się świeżo i zapraszająco wśród szybko więdnącego krajobrazu pełnego złota, brązu i beżu.
W x S 60 cm x 30 cm
Kwiaty IX-XI

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/GYRO; JOSHUA MCCULLOUGH; JASON INGRAM; THOMPSON & MORGAN

eprasa.pl f9a9bd670b

WRZESIEŃ

Hydrangea macrophylla 'Jogasaki'

Gdy byłam mała, widywało się jedynie hortensje ogrodowe, za to teraz wybór ich odmian i gatunków jest wręcz przeogromny. Trudno wybrać zaledwie jedną, ale ta odmiana jest i wyjątkowa, i ładna: to hortensja o podwójnych, płonnych płatkach zewnętrznych i środkach złożonych z kilkudziesięciu maleńkich, płodnych kwiatów. Dodatkową atrakcją jest to, że we wrześniu liście rośliny podbarwiają się na karmazynowo. W hrabstwie Devon mówi się o hortensjach, że są 'zmiennobarwne', bo ich kwiaty mogą być niebieskie, gdy rosną na glebach kwaśnych i różowe w warunkach zasadowych.

W x S 1,5 m x 1,5 m
Kwiaty VII-X

GRUDZIEŃ

Daphne bholua 'Jacqueline Postill'

Ten wawrzynek to piękny, duży, częściowo zimozielony krzew, produkujący w środku zimy niewielkie skupiska ładnych, różowych i białych kwiatów. Odmiana 'Jacqueline Postill' znajduje się jednak na szczycie listy gwiazd końca roku ze względu na swój zapach. Kiedy wciągniesz powietrze, aby powąchać kwiaty, automatycznie zamkniesz oczy, aby móc całkowicie skupić się na intensywnym aromacie. Roślina lubi stanowiska osłonięte, zatem nie sadź jej w miejscach otwartych i wietrznych. Ciepły mur za jej plecami zwiększy intensywność zapachu.

W x S 3 m x 1,5 m
Kwiaty XII-II

swoje cechy w różnych porach roku – np. mocne, idealne, zielonkawoniebieskie liście funkii jesienią stają się bursztynowe, a wcześniej mają liliowe kwiaty przypominające maleńkie lilie. Większość roślin wychodzi jednak na scenę i daje wspaniały popis w konkretnym czasie.

Rok atrakcji

Byłoby cudownie móc wybrać więcej roślin – np. jedną na każdy dzień roku. Naprawdę trudno było mi zdecydować się tylko na jedną na miesiąc. Czy w ogóle można wybrać jedną ulubioną roślinę? A wybór dwunastu gatunków oznacza konieczność przeproszenia setek innych roślin, które są równie wartościowe i równie mocno związane z danym miesiącem. Podaję tylko kilka sugestii – każdy na pewno ma własne pomysły na to, jaka roślina najlepiej symbolizuje dany miesiąc.

Moja dwunastka to rośliny łatwe w pielęgnacji, dobrze się przystosowujące i dające mnóstwo radości. Nie ma tu wyborów właściwych i niewłaściwych – trzeba jedynie postawić na rośliny, które lubią warunki, jakie możesz im zapewnić. Jeśli otoczysz je opieką i miłością, cała dwunastka pomoże ci przetrwać trudny czas i będzie ci przypominać, dokąd cię on zaprowadził. Mam nadzieję, że będzie to rok szczęśliwy dla was wszystkich.

Podziel kępy przebiśniegów po kwitnieniu, w marcu lub kwietniu

eprasa.pl f9a9bd670b

“Radosne kwiaty, wspaniały zapach i efektowne liście wystarczą, aby poprawić nastrój w ponury zimowy dzień”

Zimozielone rośliny wychodzą na pierwszy plan, zapewniając cenną strukturę oraz szeroki wachlarz odcieni zieleni

REDACJA: MIRANDA LANARKA

Tajemnica *blasku*

Odkryj, jak sprawić, by twój ogród wyglądał pięknie przez całą zimę dzięki radom eksperta i szkółkarza John'a Massey'a

ZDJĘCIA JASON INGRAM

Ogród Johna Massey'a w szkółce Ashwood Nurseries oferuje zimowe bogactwo kolorów, kształtów, tekstur oraz zapachów

Kuszące jest porzucenie ogrodu o tej porze roku i pogodzenie się z tym, że wygląda buro i ponuro przez kilka miesięcy, podczas gdy ty usychasz z tęsknoty za wiosną. Ale to nie musi tak wyglądać! Łatwo dodać szczyptę zimowej magii do ogrodu, niezależnie od jego rozmiaru. Radosne kwiaty, wspaniały zapach i efektowne liście wystarczą, aby poprawić nastrój w ponury zimowy dzień.

Rozpocznij od spoglądania przez okna, ponieważ właśnie w ten sposób oglądasz swój ogród o tej porze roku. Potraktuj okna jak ramki na zdjęcia i zastanów się, w jaki sposób możesz uczynić widok z okna bardziej atrakcyjnym. Zamiast trwać przy jednym okazie kwitnącym zimą w ramce, spróbuj stworzyć grupy roślin, które będą dobrze wyglądać razem. Na przykład, podnieś koronę drzewa (sprawdź na stronie 112), aby zmieścić pod nią oczar, a następnie posadź przebiśniegi.

W małym ogrodzie możesz wiele zmienić, używając pojemników. Obsadź kilka donic, aby prezentowały się dobrze o różnych porach roku. Schowaj je poza sezonem i wyeksponuj w swojej ramce dopiero wtedy, kiedy będą gotowe olśniewać. Możesz także upiększyć je dekoracjami pozyskanymi z ogrodu, takimi jak np. suszone kwiatostany hortensji, makówki maków czy suszki mikołajków.

W większym ogrodzie lubię tworzyć strefy, z których każda w swoim czasie wychodzi

"Spoglądaj przez okna – potraktuj je jako ramki na zdjęcia i zastanów się, w jaki sposób możesz uczynić ten widok bardziej atrakcyjnym"

Pierzaste, falujące na wietrze trawy, takie jak miskanty, wnoszą na rabaty odrobinę ruchu przez całą zimę

eprasa.pl f9a9bd670b

Wybierz na rabaty rośliny o wytrzymałych, strukturalnych owocostanach, takie jak mikołajek

Zimozielona kalina wawrzynowata (*Viburnum tinus*) 'Eve Price' kontrastuje z ognistymi łodygami dereni i zasuszonym szczeciami

Promienne białe ciemierniki rozjaśniają cieniste zakamarki, dzielnie, stawiając czoła surowej pogodzie

eprasa.pl

“Trawy ozdobne, iglaki i zimozielone paprocie są twoimi sprzymierzeńcami w tworzeniu zimowego ogrodu bez wysiłku”

Pionowe pióropusze trawy pampasowej (*Cortaderia selloana*) ‘Pumla’ łapią słońce ponad fontanną zmrożonych liści

na scenę – skoncentruj rośliny ozdobne zimą w jednej strefie dla zmaksymalizowania efektu, ale pozwól im także rozlać się inne strefy.

W każdej wielkości ogrodzie posadź przy drzwiach rośliny pachnące zimą, aby ich zapach wyciągał cię na zewnątrz, nawet w najbardziej niezachęcające do wyjścia dni. Trawy ozdobne, iglaki i zimozielone paprocie są twoimi sprzymierzeńcami w tworzeniu zimowego ogrodu bez wysiłku. Trawy, takie jak miskanty i rozplenice będą trzymać fason przez całą zimę. Zaczekanie z ich cięciem do wiosny pomaga także ochronić bardziej wrażliwe gatunki przed mrozem. Rośliny o ozdobnych owocostanach, takie jak szczeć, można związać, aby jak najdłużej stały prosto.

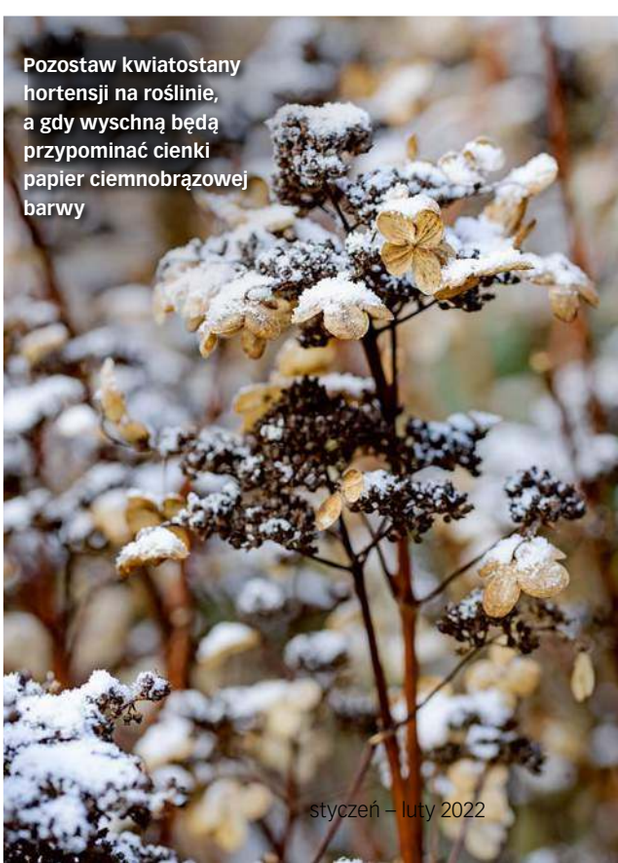
Pozostaw kwiaty hortensji na roślinie, aby móc podziwiać je zimą. Pomaga to także zabezpieczyć przed mrozem pączki wzrostu znajdujące się w niższych częściach pędu. Poprzez cięcie hortensji wiosną zamiast zimą, pobudzisz je do późniejszego kwitnienia, przez co kwiaty będą lepiej utrzymywać się kolejnej zimy.

Upewnij się, że balans między roślinami liściastymi i zimozielonymi jest zachowany. Umieść zimozielone rośliny za drzewami i krzewami liściastymi po to, aby po opadnięciu liści rośliny zimozielone mogły wyłonić się z oddali. Pomaga w tym także przycinanie krzewów i drzew rosnących na pierwszym planie tak, aby podnieść koronę lub przerzedzić gałęzie; dzięki temu widać przez nie więcej. We wrześniu przytnij rośliny zimozielone nadając im schludne kształty – wprowadzą one strukturę i formę do twojego ogrodu na całą zimę.

■ Możesz odwiedzić ogród Johna w wybrane soboty od godziny 10:00 aż do zmierzchu, o ile pogoda dopisze. Wejście kosztuje 6,50 £. Odwiedź www.ashwoodnurseries.com, aby znaleźć więcej informacji.

Cyklamen dyskowaty (*Cyclamen coum*) łączy zaokrąglone, srebrzyste liście z serią wesołych kwiatów, które opierają się śniegowi [w Polsce wymaga wykopywania jesienią – red.]

Pozostaw kwiatostany hortensji na roślinie, a gdy wyschną będą przypominać cienki papier ciemnobrązowej barwy

eprasa.pl f9a9bd670b

„Kiedy opadną liście i spadnie śnieg, błyszczące owoce wciąż będą zdobić gałązki, wprowadzając do ogrodu trochę radosnych kolorów”

Krzewy pełne klejnotów

Rośliny późno owocujące dostarczają pokarmu dzikim zwierzętom, a dla ludzi są źródłem cennych składników odżywczych, wzmacniających organizm oraz chroniących przed infekcjami i chorobami, zdradza **Grzegorz Falkowski**, dyrektor wykonawczy *Związku Szkółkarzy Polskich*. Warto posadzić je w ogrodzie, bo ciekawie wzbogacą roślinne kompozycje.

ZDJĘCIA: GRZEGORZ FALKOWSKI (ZSZP); DINK101, FIREA/DEPOSITPHOTOS

eprasa

Wśród licznych gatunków drzew, krzewów i krzewinek owocowych istnieje spora grupa roślin rzadziej uprawianych, których owoce dojrzewają jesienią. Zbiera się je we wrześniu, październiku lub listopadzie, a niekiedy nawet później, już po pierwszym przymrozku. Oto one:

Oliwnik – piękny i zdrowy

Do mało znanych, ale wartych upowszechnienia w Polsce roślin owocowych, należy **oliwnik baldaszkowy** (*Elaeagnus umbellata*), gatunek występujący naturalnie na terenie Chin, Japonii oraz Korei. Krzew ten dorasta do 3-4 m wysokości. Kwitnie na przełomie maja i czerwca, tworząc liczne, drobne kwiaty, zebrane po kilka w kwiatostanach. Kwiaty pachną i są miododajne. Jego owoce dojrzewają we wrześniu. Są to kuliste pestkowce o średnicy 6-8 mm pokryte czerwoną skórką z brązowymi przetchlinkami. Owoce oliwnika są soczyste, słodko-kwaśne, bardzo smaczne i zdrowe; zawierają m.in. kwasy tłuszczowe, mikroelementy, witaminy (A, C, E) oraz aminokwasy. Są źródłem likopenu – związku organicznego z grupy karotenów o właściwościach prozdrowotnych. Doskonale smakują na surowo i są zaskakująco smacznym dodatkiem do sałat – mogą zastąpić nasiona granatu, ale nadają się też do przetwarzania, zwłaszcza do wyrobu soku i nalewek.

Oliwnik baldaszkowy da wyższe plony, jeśli posadzimy obok siebie krzewy różnych odmian, np. 'Pointilla Sweet'n Sour', 'Pointilla Amoroso' – obie odmiany o czerwonych owocach czy 'Fortunella' – o żółtych owocach. Oliwnik baldaszkowy ma małe wymagania glebowe, jest odporny na mróz i suszę. Bez problemu rośnie na większości przeciętnych, przepuszczalnych gleb ogrodowych, na stanowiskach słonecznych lub półcienistych. Równie smaczne, trochę większe owoce, zwisające na długich szypułkach tworzy **oliwnik wielokwiatowy** (*E. multiflora*). Krzew ten dorasta do 3 m wysokości, ma bardziej eliptyczne, od spodu srebrzyste liście.

Wytrwały rokitnik

Blisko spokrewniony i nieco podobny do oliwnika jest **rokitnik pospolity** (*Hippophae rhamnoides*). Gatunek ten stopniowo zyskuje na popularności, a przetwory z jego owoców (dżemy i soki) można już bez problemu kupić w większych sklepach. Do uprawy w ogrodach warto sięgnąć po owocowe odmiany, takie jak 'Askola', 'Frugana', 'Hergo' czy 'Leikora', pamiętając, że są to rośliny żeńskie, wymagające do obfitego owocowania męskiego zapylacza, np. w postaci odmiany 'Pollmix'. Krzewy rokitnika dorastają do 5 m wysokości, mają wąskie, lancetowate,

Oliwnik baldaszkowy 'Fortunella'

Oliwnik wielokwiatowy

Oliwnik baldaszkowy 'Pointilla Sweet'n Sour'

eprasa.pl f9a9bd670b

Rokitnik pospolity

srebrzyste liście. Owoce dojrzewają we wrześniu i w październiku. Mają postać wydłużonych, soczystych pestkowców, gęsto osadzonych na pędach. Są kłopotliwe w zbiorze, bo łatwo ulegają rozgnieceniu przy próbie oderwania z gałązek. Na plantacjach towarowych ścina się całe gałęzie z owocami i zamraża w chłodniach, a następnie otrząsa z gałęzi i przetwarza. W uprawie amatorskiej owoce najlepiej zbierać dopiero w listopadzie, po nocy z przymrozkami, gdy są naturalnie zmrożone. Owoce rokitnika są bogate w witaminy, zwłaszcza te rozpuszczalne w wodzie, karoteny, flawonoidy, liczne pierwiastki śladowe (wapń, żelazo, mangan), kwasy owocowe, cukry i bardzo cenny olej. Krzewy idealnie nadają się do słonecznych ogrodów, są wytrzymałe na suszę i mróz.

Rokitnik pospolity 'Leikora'

REKLAMA

christmasworld

28.01 – 01.02.2022
FRANKFURT NAD MENEM

It's time for business again

Najnowsze pomysły i trendy w **dekoracjach sezonowych i świątecznych** – ponownie na żywo we Frankfurcie! Zarezerwuj swój bilet do **niezwykle różnorodnego świata produktów** pod adresem: christmasworld.messefrankfurt.com

Szereg nowych funkcji cyfrowych – w tym „live stream" oraz „networking" z partnerami biznesowymi pomogą zapewnić udany początek **nadchodzącego sezonu.**

info@poland.
messefrankfurt.com
tel. (22) 49 43 200

messe frankfurt

eprasa.pl f9a

Odmiana 'Granatnaja'

Niedoceniana aronia

Niezwykle cenne dla naszego zdrowia są owoce aronii. **Aronia czarna** (*Aronia melanocarpa*) to najbardziej znany w Polsce gatunek tego rodzaju, który łączy w sobie cechy krzewu ozdobnego i owocowego. W ogrodzie zachwyca pięknie przebarwiającymi się jesienią liśćmi oraz cieszy obfitym plonem smacznych i zdrowych owoców, bogatych w witaminę P (do 5 tys. mg% świeżej masy!) oraz antocyjany i pektyny. Aronia czarna pochodzi ze wschodnich terenów Stanów Zjednoczonych. Została odkryta w XVIII wieku i szybko znalazła zastosowanie jako krzew owocowy. W Polsce jest uprawiana jako roślina sadownicza. Jej krzewy dorastają do 2 m wysokości. Czarne, kuliste owoce mają 6-8 mm średnicy, są zebrane po kilka lub kilkadziesiąt sztuk w baldachowate owocostany. Są to tzw. owoce pozorne (rzekome), w tym przypadku jabłkowate, które powstają z udziałem dna kwiatowego. Na ich szczycie widać pozostałość kielicha, w środku zawierają nasiona oraz soczysty miąższ o charakterystycznym, cierpkim smaku. Sok z owoców aronii jest ciemnopurpurowy, nadaje się do wyrobu nalewek, wina, galaretek oraz mieszania z sokami innych owoców.

Wartym polecenia kultywarem aronii czarnej jest pochodząca ze Szwecji odmiana 'Hugin', obficie produkująca nektar, z którego chętnie korzystają pszczoły. Oprócz aronii czarnej można u nas uprawiać też aronię czerwoną (*A. arbutifolia*), o długo utrzymujących się na gałęziach owocach w kolorze wiśni, niestety suchych i mało smacznych. Z kolei ze skrzyżowania obu gatunków uzyskano aronię śliwolistną (*A. ×prunifolia*), silnie rosnący mieszaniec, który dał początek licznym odmianom wielkoowocowym, takim jak uzyskana w Niemczech 'Nero' czy pochodząca z Finlandii 'Viking'. Owoce aronii, a właściwie zawarte w nich antocyjany, usuwają z organizmu wolne rodniki, przyczyniające się do powstawania chorób nowotworowych.

Owoce aronii można zbierać na przełomie sierpnia i września, ale nie warto się z tym spieszyć, bo dłużej przetrzymane na krzewach tracą cierpkość i stają się wyraźnie słodsze. Najsmaczniejsze nalewki i wina uzyskuje się z owoców zebranych po pierwszych przymrozkach. Niezebrane owoce są chętnie zjadane przez ptaki.

Aronia czarna

epras

Kuzynki jarzębiny

Aronia jest dobrym towarzyszem (zapylaczem!) owocowych jarzębów, uzyskanych w latach 20. XX wieku przez Iwana Miczurina, który krzyżował drzewa z rodzaju *Sorbus* z innymi gatunkami drzew i krzewów z rodziny różowatych. Np. odmiana **'Granatnaja'**, znana także pod nazwą ×*Crataegosorbus miczurini* 'Ivan's Bell', powstała ze skrzyżowanie głogu syberyjskiego (*Crataegus sanguinea*) z jarząbem pospolitym (*S. aucuparia*). Jest to cenne, ale mało u nas znane, niewielkie drzewo ozdobne i owocowe, dostarczające spożywczych owoców. Owoce tej rośliny zawierają dużo karotenu, pektyn i witamin: C, B, B9, K, P. Drzewo dorasta do 3-4 m wysokości, ma lekko zwisające gałęzie, uginające się jesienią pod ciężarem kulistych, bordowoczerwonych owoców. Jego owoce mają 8-10 mm średnicy, w środku są wypełnione soczystym żółtym miąższem. Dojrzewają w końcu sierpnia, ale długo utrzymują się na drzewie. W smaku są słodko-kwaśne, trochę cierpkie, ale bez goryczki charakterystycznej dla jarzębu pospolitego. Nadają się do spożycia na surowo i przetwarzania na soki, nalewki, dżemy czy galaretki, doskonale pasujących do potraw mięsnych.

Odmiana 'Likjornaja', spotykana też pod nazwą 'Ivan's Beauty', pochodzi ze skrzyżowania jarzębu pospolitego z aronią czarną. Jej słodkie, soczyste, pozbawione goryczki owoce są podobne do owoców aronii, doskonale nadają się na nalewki. Z kolei odmiana 'Titan' powstała poprzez zapylenie jarzębu pyłkiem gruszy. Roślina ta tworzy duże, ciemnorubinowe owoce z pomarańczowym miąższem i białawym nalotem. Odmiana 'Krasnaja' wyróżnia się pomarańczowymi owocami o wysokiej zawartością cukru. Wymienione odmiany są w pełni mrozoodporne, można je sadzić w ogrodach przydomowych, ale także w zieleni osiedlowej, jako rośliny ozdobne, dostarczające zimą pokarmu ptakom.

Odmiana 'Krasnaja'

Odmiana 'Likjornaja'

Artykuł powstał we współpracy ze Związkiem Szkółkarzy Polskich. Więcej informacji o roślinach i ich producentach uzyskać można na: www.e-katalogroslin.pl lub: www.zszp.pl i pod numerem telefonu: 22 435 47 22.

eprasa.pl f9a9bd670b

„Jeśli twój ogród jest regularnie podtapiany lub zimą staje się podmokły, dobierz rośliny do tych warunków”

Po powodzi

O tej porze roku część Longmeadow często znajduje się pod wodą, ale, jak mówi **Monty**, jeśli starannie dobierzesz rośliny, nie będzie to katastrofa, ale szansa

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Gdy jesienią ubiegłego roku powódź dotarła do Sadu, Monty – a z nim miłośnik wody Nigel – zachowali spokój [dotyczy 2019 r. – red.]

W ubiegłym roku o tej porze Longmeadow było pod wodą i sytuacja może się powtórzyć, gdy czytacie te słowa. Podtopienia nie są tu niczym wyjątkowym, ale kiedyś występowały raz na pięć czy sześć lat, a obecnie są częścią sezonowego rytmu.

Zmiany klimatyczne zmieniły zasady. Podtopienia są coraz gorsze: zdarzają się częściej, trwają dłużej, a wody jest więcej. Ale podczas gdy dom dotknięty powodzią to prawdziwa katastrofa, podtopiony ogród to w najgorszym wypadku wyzwanie, a w najlepszym szansa na nieszablonowe myślenie. Powódź nie musi być aż tak zła, jeśli przygotujemy się na jej zakres i czas wystąpienia. Na przykład Mokry Ogród wcale nie nazywa się tak na cześć oczka wodnego – które powstało prawie 20 lat po jego założeniu – ale dlatego, że jest zalewany co najmniej raz w roku, dzięki czemu rośliny, które lubią mieć mokre korzenie świetnie się tu czują.

Jesienią ubiegłego roku podtopienie dotknęło nie tylko Mokry Ogród, ale też Trawiaste Rabaty, Ogród Wiejski i dolną część Ogrodu Ozdobnego; woda zalała Rabaty w Ogrodzie, stworzyła fosę wokół Pagórka, podtopiła większość Ogrodu Wiosennego i zatrzymała się o kilka cali od tylnych drzwi. Jednym z nieoczekiwanych skutków ubocznych była aktywacja pompy działającej w szambie, która przepompowała całe tysiące galonów wody z rur na szczyt ogrodu, przez co ścieżka z Ogrodu Rajskiego do Sadu przekształciła się w rwący strumień – głównie wód powodziowych...

Dwukrotnie byliśmy całkowicie otoczeni przez wodę i przez cztery dni nie mogliśmy wyjechać na drogę nawet Land Roverem. 26 października wróciłem z Kalifornii, gdzie nagrywaliśmy ostatni odcinek mojego programu *American Gardens*, i musiałem zaparkować pół mili od domu, zostawić bagaże u uprzejmych, choć nieco rozbawionych sąsiadów i udać się do domu brodząc miejscami po pas w wodzie.

Padało wtedy całymi miesiącami. W Boże Narodzenie lało, a jedyny program w tym roku, który nagraliśmy całą ekipą, zanim pandemia wywróciła nam świat do góry nogami, realizowaliśmy, patrząc, jak woda obmywa granice ogrodu. Rozumiem, że tak będzie już wyglądać przeciętna zima. Zmiany klimatyczne są równoznaczne z „niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi", co mówiąc po ludzku oznacza burze, powodzie i susze.

Dobra pogoda dla kaczek

Gdy ziemia leży pod wodą, można jedynie brodzić. To mi się zresztą podoba. Woda po deszczu jest piękna. Wydaje się, że żyjemy nad ogromnym jeziorem. Łabędzie, gęsi i kaczki radośnie taplają się w wodzie, odwiedzając ogród pomimo płotów i pływając po kanałach, które niegdyś były ścieżkami. Ale to wszystko trwa zaledwie kilka dni, a gdy woda cofa się, zostawia za sobą niewiarygodny wręcz nieład.

Gruba warstwa błota pokrywa każdy liść i każde źdźbło trawy, a wszystkie żywopłoty znaczy ślad po wodzie. Deszcz skutecznie spłukuje większość zabrudzeń, ale przez kilka dni wszystko wygląda dość paskudnie. W tym szlamie są całe tysiące, a raczej miliony, nasion chwastów. Niektóre z nich, np. ziarnopłon wiosenny, którego wcześniej w ogóle

Po powodzi na Rabatach w Sadzie świetnie rosną kamasje i niezapominajki (patrz poprzednia strona)

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; JASON INGRAM

Ulubione rośliny Monty'ego na mokrą glebę

NA GÓRZE Monty uprawia kilka odmian języczek w Mokrym Ogrodzie, bo lubi ich eleganckie, żółte, strzeliste kwiatostany i mocno wcięte liście. W x S 1 m x 50 cm

POWYŻEJ Nawet w Mokrym Ogrodzie nowe krzewy – jak ten dereń o ognistych pędach (*Cornus alba*) 'Baton Rouge', są porządnie podlewane.

eprasa.pl f9a9bd670b

POWYŻEJ Wysokie niebieskie kamasje z wilgotnych łąk południowo-zachodnich regionów Ameryki dobrze wyglądają z paprociami, funkiami i różowymi pierwiosnkami kandelabrowymi. **W x S** 1 m x 20 cm

PO LEWEJ Nasiona trybuli leśnej przynosi powódź, ale Monty uwielbia jej zwiewne kwiaty rozwijające się pod koniec wiosny. Ta roślina może być jednak inwazyjna, dlatego wypróbuj jej grzeczniejszego kuzyna – aminka wielkiego (*Ammi majus*). **W x S** 1,5 m x 50 cm

PONIŻEJ Pióropuszniki strusie (*Matteuccia struthiopteris*) rozwijają się późną wiosną między funkiami o wielkich liściach i kosaćcami żółtymi. **W x S** 90 cm x 50 cm

tu nie było, obecnie królują wszędzie tam, gdzie sięgnęła powódź i są nie do usunięcia, ale inne są mile widziane. Całe łany delikatnej trybuli leśnej w Ogrodzie Wiosennym to przede wszystkim zasługa powodzi.

Jest to jednak doraźne i powierzchowne. Zamiast obkładać się metaforycznie workami z piaskiem, my, jako ogrodnicy, możemy przystosować się do tych warunków. Klimat ulega zmianom – i albo się do tego przystosujemy, albo umrzemy.

Trzeba zacząć od przyjrzenia się ziemi. Tu, w Longmeadow, mamy niewiarygodne wręcz szczęście, bo choć wierzchnią warstwą gleby jest gliniasty ił, który bardzo rozmaka, tuż pod nim leży warstwa żwiru. Dzięki temu, gdy woda przefiltruje się już przez wierzchnią warstwę gleby, całkiem szybko odpływa i nie zostajemy tu z trzęsawiskiem. Ale odpływ wody można poprawić w każdej glebie, zapewniając jej duże ilości materii organicznej. Wcale nie trzeba jej wkopywać, wystarczy rozłożyć na powierzchni w charakterze grubej warstwy ściółki – zostanie szybko wchłonięta.

Jeśli uprawiasz rośliny, które nie lubią mokrej gleby, np. śródziemnomorskie zioła, większość roślin cebulowych czy żywopłoty z cisu, wówczas potrzeba więcej działań. Przed zasadzeniem młodego żywopłotu cisowego wsyp do dołków dużą ilość drenażu – możesz też zamontować rury drenarskie,

"Podtopiony ogród to w najgorszym wypadku wyzwanie, a w najlepszym szansa na niesztampowe myślenie"

aby odprowadzały wodę z okolic korzeni. Dla ziół takich jak rozmaryn, tymianek czy lawenda dobrze jest zrobić podwyższone grządki. Nie muszą być szczególnie wysokie – wystarczy ok. 30 cm, aby rośliny przeszły z trybu przetrwania do trybu dobrego rozwoju.

Trzeba też pomyśleć realistycznie i praktycznie o doborze roślin. Jeśli twój ogród jest regularnie podtapiany lub zimą staje się podmokły, dopasuj rośliny do tych warunków. Stwierdziłem, że rośliny lubiące wilgoć tolerują latem niewiarygodną wręcz suszę, o ile zimą naprawdę nacieszą się wodą. Zdrowe rośliny o głębokich korzeniach są w stanie dotrzeć do zasobów wody dostępnych całymi tygodniami, jeśli nie miesiącami, po tym, jak wyschnie wierzchnia warstwa gleby. A jeśli zapewnisz grubą warstwę ściółki, która zapobiegnie parowaniu, twoje funkie, gunnery, języczki, tojeście, pióropuszniki strusie, rodgersje, rzewienie i rutewki powinny radośnie przetrwać suche lato.

POWYŻEJ Trawiasta ścieżka obok oczka wodnego była jesienią ubiegłego roku podtopiona (wklejka), ale już na początku lata zregenerowała się i miała postać kwitnącej łąki

PO PRAWEJ Monty obsadził lubiącą mokrą glebę kamasją (*Camassia leichtlinii*) 'Semiplena' brzegi trawiastej ścieżki, a jego sadzarka z długą rączką dobrze sprawdziła się w miękkim podłożu

Sadź drzewa, które zarówno poradzą sobie z podtopieniami – np. olchy, wierzby, topole i głogi – jak i pobiorą jak największą ilość wody przez korzenie. Tego rodzaju warunki lubią niektóre krzewy: dereń i hortensja, a także bambus. Niektóre żywopłoty, na przykład te z grabu, głogu i klonów polnych, świetnie znoszą podtopienia trwające cały tygodniami – w przeciwieństwie do bukszpanów i cisów.

Oznaki stresu wynikającego z podtopienia to żółte i pomarańczowe podbarwienie liści i więdnięcie wyglądające, jakby roślina ucierpiała z powodu suszy. Zgnilizna korzeni wywołana przez organizmy z rodzaju *Phytophthora* może dotknąć drzewa i żywopłoty, których korzenie tkwiły w podmokłej glebie – sprawdź, czy ich starsze liście nie są podbarwione na czerwono bądź fioletowo i czy nie więdną, i czy następnie nie wykazują oznak zgorzeli. Ogromnie pomoże sadzenie w wyżej położonych miejscach – to w ogóle dobry pomysł, nawet w przypadku drzew na terenach suchych, nieobjętych ryzykiem powodzi.

Rośliny cebulowe na podmokłe łąki

Problemem jest trawa – rośnie dobrze, gdy jest mokro, ale wymaga dobrego drenażu, a podtopienia znosi kiepsko. Tu, w Longmeadow, ścieżki z trawy zmieniają się w błotne szlaki i w reakcji na to położyliśmy tyle wąskich płytek chodnikowych, które biegną ich środkiem, na ile wystarczyło nam środków, dzięki czemu mamy utwardzoną nawierzchnię przynajmniej na kółko taczki, nawet podczas podtopień.

Trawnik, który znalazł się pod wodą na dłużej, niż tydzień, potrzebuje trochę czasu na regenerację, ale ostatecznie wróci do formy. Jak zwykle kluczem do problemu jest usunięcie wody – nawet, jeśli ma się ograniczyć do nakłuwania podtopionej powierzchni widłami, aby woda zeszła jak najgłębiej. W naszym najbardziej podmokłym zakątku – na połaci trawy między Mokrym Ogrodem a Ogrodem Wiejskim – pozwalamy trawie urosnąć wysoko i obsadzamy ją roślinami cebulowymi lubiącymi tereny podmokłe. Są wśród nich przebiśniegi, szachownice i kamasje, a choć między nimi jaskier rozłogowy i glistnik mnożą się na potęgę, czyniąc niewypał z całego pomysłu zadbanej, wykaszanej ścieżki w trawie, całość wygląda wiosną wręcz cudownie, chociaż przez większość zimy przypomina kanał.

Podtopienia nie skończą się jak za dotknięciem czarodziejskiej różdżki. W niektórych latach będą niewielkie, a w innych poważne. Ale w porównaniu z katastrofą, jaką jest podtopienie domu, ogrody nie cierpią aż tak bardzo. Jedne drzwi zamykają się, a inne otwierają. W każdym razie nie ma sensu z tym walczyć. Pamiętajmy o pierwszym prawie ogrodnictwa – nie walcz z naturą. Idź z wdzięcznością tam, dokąd cię prowadzi i dziękuj jej za przewodnictwo.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl f9a9bd670b

rośniemy od 1992

W.LEGUTKO

Kiełkownice w słoiku

Przenieś gotowanie na wyższy, zdrowszy poziom!
Dzięki naszym kiełkownicom w szybki (już w parę dni), ekonomiczny i łatwy sposób uzyskasz pożywny, zdrowy, a przede wszystkim pyszny dodatek do dań i kanapek. Ponadto, posiadając swoją własną domową hodowlę, Twoje kiełki nie będą mieć styczności z tworzywami sztucznymi.

www.esklep.legutko.com.pl

eprasa.pl f9a9bd670b

Najlepszy ogród z RHS Chelsea Flower Show 2021

The Guangzhou Garden

Jesienna edycja wystawy Chelsea Flower Show przyniosła wiele nieoczekiwanych inspiracji oraz tytuł „Najlepszy Ogród" dla projektu inspirowanego chińskim Kantonem.

TEKST Łukasz Skop ZDJĘCIA Alister Thorpe GRAFIKI Grant Associates

Ogród „The Guangzhou Garden" został zaprojektowany przez Petera Chmiela i Chin-Jung Chen z pracowni Grant Associates. Projekt tego ogrodu podkreśla korzyści płynące z odpowiedzialnego planowania miast i kształtowania krajobrazu oraz zwraca uwagę na sposób, w jaki można wspierać zdrowie i dobrostan ludzi oraz przyrody poprzez ochronę środowiska. Zainspirowany Kantonem ogród czerpie z filozofii ponownego połączenia ludzi i natury obopólnie korzystną relacją, która w równym stopniu uwzględnia potrzeby ludzi i dzikiej przyrody.

Kanton (ang. Guangzhou), miasto portowe leżące na północny zachód od Hongkongu nad chińską Rzeką Perłową nazywany jest „miastem między górami a wodą". Podejście Kantonu do planowania środowiskowego opiera się na koncepcji „ekologicznej cywilizacji". Kanton wdrożył odrębny plan ochrony środowiska, który dzieli miasto na trzy strefy: zieloną przestrzeń dla ludzi w centralnej dzielnicy biznesowej (Serce), podlegające ochronie tereny zielone na północy (Płuca) oraz chronione obszary wodne na południu (Nerki). Te trzy strefy zamieszkiwanego przez 15 milionów ludzi Kantonu znalazły odzwierciedlenie w projekcie „The Guangzhou Garden", który na wystawie RHS Chelsea Flower Show 2021 został nagrodzony złotym medalem i oraz tytułem „Best Show Garden". Wszystkie trzy strefy ogrodowe zostały wizualnie połączone elegancką falą zielonych roślin z wplecionymi limonkowymi akcentami.

Sponsor: The Administration of Forestry and Gardening of Guangzhou Municipality
Projektanci: Peter Chmiel i Chin-Jung Chen z pracowni Grant Associates
Wykonawca: The Outdoor Room

“The Guangzhou Garden zachęca do myślenia o miastach przyszłości jako o miastach krajobrazowych, które zbliżają do siebie ludzi i przyrodę”

Peter Chmiel, dyrektor Grant Associates

Bambusowe rzeźby są miejscem odpoczynku dla ludzi i spotkania z przyrodą

The Guangzhou Garden

Płuca. W ogrodzie znajduje się leśna kotlina z drzewami o potwierdzonej zdolności usuwania zanieczyszczeń z powietrza, basen z wodą i złożone bambusowe struktury służące ludziom i dzikiej przyrodzie, a także inne elementy, zapewniające harmonię całego ekosystemu i służące podtrzymywaniu życia w mieście.

Serce: Reprezentują je obszary, w których ludzie mogą się spotkać z przyrodą i odpocząć. Tworzy je pięć struktur wykonanych z bambusa *mōsō* (*Phyllostachys edulis*) – szybko rosnącego bambusa pozyskiwanego w zrównoważony sposób, który jest również łatwiejszy w recyklingu niż typowe materiały budowlane. Najwyższa ażurowa konstrukcja ma 8,5 m wysokości.

Nerki: Dla poprawy jakości wody tereny podmokłe zostały obsadzone roślinami wodnymi, m. in. niezapominajkami, kosaćcami, skrzypami zimowymi i roślinami pływającymi. Kamienne stopnie pozwalają ludziom zbliżyć się do wody pulsującej w ogrodzie wodospadami, jazami i kaskadami wśród skał.

Nasadzenia

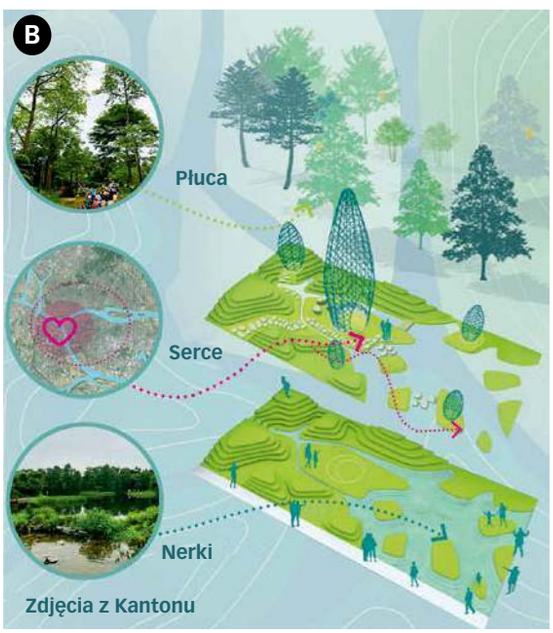
W projekcie tego ogrodu wykorzystano rośliny posiadające zdolności oczyszczania wody, ziemi i powietrza, a także w inny sposób pożyteczne dla ludzi i dzikiej przyrody. Wyraziste drzewa i krzewy: metasekwoja chińska, sosna zwyczajna, klon polny i brzoza nadrzeczna tworzą leśną strukturę. Wychwytują z powietrza cząstki stałe oraz pochłaniają dwutlenek azotu i siarki. Turzyce, wilczomlecze i paprocie tworzą niższą warstwę przetkaną gatunkami, które pomagają oczyszczać środowisko oraz zapewniają stabilne siedliska. W efekcie otrzymujemy elegancką i pełną gracji falę zielonych roślin z lekkimi bylinami w delikatnych odcieniach bieli i subtelnymi nutami błękitu i żółci.

Zielona ściana. Natura i technologia wspólnie mogą pomóc w oczyszczaniu powietrza. Znajdująca się na tyłach ogrodu zielona ściana mechanicznie pobiera powietrze do strefy korzeniowej roślin, aby oczyścić je z zanieczyszczeń, w tym z pyłu zawieszonego $PM_{2,5}$. Czyste powietrze wraca następnie do strefy Serca, gdzie skorzystają z niego ludzie, oraz natlenia wodę.

Ogród po wystawie

The Guangzhou Garden zostanie przeniesiony do Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Bristolskiego i udostępniony do zwiedzania na początku lata 2022 r., w 21. rocznicę nawiązania współpracy partnerskiej pomiędzy Bristolem a Kantonem.

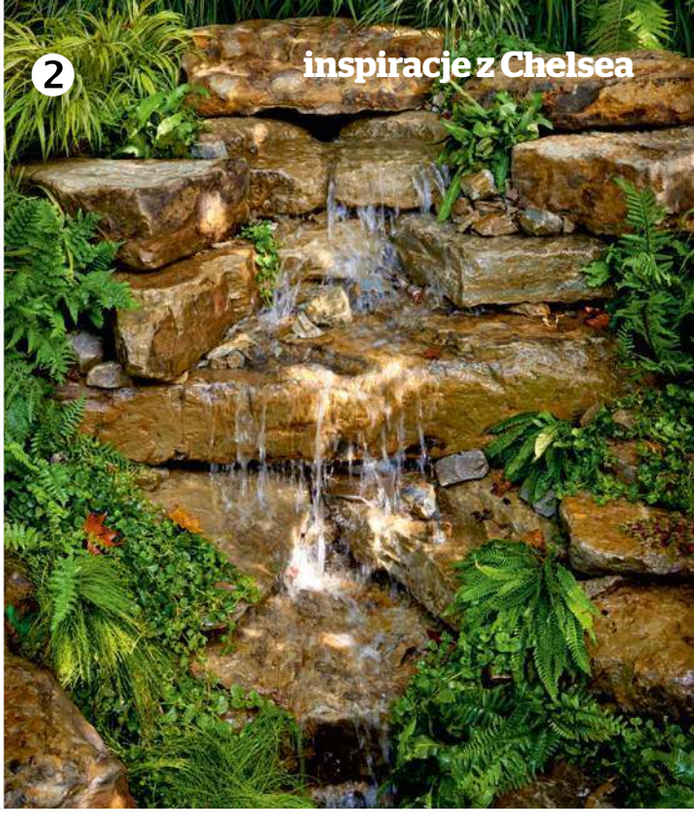

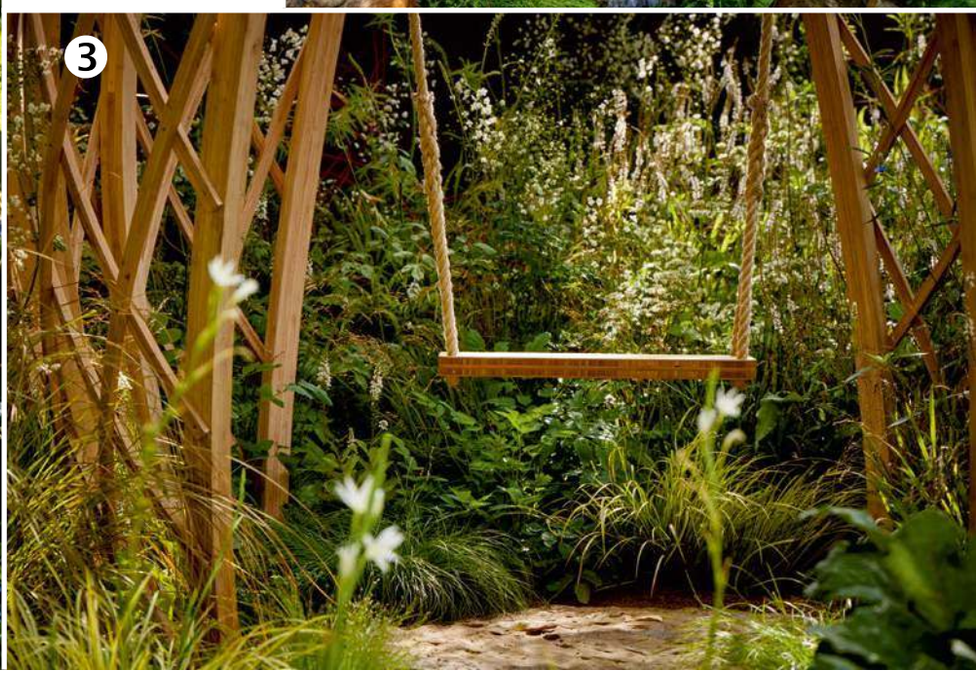

eprasa.pl f9a9bd670b

❶ Zielona ściana oczyszczająca powietrze
❷ Wodospad z kamiennymi stopniami
❸ Metasekwoja chińska (*Metasequoia glyptostroboides*) i szałwia bagienna (*Salvia uliginosa*)
❹ W ogrodzie znalazło się miejsce także dla drewnianych huśtawek

❒ Podejście Kantonu do planowania środowiskowego opiera się na koncepcji „ekologicznej cywilizacji", w której ludzie i przyroda wzajemnie się wspierają.

❒ Krajobrazy Kantonu posłużyły jako inspiracja do stworzenia projektu ogrodu, który składa się z trzech, pasujących do siebie jak puzzle, warstw: Płuc, Serca i Nerek.

❒ Na rzucie z lotu ptaka wyraźnie widać strefy: leśną, wodną oraz socjalną.

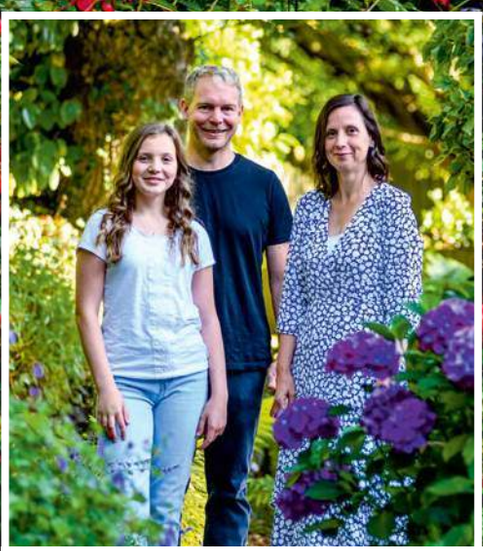

eprasa.pl f9a9bd670b

„Ogrodnictwo to dobry sposób na bycie tu i teraz – inne rzeczy po prostu odkładasz na bok”

Odwiedzamy finalistów naszego konkursu „Ogrody Roku 2020”. W tym wydaniu odkrywamy ogród Jamesa i Claire Eckersley na kornwalijskim zboczu. Był bardzo ważny dla ich rodziny w czasie pandemii.

Claire i James Eckersley, Kornwalia

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Zanim Claire i James zaczęli tworzyć swój ogród, był to pochyły teren pokryty błotem i gruzem.

Wielopoziomowy ogród Claire i Jamesa Eckersleyów na obrzeżach Falmouth był prawdziwym faworytem naszego jury dzięki odważnym i zróżnicowanym nasadzeniom. Claire pracuje jako opiekunka paliatywna, a James niedawno wstąpił do wojska jako oficer medyczny w Królewskiej Marynarce Wojennej. Oboje byli na pierwszej linii frontu, gdy kraj walczył z pandemią Covid-19. Wraz z dwojgiem dzieci polegali na swoim ogrodzie jako miejscu schronienia.

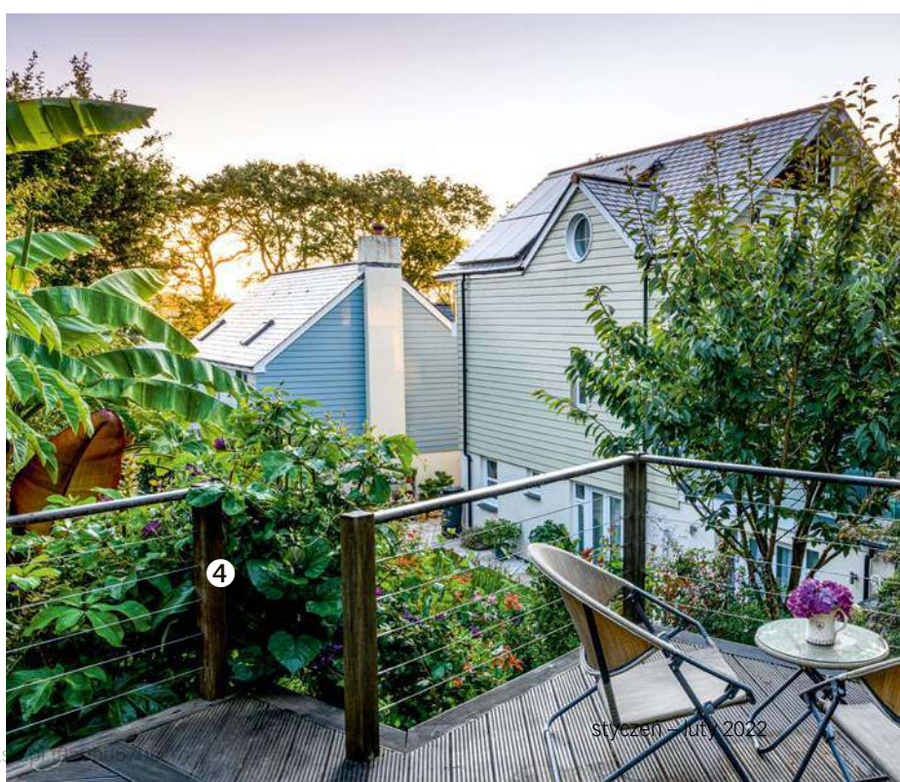
Claire i James także ciężko pracowali, aby stworzyć piękny ogród. W 2013 roku przenieśli się tutaj z północnego wschodu. Wiele roślin przywieźli ze sobą. Teren był pustą kartą. Para uczyła się uprawiać tropikalne rośliny odpowiednie do kornwalijskiego klimatu. Utworzyli też zakątki do relaksu na świeżym powietrzu.

Jak wyglądał ogród, kiedy się wprowadziliście?
Właściwie było to tylko błoto i kamienie pokrywające duże zbocze. Nasi budowlańcy mieli założyć trawnik, ale ostatecznie wysiali trawę po wierzchu, na kamieniach. Spędziliśmy ostatnie osiem lat usuwając darń krok po kroku, powoli zastępując ją rabatami z roślinami i krzewami.

Przywieźliśmy wiele roślin z poprzedniego domu. Robimy to za każdym razem, gdy się przeprowadzamy. Niektóre

Plan ogrodu

„Widok wzdłuż głównej ścieżki jest niesamowity. Bardzo zazdroszczę im też murka!”

Kate Gould, sędzia konkursu

dostaliśmy w prezencie, więc wiążą się z nimi wspomnienia. To sprawia, że gdy na nie patrzymy, myślimy o bliskiej osobie. Odbywam wiele wizyt domowych i często dostaję odnóżki. Staramy się organizować prace tak, aby jedna część ogrodu została ukończona, zanim przejdziemy do następnej.

Czy mieliście ogólny projekt ogrodu?

Nie od początku i niezupełnie. Po prostu wiedzieliśmy, że nie chcemy mieć zbyt dużo trawy, a zależy nam na różnorodności roślin ozdobnych i krzewów. Jesteśmy „uzależnieni od roślin”, więc trudno nam powstrzymać się przed dosadzaniem. Pomaga nam trzymanie się tematu przewodniego. Na przykład w zadrzewieniu umieściliśmy

1. **Długa ścieżka jest osią ogrodu Eckersleyów, dzięki której po lewej widać obwódkę z roślin tropikalnych, a po prawej bardziej tradycyjne kompozycje**
2. **Niedawnym dodatkiem jest cieniste zadrzewienie, które stworzyło szansę na uprawę paproci drzewiastych**
3. **Wyposażony w fontannę zakątek ze współczesną kompozycją roślin jest ulubionym miejscem Claire**
4. **James sam stworzył wiele budowli w ogrodzie, przede wszystkim ten taras wznoszący się nad ogrodem.**

eprasa.pl f9a9bd670b

“Miejscowe kornwalijskie ogrody były inspiracją. Podpatrzono szeroką gamę roślin, które dobrze sobie radzą w tym hrabstwie.”

paprocie drzewiaste. Ponieważ pochodzę z północno-wschodniej Anglii, ekscytowałam się dostępem do nowych gatunków roślin i możliwością ich uprawy.

Czy można powiedzieć, że to rośliny zdecydowały o układzie ogrodu?

Tak. Ogród został stworzony zgodnie z tym, jakie rośliny mogą rosnąć w danym miejscu i tak, aby zmieściło się ich tam jak najwięcej. Mamy miejsca cieniste i słoneczne, wilgotne i suche. Wszystkiego po trochu. Niektóre rośliny, które posadziliśmy, były na początku maleńkie. Bananowiec był małą roślinką w doniczce, a teraz ma ponad 5 metrów!

Obniżenie terenu z drzewami oliwnymi ma bardziej śródziemnomorski charakter. Bardzo często w nim przesiadujemy. Musieliśmy sprawić, aby część z tyłu domu wyglądała dobrze przez cały rok, ponieważ jest widoczna cały czas. Mamy również zakątek w stylu japońskim, z klonami i hortensją bukietową.

Miejscowe ogrody w Kornwalii zdecydowanie były naszą główną inspiracją. Słynny subtropikalny Ogród Trebah jest kilka kilometrów stąd. Niezwykle inspirująca jest również szeroka gama roślin, które uprawia się w hrabstwie.

Skąd bierze się twoja miłość do ogrodnictwa?

Zaczęła się, gdy kupiliśmy nasz pierwszy wspólny dom z małym, wiejskim ogródkiem. James dorastał w ogrodzie. Jako dziecko miał wydzieloną własną część, która była obsadzona rzędami kolorowych petunii.

Członkowie naszych rodzin, niektórzy od dawna, a inni dopiero teraz, interesują się ogrodnictwem. Często rodzinne spotkania łączymy z imprezami ogrodniczymi

❶ **Duża rodzinna przestrzeń jadalna i strefa wypoczynkowa są tuż przy domu. Eckersleyowie spędzają tam tyle czasu, ile tylko zdołają**

❷ **Oliwka jest centralnym punktem i nadaje relaksującego, śródziemnomorskiego charakteru tej słonecznej części ogrodu**

eprasa.pl f9a9bd670b

lub zwiedzaniem ogrodów. Mój brat również pracuje w ochronie zdrowia. W ogrodach szukamy odprężenia. To bardzo ważne, aby po wyjściu z pracy móc przejść z trybu zadaniowego do stanu uważności.

Czy zauważyliście korzyści z ogrodnictwa zarówno w życiu zawodowym, jak i osobistym?

James: Myślę, że to naprawdę dobry sposób na bycie tu i teraz. Możesz po prostu być w ogrodzie. Łatwo odłożyć inne rzeczy na bok. Również pielęgnacja roślin, koszenie i wykonywanie wszystkich codziennych zadań to dobre ćwiczenia fizyczne. Z pewnością działa to w przypadku wielu moich pacjentów. Leczę sporo osób starszych. To w większości zapaleni ogrodnicy. Często to właśnie ich ogrody utrzymują ich w dobrej kondycji.

Claire: Pracuję w opiece paliatywnej i uważam to za bardzo pozytywne zjawisko, że ludzie mogą poświęcić czas na uprawę roślin. To motywujące dla tych osób, że mogą wstać, wyjść i zobaczyć, co im wyrosło w ogrodzie. To ważne zarówno dla nas, pracowników ochrony zdrowia, jak i pacjentów. Jest też metoda wspomagania leczenia „zaleceniami społecznymi".

Czy możesz wyjaśnić, jak to działa?

Metoda polega na sugerowaniu działań i czynności, które mogą pomóc pacjentom, w uzupełnieniu do terapii lekami, która często nie rozwiązuje ich problemów. Każda aktywność, która wiąże się z ćwiczeniami na świeżym powietrzu i poczuciem celu jest świetna dla zdrowia. Ogrodnictwo pasuje jak ulał.

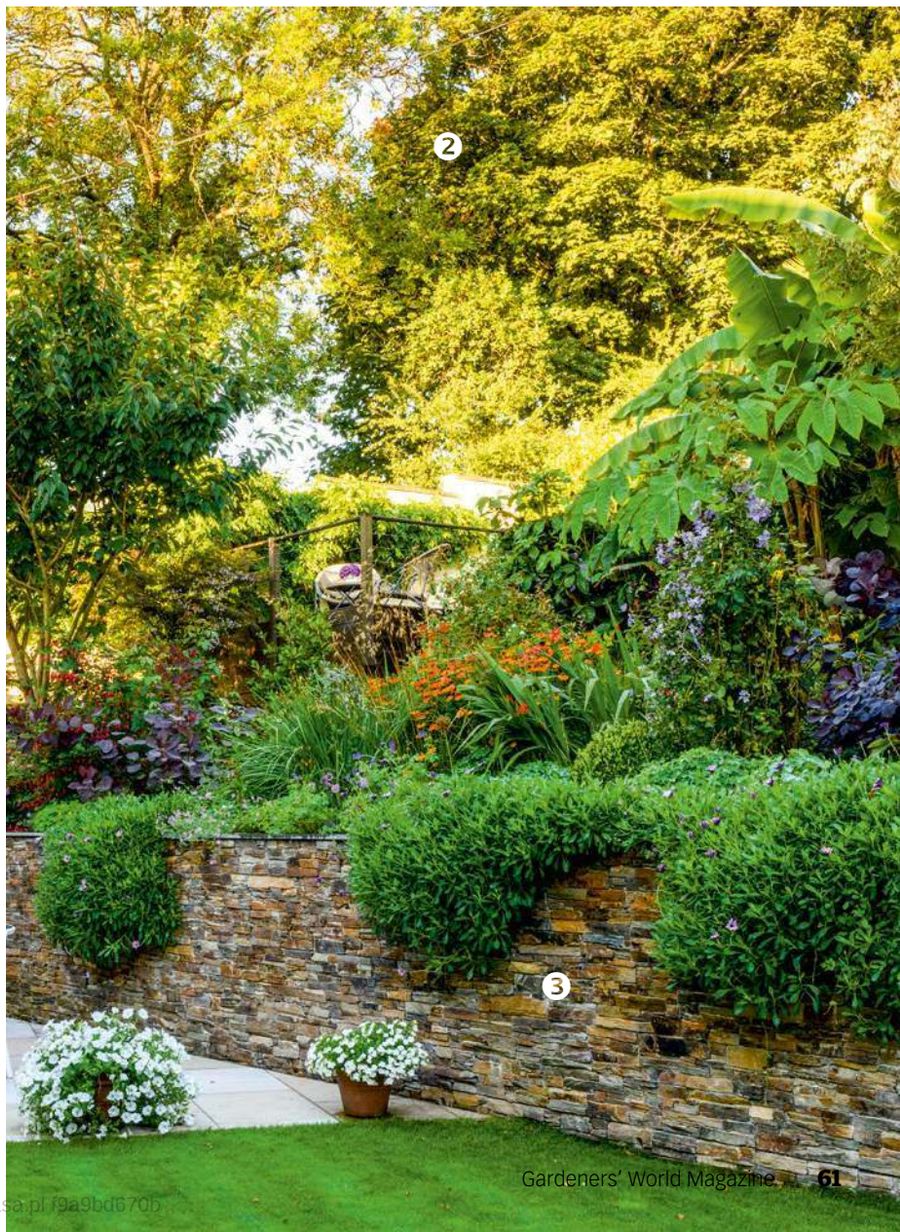
Korzyści z niego zostały zauważone podczas lockdownu: ludzie mogli wyjść z domu i zorganizować swój dzień wokół działań w ogrodach.

❶ Innym samodzielnym projektem Jamesa była konstrukcja z palet służąca eksponowaniu roślin. Na www.gardenersworld.com/diy znajdziesz jeszcze więcej pomysłów na konstrukcje upcyklingowe

❷ Nieruchomość otaczają dojrzałe drzewa. Dają ogrodowi prywatność i tło dla własnych nasadzeń

❸ Atrakcyjny kamienny murek biegnie wzdłuż dolnej połowy działki, zapewniając piękny kontrast z miękką zielenią w jego pobliżu

Gardens of the Year COMPETITION 2021

Zobacz więcej bajecznych ogrodów z poprzednich konkursów na **www.gardenersworld.com/garden-competition**

eprasa.pl/9a9bd670b

ODLICZANIE

Organizacje ekologiczne nawołują do wprowadzenia zakazu stosowania torfu w ogrodnictwie od roku 2025, więc Sally Nex sprawdza, ile naprawdę go zużywamy i dlaczego rezygnacja z torfu może okazać się trudniejsza, niż nam się wydaje

Czy wiesz, ile torfu jest w ziemi do kwiatów? Narasta fala zaniepokojenia środowiskowymi kosztami wydobywania torfu na potrzeby ogrodnictwa. Pomimo tego nadal wykorzystujemy do sadzenia roślin ponad 2 miliony metrów sześciennych torfu rocznie.

Podłoża do roślin zawierają mniej torfu, niż kiedyś – nowe dane z branży pokazują, że jego zawartość jest w nich najniższa od dekady. Pomimo tego o większości podłoży do roślin nadal nie można powiedzieć, że nie mają go w składzie w ogóle. W sklepach torfu nie zawiera zaledwie jeden worek ziemi na dwadzieścia, zaś w przeciętnym opakowaniu znajdziemy ponad 40% czystego torfu. O ile na worku ziemi nie widnieje napis „bez torfu", podłoże na pewno go zawiera. „Organiczne", „ekologiczne", ani „bezpieczne dla środowiska" nie oznacza „bez torfu".

Kupowane przez nas rośliny zwykle również rosną w podłożu zawierającym torf – i to w dużej ilości: profesjonalne podłoża do kwiatów nadal składają się przeciętnie w dwóch trzecich (62,9 %) z torfu. Niemniej naciski świadomych ekologicznie ogrodników, poszukujących roślin uprawianych bez torfu, zwiększyły zastosowanie podłoży beztorfowych przez hodowców do najwyższego poziomu w historii: 23 %.

Aktywiści utrzymują jednak, że przemysł ogrodniczy powłóczy nogami.

– Nastał kryzys środowiskowy i kryzys klimatyczny, a stosowanie torfu w podłożach tylko je pogłębia – mówi dr Olly Watts, starszy specjalista ds. zmian klimatycznych z ramienia RSPB.

Organizacje ekologiczne, w tym RSPB, National Trust i Royal Horticultural Society, wzywają do wprowadzenia całkowitego zakazu stosowania torfu w podłożach od roku 2025.

Monty Don podpisał się pod otwartym listem tych organizacji do Ministra Środowiska, George'a Eustice'a, dodając, że kontynuacja stosowania torfu w podłożach jest formą „wandalizmu środowiskowego".

Napisał też, że nie istnieją ogrody, nawet najpiękniejsze, które uzasadniałyby skalę zniszczenia środowiska i przyczynku do zmian klimatycznych, spowodowanych stosowaniem torfu.

W liście czytamy, że biorąc pod uwagę bieżące tempo, eliminacja torfu w ogrodnictwie zabierze całe dekady i że branży nie udało się dotrzymać rekomendowanej przez rząd dobrowolnej rezygnacji z torfu w podłożach dla ogrodników-amatorów do roku 2020.

W swoim zobowiązaniu do osiągnięcia neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla do roku 2050 rząd uznał za priorytet położenie kresu wydobywaniu torfu w Wielkiej Brytanii. Rząd stwierdził, że wprowadzi „dalsze działania", aby przyspieszyć postępy strategii torfowej dla Anglii, która ma być opublikowana pod koniec 2020 r. – możliwe jest wprowadzenie podatku od stosowania torfu.

„Degradacja torfu na nizinnych torfowiskach w samej Anglii odpowiada za uwolnienie 11 milionów ton gazów cieplarnianych rocznie – tyle samo produkują trzy elektrownie węglowe"

Rzecznik Ministerstwa Środowiska, Żywności i Wsi wezwał wszystkich ogrodników do odegrania roli w tej sprawie i stosowania wyłącznie podłoży beztorfowych.

Torfowiska to najlepsze na świecie naturalne magazyny węgla – zatrzymują go więcej, niż cała reszta roślin na Ziemi. Wykopywanie torfu do wykorzystania w ogrodach uwalnia węgiel z powrotem do powietrza – gdy torf schnie, obecny w nim węgiel łączy się z tlenem z powietrza i uwalniany jest jako dwutlenek węgla – ze szkodą dla klimatu. Degradacja torfu na nizinnych torfowiskach w samej Anglii odpowiada za uwolnienie 11 milionów ton gazów cieplarnianych rocznie – mniej więcej tyle produkują trzy elektrownie węglowe.

Jak mówi dr Watts z RSPB, bezpośrednią konsekwencją wydobywania torfu dla ogrodnictwa jest niszczenie jednego z naszych najcenniejszych środowisk. I dodaje, że zakrawa na ironię, iż ogrodnicy uczestniczą w niszczeniu siedlisk przyrodniczych, aby uprawiać rośliny w swoich ogrodach. Jak mówi, może wydawać się, że te kilka worków podłoża nie ma znaczenia, ale to powolna śmierć. Te parę opakowań przyczyni się do skumulowanego efektu.

Ankieta przeprowadzona przez magazyn *Gardeners' World* w roku 2018 wykazała, że ponad połowa czytelników preferuje podłoża torfowe. Niektórzy z nich twierdzili, że torf daje lepsze wyniki, inni, że trudno znaleźć podłoża beztorfowe w centrach ogrodniczych i że są one za drogie i zbyt nieprzewidywalne. Ale wielu z was niepokoiło się też negatywnym wpływem stosowania torfu na środowisko i wyraziło chęć stosowania podłoży beztorfowych z gwarantowaną jakością.

Alan Roper, dyrektor generalny brytyjskiej grupy Blue Diamond, posiadającej 37 centrów ogrodniczych w Wielkiej Brytanii, twierdzi, że podłoża beztorfowe to nadal wybór mniejszości klientów oraz, że choć ludzie zgadzają się z Montym, nadal kupują torf.

eprasa.pl f9a9bd670b

DLA TORFU

2 miliony metrów sześciennych torfu co roku wykorzystuje się w ogrodnictwie

Wszyscy główni producenci podłoży do roślin oferują już jednak również opcję beztorfową i, jak mówi Roper, jest ona teraz lepiej widoczna i zwiększa się jej sprzedaż. W tym roku jego firma prawie podwoi liczbę marek podłoży beztorfowych w ofercie – z sześciu do jedenastu. Roper jest zdania, że jeśli opcji będzie zaledwie kilka, kupią je osoby szukające podłoża bez torfu, ale już nie przypadkowi klienci. Dodaje, że w tym roku ludzie znajdą produkt bez trudności.

Około połowa podłoży sprzedawanych w centrach ogrodniczych Gardens Group w Dorset nie zawiera torfu. Ich właściciel Mike Burks, prezes Garden Centre Association, ostrzega, że zmuszanie ogrodników do przejścia na produkt beztorfowy poprzez odebranie im możliwości zakupu podłoży torfowych może zniechęcić ludzi do ogrodnictwa. Przypomina, że w latach pięćdziesiątych XX w. ogrodnicy nie chcieli rezygnować z podłoży opartych na glebie na rzecz podłoży torfowych. Zmiana nastąpiła z czasem.

Niestety cena podłoża beztorfowego może stanowić problem dla mniej zamożnych ogrodników: wyższy koszt zastępników torfu podnosi cenę worka o ponad 2 £. Dr Olly Watts z RSPB przypomina, że jeśli produkt kosztuje trochę więcej, w jego cenę wchodzi koszt ochrony środowiska.

Branża ma też trudności z zaopatrywaniem się w takie ilości alternatyw torfu w rozsądnej cenie, które zaspokoiłyby rosnący popyt.

– Na tę chwilę po prostu nie mamy skąd wziąć dwóch milionów metrów sześciennych alternatyw torfu – zapewnia Catherine Dawson, dyrektorka techniczna producenta podłoży beztorfowych Melcourt. Zasoby wiórów drzewnych – najszerzej stosowanego substytutu torfu, są bardzo poszukiwane przez subsydiowane przez rząd elektrownie wykorzystujące biomasę, przez co aby konkurować z przemysłem energetycznym o ich zakup, producenci podłoży muszą ponosić wysokie koszty.

Ale firma B&Q oferuje obecnie podłoże beztorfowe w takiej samej cenie, jak torfowe; coraz powszechniejsze są zniżki przy zakupie kilku produktów naraz. Początkowo słabo dostępne, w roku 2020 podłoża beztorfowe zwiększyły swój udział w rynku o ok. 50 %, na co wpływ miały też braki podłoży w sklepach w czasie boomu ogrodniczego w okresie pandemii. Dawson twierdzi, że naprawdę nastąpiła zmiana – ludzie byli zmuszeni wypróbować podłoża beztorfowe i to otworzyło im oczy.

Podłoża beztorfowe są teraz podstawą w najpiękniejszych ogrodach tego kraju: w tym we wszystkich pięciu ogrodach Royal Horticultural Society oraz w ogrodach National Trust – w tym w ogrodzie Sissinghurst w hrabstwie Kent i Hidcote w hrabstwie Gloucestershire. Jak mówi Ben McCarthy, dyrektor ds. ochrony przyrody National Trust, organiza-

ZDJĘCIA: GETTY/MGKAYA, UNDEFINED

eprasa.pl f9a9bd670b

2025 – rok, w którym miałby zacząć obowiązywać postulowany przez organizacje ekologiczne zakaz stosowania torfu w ogrodnictwie

cja ta udowadnia od lat w swoich centrach ogrodniczych, szkółkach i ogrodach, że naprawdę można przejść na podłoża beztorfowe.

Ale worki z podłożem to tylko część tej historii – jeszcze większym wyzwaniem jest usunięcie torfu z podłoża, w którym sprzedawane są rośliny.

Natalie Porter z hurtowni Happy Plants z Merseyside produkuje co roku miliony roślin rabatowych w podłożu torfowym. Przeprowadzone z podłożem beztorfowym próby okazały się obiecujące, ale wystąpiły problemy z maszynami do sadzenia roślin – cząstki kory wyginały ich cienkie igły. Porter opowiada, że podłoża beztorfowe podniosłyby cenę pojedynczej rośliny o ok. 20 %, a ponieważ jej marże i tak są niskie, musiałaby ten koszt przerzucić na konsumentów, co uderzy najmocniej w najsłabiej sytuowanych ogrodników. Dodaje, że rośliny powinny być dostępne nie tylko dla osób, które stać na zapłacenie wyższej ceny.

Około jedną czwartą kupowanych przez nas roślin importujemy z innych krajów Europy, gdzie, choć czyni się już kroki w kierunku zmniejszenia ilości torfu w podłożach, podłoża całkowicie beztorfowe są rzadkością. Sue Beesley już od 13 lat prowadzi swoją szkółkę Bluebell Cottage Gardens w Cheshire, nie używając torfu. I choć rośliny uprawia na miejscu z nasion i sadzonek, to aby poszerzyć asortyment, jest zmuszona, jak większość brytyjskich hodowców, kupować nowy towar od holenderskich hurtowników, którzy używają torfu.

– Nie sądzę, aby istniała możliwość całkowitego wyeliminowania torfu w produkcji – mówi Porter.

Producenci podłoży kończą prace nad nowym systemem etykiet informujących klientów przejrzyście – po raz pierwszy – o składnikach podłoży w workach i ich wpływie na środowisko. Nowe etykiety przygotowane w ramach programu odpowiedzialnego pozyskiwania zasobów pojawią się w punktach sprzedaży w 2021 roku, zaś na workach z podłożem w 2022 roku. Składniki będą podane w porządku bazującym na ich ilości (poczynając od tych, których jest najwięcej) – jak na etykietach żywności. Każdemu z nich będzie też przypisana tzw. ocena ekologiczna.

Będzie ona wynikać z siedmiu kryteriów: od zużycia energii i wody po bioróżnorodność, wpływ na społeczeństwo – w tym prawa pracownicze, a także odnawialność – kryterium emisji dwutlenku węgla zostanie dodane w późniejszym czasie.

Steve Harper, który stoi na czele programu, mówi, że tworzy to „równe pole gry", na którym substytuty torfu, np. importowana z południowej Azji kojra, której produkcja wymaga dużego zużycia wody w rejonie, gdzie jej brakuje, są oceniane pod kątem środowiskowym tak samo, jak torf. Harper wyjaśnia, że w programie chodzi o możliwość podjęcia świadomej decyzji.

Dopiero okaże się, czy rząd jest gotowy, aby zmusić ogrodników do przyjęcia wyznaczonego terminu przyjęcia całkowitego zakazu stosowania torfu – w podłożach, produkcji roślin i tak dalej – od roku 2030. Neil Bragg z branżowej grupy Growing Media Association uważa, że dotrzymanie tego terminu będzie możliwe. Jest przekonany, że branża zostanie „zmuszona do przyjęcia rozwiązań beztorfowych", jeśli zechcą tego konsumenci, sprzedawcy detaliczni i rząd – co innego mogłaby zrobić?

Ale dr Olly Watts z RSPB przekonuje, że rozwiązania te powinny obowiązywać już teraz. Uważa, że ogrodnicy raczej nie będą się tym martwić. Dodaje, że jako nabywcy możemy oczekiwać od sprzedawców detalicznych, że zaproponują nam produkty przyjazne środowisku.

Co zawiera podłoże do roślin?

Gdy na worku z podłożem nie ma składu, często trudno stwierdzić, czy zawiera ono torf i co jeszcze się w nim znajduje.

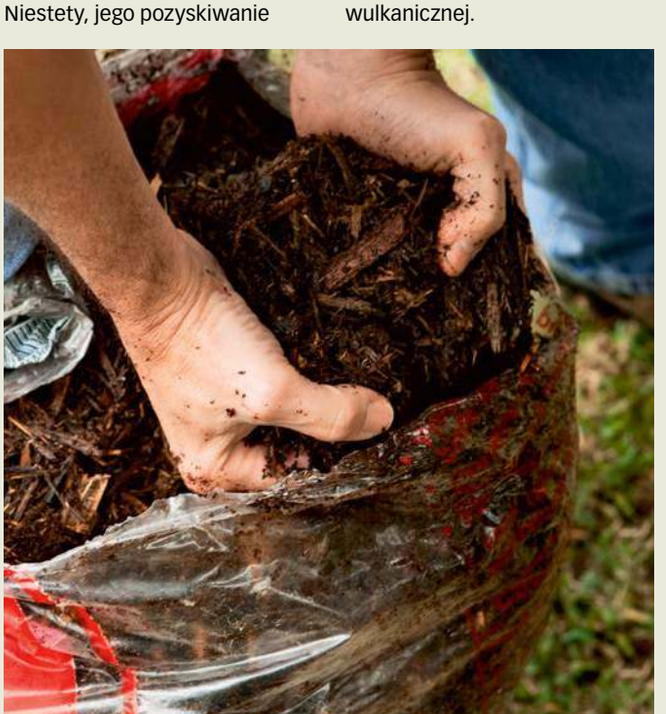
Dokładny przepis na każde podłoże do roślin to ściśle strzeżona tajemnica, ale większość podłoży zawiera te same podstawowe składniki. Jeśli zależy ci na podłożu organicznym, szukaj znaku stowarzyszenia Soil Association, a jeśli chcesz uniknąć torfu, wybierz podłoże wyraźnie oznakowane jako beztorfowe.

Podstawowe składniki:

- **Torf** Jest mechanicznie wydobywany z torfowisk istniejących od 10 000 lat, tani i niezawodny w produkcji roślin, ale nieodnawialny, a jego wydobycie emituje duże ilości gazów cieplarnianych.
- **Kojra** Produkt uboczny przemysłu kokosowego – lekka, włóknista i łatwo pochłaniająca wodę. Jest niestety przywożona z południowej Azji, co generuje zanieczyszczenie, a jej przetwarzanie wymaga dużego zużycia wody w regionie, gdzie jest jej niewiele.
- **Włókno drzewne** Produkowane w Wielkiej Brytanii, lekkie i odnawialne. Niestety, jego pozyskiwanie i transport wymagają dużej ilości energii; podaż jest też niewielka.
- **Kora** Ten niechciany produkt uboczny przemysłu drzewnego jest odnawialny i dobry z punktu widzenia bioróżnorodności, ale ciężki w transporcie.
- **Kompostowane odpady zielone** Produkt recyklingu odpadów ogrodowych, produkowany lokalnie; najbardziej ekologiczny substytut torfu. Niestety skład jest zmienny, przez co producenci stosują go z ostrożnością. Takie odpady są też ciężkie w transporcie.

Inne możliwe składniki podłoży:

- **Ił** – jest nieodnawialny, ciężki w transporcie, a jego produkcja wymaga dużej ilości energii.
- **Paprocie orlice lub wełna** –produkowane lokalnie, tanie, lekkie i odnawialne.
- **Nawozy o spowolnionym działaniu** – syntetyczne lub organiczne.
- **Perlit** – nieodnawialny, pozyskiwany ze skały wulkanicznej.

Przetworzona kora jest odnawialna, łatwo dostępna i szeroko stosowana w podłożach produkowanych komercyjnie, pomaga zmniejszyć zawartość torfu.

ZDJĘCIA: GETTY/STEWART COHEN

eprasa.pl f9a9bd670b

Zimą można ciasno sadzić rośliny do doniczek, gdyż o tej porze roku wolno rosną

„Być może ogród wygląda teraz dość ponuro, ale donice pozwalają szybko dodać mu koloru”

Noworoczna radość

Nie zmarnuj słonecznych zimowych dni i obsadź donicę, aby natychmiast odmienić swoją działkę. Postępuj zgodnie z prostym przewodnikiem Adama Frosta

ZDJĘCIA SARAH CUTTLE

eprasa.pl f9a9bd670b

Uwielbiam tworzyć sezonowe kompozycje w donicach, aby uczynić ogród ciekawszym. To świetny sposób na wprowadzenie zmian, rozweselenie nudnego miejsca i uwolnienie kreatywności. Dla mnie najważniejsze są zimowe doniczkowe kompozycje. Być może ogród wygląda teraz ponuro, ale donice pozwolą szybko dodać mu koloru. Co ważne, donicę można ustawić tak, aby była widoczna z domu, co oznacza, że możesz się nią cieszyć bez konieczności wychodzenia na mróz.

Nie ma ścisłych zasad, jeśli chodzi o obsadzanie zimowej donicy. Po prostu skocz do centrum ogrodniczego i kup to, co lubisz. Staraj się połączyć ozdobne liście, ciekawe kształty, kolory kwiatów. Wybieraj trawy, byliny, krzewinki i zimowe rośliny okrywowe. Ja ustawiam rośliny w sklepowym wózku, aby zobaczyć, jak razem wyglądają, zanim je kupię. Już ta czynność jest przyjemna.

Lubię, gdy kompozycja ma front i tło, więc szukam roślin o różnej wysokości – wysokich na tył i niskich na przód.

Zimą rośliny w pojemnikach nie rosną tak szybko jak latem, więc nie bój się sadzić ich ciasno. Kompozycja musi od razu wyglądać dobrze. Będziesz też mógł przenieść rośliny do ogrodu na wiosnę, więc nie ma się czym martwić, nawet jeśli w donicy panuje tłok. Zimą nie przesadzaj z podlewaniem. Podłoże nie powinno całkowicie wyschnąć, ale nie pozwól, aby przemokło, bo rośliny mogą zgnić. Aby tego uniknąć, ustaw pojemnik na nóżkach.

Najważniejsze jest jednak to, aby się dobrze bawić! Zimową donicę można obsadzić zaledwie w ciągu godziny; jest to okazja do wyjścia z domu i cieszenia się słonecznym dniem, jeśli się trafi. W styczniu może być ich tak niewiele!

Adam wykorzystał:

❶ Pieris japoński 'Purity' x 1
❷ Turzycę ceglastą x 1
❸ Wilczomlecz migdałolistny 'Purpurea' x 1
❹ Czerwony cyklamen okrywowy x 3
❺ Paproć *Crytomium fortunei* x 1
❻ 45 cm glinianą doniczkę x 1

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/diy i poznaj projekty do samodzielnego wykonania w ogrodzie

Oglądaj Adama na iPlayer

Poznaj więcej porad Adama w odcinkach **Gardeners' World**, których być może nie znasz. Archiwalne serie są dostępne na iPlayerze.

1 **NAPEŁNIJ** donicę do połowy uniwersalnym podłożem bez torfu. Rozdrabniaj duże grudki, aby zapobiec tworzeniu się pustych przestrzeni w podłożu po posadzeniu.

2 **POSADŹ** najpierw najwyższe rośliny z tyłu kompozycji. Podsyp lub otocz bryłę korzeniową ziemią, aby roślina była na odpowiedniej wysokości.

3 **STOPNIOWO DODAWAJ** pozostałe rośliny, od tyłu do przodu donicy. Rozluźniaj korzenie każdej sadzonki po wyjęciu jej z doniczki.

4 **POSADŹ** ostatnie rośliny i wypełnij puste przestrzenie ziemią, porządnie ją uciskając. Ustaw donicę w odpowiednim miejscu. Podlej obficie, aby ustabilizować nasadzenie.

eprasa.pl f9a9bd670b

Planer Zaradnego Ogrodnika

Na ponad 260 stronach znajdziesz pomoc i odpowiedzi na nękające Cię pytania. Planer poprowadzi Cię przez ogród i powie, co, kiedy i jak masz robić.

Z planerem będziesz bardziej pewny siebie i nie zmarnujesz ani chwili, bo zawsze będziesz wiedział, co robić w każdym tygodniu roku od początku stycznia do końca grudnia.

Zamów na **www.UlubionyKiosk.pl**

eprasa.pl f9a9bd670b

Bluszcz

Przenieś plener do wnętrza mieszkania dzięki tej eleganckiej i łatwej w utrzymaniu roślinie

Często nie jest zaliczany do roślin doniczkowych, ponieważ tak powszechnie rośnie na zewnątrz, ale bluszcz można polecić każdemu, kto ma kłopoty z roślinami w domu. Idealnie nadaje się również do chłodnych pomieszczeń i tych o niskim poziomie naturalnego światła. Chociaż występuje w wielu różnych odmianach z kremowymi i białymi przebarwieniami, do najciemniejszych zakątków wybierz klasyczną zieleń, ponieważ takie liście zawierają najwięcej chlorofilu i dlatego lepiej wykorzystują dostępne światło. Możesz nawet wykopać bluszcz z ogrodu i za darmo zazielenić swój dom.

TEKST MIRANDA JANATKA
ZDJĘCIA SARAH CUTTLE I JASON INGRAM

ODWIEDŹ
www.gardenersworld.com/houseplant
w poszukiwaniu informacji o roślinach doniczkowych

eprasa.pl f9a9bd670b

eprasa.pl f9a9bd670b

Ta żywotna roślina została doceniona przez NASA jako skuteczny filtr powietrza, oczyszczający go m.in. z benzenu i formaldehydu. Bluszcz będzie się wspinał po podporze, ale można go też ustawić na półce, aby z niej zwisał łagodząc ostre krawędzie lub powiesić pod sufitem, aby zwieszał się w dół.

Dla uzyskania naprawdę dzikiego wyglądu użyj przezroczystych, samoprzylepnych haczyków, które przymocujesz do ścian lub pod półkami. Roślina ta preferuje chłodne pomieszczenia, więc będzie pasować do miejsc, w których rośliny z tropikalnych klimatów mogłyby mieć problem, na przykład w pobliżu drzwi wejściowych i okien z przeciągami. Nawet jeśli zapomnisz o nim na kilka tygodni, dobrze się zregeneruje, ponieważ woli raczej suche podłoże.

Przycinaj go co kilka tygodni dla utrzymania zwartego pokroju i usuwaj suche lub uszkodzone liście. Przesadzaj każdej wiosny do nieco większej doniczki lub podziel roślinę na pół, aby uzyskać dwie sadzonki za darmo. Aby otrzymać nowe rośliny przez odkłady, wykonaj czynności opisane poniżej o dowolnej porze roku, chociaż ta metoda najlepiej sprawdza się wiosną.

- **Stanowisko**

Bluszcz będzie się męczył w gorącym, suchym, centralnie ogrzewanym pomieszczeniu, więc zraszaj go regularnie przy włączonych grzejnikach, aby uniknąć brązowienia liści.

- **Pielęgnacja**

Latem utrzymuj wilgotne podłoże, ale zimą podlewaj oszczędnie, nie pozwalając ziemi całkowicie wyschnąć. Użyj bluszczu do wypełnienia ciemnych zakamarków.

- **Szczegóły**

Toksyczny dla wielu zwierząt, więc trzymaj go poza ich zasięgiem i regularnie przycinaj dla utrzymania świeżego wyglądu.

Jak uzyskać więcej roślin

1 **Wypełnij** kuwetę uniwersalnym podłożem i mocno je uciśnij, aby utworzyć równą powierzchnię. Pozostaw odstęp około 1 cm między podłożem a brzegiem kuwety. Mocz kuwetę w misce z wodą przez 10 minut, a następnie zostaw do odsączenia.

2 **Weź** pęd bluszczu rosnącego w doniczce i przypnij go do podłoża za pomocą kilku 10 cm kawałków drutu wygiętego w kształt litery U. Utrzymuj podłoże stale wilgotne, a kiedy po kilku tygodniach wyrosną nowe korzenie, odetnij łodygę od rośliny matecznej.

Gdzie kupić

ROŚLINY

- **www.thenunheadgardener.com**
- **www.bakker.com**
- **www.patchplants.com**

Polskie sklepy z tą rośliną:

- **www.sklep.jucca.pl**
- **www.florens.pl**
- **www.kwiatydonice.pl**

AKCESORIA

podobne doniczki znajdziesz w centrach ogrodniczych

DOBRA RADA

Owiń bryłę korzeniową mchem, związ sznurkiem i zawieś, aby wyeksponować bluszcz w stylowej kokedamie

eprasa.pl f9a9bd670b

Grubosz

Zaproś szczęście do swojego domu dzięki tej łatwej w pielęgnacji roślinie domowej

Znany jest również jako drzewko szczęścia, ponieważ uważa się, że przynosi dobrobyt, dzięki czemu jest popularnym prezentem na parapetówkę. Bezproblemowa natura grubosza jajowatego (*Crassula ovata*) daje pewność, że będzie dobrze wyglądać, nawet jeśli masz problemy z utrzymaniem przy życiu innych roślin domowych. Podobno okrągłe, mięsiste liście przypominają monety i właśnie dlatego ludzie wierzą, że drzewko szczęścia sprzyja fortunie.

Ponieważ grubosz jest sukulentem, wymaga tylko okazjonalnego podlewania. Rośnie powoli, a pędy zagęszczają się, nadając mu wygląd miniaturowego drzewa. W miarę wzrostu rośliny mogą pojawić się nawet małe, białe kwiaty.

TEKST
MIRANDA JANATKA
ZDJĘCIA
SARAH CUTTLE
I JASON INGRAM

ODWIEDŹ
www.gardenersworld.com/houseplant w poszukiwaniu wskazówek dotyczących roślin doniczkowych

eprasa.pl f9a9bd670b

WŁASNY KAWAŁEK RAJU

Dzięki nowoczesnym wizualizacjom i rzeczywistości wirtualnej, uczestnicy programu mogą na własne oczy zobaczyć, jak będzie wyglądał ich ogród po gruntownym remoncie.

Nowy wymiar ogrodu

Wtorki 20:55, premiera 15 lutego

BBC lifestyle

bbc.com/bbclifestyle

eprasa.pl f9a9bd670b

DOBRA RADA
Dodaj perlitu do podłoża dla kaktusów dla lepszego drenażu i lepszych wyników podczas rozmnażania grubosza z sadzonek

eprasa.pl f9a9bd670b

Ta łatwa w uprawie roślina wymaga podlewania tylko wtedy, gdy ziemia jest całkowicie sucha w dotyku – latem mniej więcej co kilka tygodni. Zimą wystarczy podlać tyle, aby liście nie wysychały. Nadmierne podlewanie jest częstą przyczyną śmierci grubosz. Jeśli ziemia jest wilgotna, ale liście żółkną i odpadają, przestań podlewać na kilka tygodni, ponieważ korzenie gniją i muszą przeschnąć.

Błyszczące liście tej odmiany – 'Hummel's Sunset' – mają żółte i czerwone obwódki. Wierzchołki lepiej się wybarwią, jeśli będziesz trzymać roślinę w jaśniejszym miejscu. Grubosz najlepiej rośnie w ciasnych doniczkach, więc przesadzaj tylko co trzy lata, aby odświeżyć podłoże, używając ziemi do kaktusów i sukulentów. Starsze egzemplarze są ciężkie, więc po kilku latach przesadź grubosza do masywnej donicy, aby się nie przewrócił. Wszystkie odłamane części można wykorzystać jako sadzonki pędowe do uzyskania nowych, np. postępując zgodnie z naszym przewodnikiem dotyczącym sadzonek liściowych poniżej.

- **Stanowisko** Ustaw w jasnym miejscu z dużą ilością światła. Dobrze poradzi sobie w niższych temperaturach, ale powyżej 0°C.
- **Pielęgnacja** Wiosną i latem co drugie lub trzecie podlewanie dodaj do wody płynnego wieloskładnikowego nawozu, aby pobudzić wzrost. Przestań nawozić jesienią i ogranicz podlewanie, aby pobudzić roślinę do kwitnienia.
- **Szczegóły** Wyrzuć wszystkie liście, które opadły – koty i psy mogą mieć po nich mdłości. Uważaj, ponieważ sok grubosza jest toksyczny dla ludzi.

Jak uzyskać więcej roślin

1 Oderwij zdrowy liść. Pozostaw na kilka dni do zagojenia rany. Możesz również użyć liści, które naturalnie odpadły.

2 Napełnij kuwetę wilgotną mieszanką 50:50 ziemi do kaktusów i sukulentów oraz perlitu. Dobrze uciśnij.

3 Włóż nasadę każdego liścia do podłoża i delikatnie je uciśnij, aby miało kontakt z liściem. Ustaw w ciepłym, słonecznym miejscu i utrzymuj podłoże lekko wilgotne. W ciągu najbliższych kilku tygodni zobaczysz nowe małe rośliny przy krawędziach liści.

Gdzie kupić

ROŚLINY
- **www.hortology.co.uk**
- **www.houseofkojo.com**
- **www.thenunheadgardener.com**

Polskie sklepy z tą rośliną:
- **www.cocaflora.com**
- **www.fajnekwiatki.pl**
- **www.zielony-sloik.pl**

AKCESORIA
podobne doniczki znajdziesz w centrach ogrodniczych

eprasa.pl f9a9bd670b

Jak wyhodować kaktusy z nasion

Kaktusy są łatwe do wyhodowania z nasion i za małą kwotę możesz uzyskać dziesiątki roślin. Ross Bayton pokazuje krok po kroku jak to zrobić.

Po osiągnięciu dojrzałości, melokaktus tworzy cefalium, szczeciniastą głowę, na której pojawiają się kwiaty i owoce.

eprasa.pl f9a9bd670b

Uprawa kaktusów z nasion jest fascynująca – ich pulchne siewki pojawiają się szybko i w mniej niż rok zaczynają rozwijać swoje charakterystyczne ciernie. Nasiona kaktusa są dostępne u sprzedawców nasion i towarzystw specjalistycznych, ale jeśli znasz kogoś, kto jest w posiadaniu owocującej rośliny, wtedy możesz otrzymać nasiona za darmo. Kolejną opcją jest zakupienie smoczego owocu w sklepie spożywczym – te egzotyczne owoce zawierają tysiące małych nasion, które rozwiną się w kaktusy przypominające pnącze. Pozyskaj nasiona już teraz, aby były gotowe do wysiewu pod koniec lutego lub w marcu.

1 **NASIONA KAKTUSA** kiełkują najlepiej, gdy są świeże – zbierz swoje nasiona z owocujących roślin, takich jak np. *Melocactus*. Dojrzałe owoce są mięsiste i kolorowe. Otwórz je i wyciągnij nasiona, a następnie oczyść je z pozostałości miąższu, który może powodować rozwój pleśni. Rozłóż nasiona na kawałku kuchennego ręcznika i odłóż na kilka dni do wyschnięcia.

2 **WYBIERZ** czystą, sterylną doniczkę lub kuwetę z otworami odpływowymi w dnie. Płytkie pojemniki sprawdzają się najlepiej, ponieważ nie zatrzymują nadmiaru wilgoci. Wymieszaj jedną część podłoża do kaktusów z jedną częścią grysu lub perlitu i wypełnij tą mieszanką doniczkę/kuwetę aż pod krawędź. Zwilż wodą i odczekaj, aż jej nadmiar odcieknie.

3 **WYSIEJ** nasiona, rozrzucając je równo po powierzchni podłoża. Nasiona wielu kaktusów są czarne, przez co trudno zobaczyć je na ziemi – użyj latarki, aby lepiej je widzieć. Siewki kaktusów przez dłuższy czas pozostają małe, więc nasiona mogą zostać wysiane gęsto; w odstępach co około centymetr.

4 **PRZYPRÓSZ** wysiane nasiona cienką warstwą wermikulitu lub drobnego piasku tak, aby delikatnie je przykryć. Zamknij doniczkę w bezbarwnej plastikowej torebce lub mnożarce. Nasiona kaktusów potrzebują ciepła i światła, więc umieść doniczkę na jasnym parapecie, ale z dala od bezpośredniego słońca. Maty grzewcze przyspieszają kiełkowanie.

5 **WIĘKSZOŚĆ** nasion kaktusów wykiełkuje w przeciągu trzech tygodni, ale niektóre gatunki potrzebują na to więcej czasu – zatem potrzeba cierpliwości. Początkowo każda siewka będzie miała parę małych, niekłujących liścieni i dopiero w momencie, kiedy roślina wytworzy ciernie doniczka powinna zostać wyciągnięta z torebki ochronnej. Kiedy siewki będą wielkości paznokcia, przesadź je do doniczki ze świeżym podłożem do kaktusów.

Będziesz potrzebować

- ☐ Plastikowych doniczek lub kuwet do wysiewu nasion (muszą być sterylne, więc użyj nowych doniczek lub upewnij się, że doniczki, których zamierzasz użyć ponownie są dokładnie umyte i zdezynfekowane)
- ☐ Podłoża do kaktusów (lub innej mieszanki ziemi)
- ☐ Grysu lub perlitu
- ☐ Nasion kaktusa
- ☐ Wermikulitu lub drobnego piasku
- ☐ Przezroczystej plastikowej torebki lub zamykanej mnożarki
- ☐ Maty grzewczej (opcjonalnie)

Gdzie kupić

- **Cactus Land** www.cactusland.co.uk
- **Cactus Shop** www.cactusshop.co.uk
- **Chiltern Seeds** www.chilternseeds.co.uk
- **Plant World Seeds** www.plant-world-seeds.co.uk
- **Thompson & Morgan** www.thompson-morgan.com
- **World Wonders Gardens** www.worldwondersgardens.co.uk

ODZWIEDŹ www.gardenersworld.com/seedsbulbs po więcej informacji na temat siewu i pielęgnacji siewek

ZDJĘCIA: JASON INGRAM; TIM SANDALL

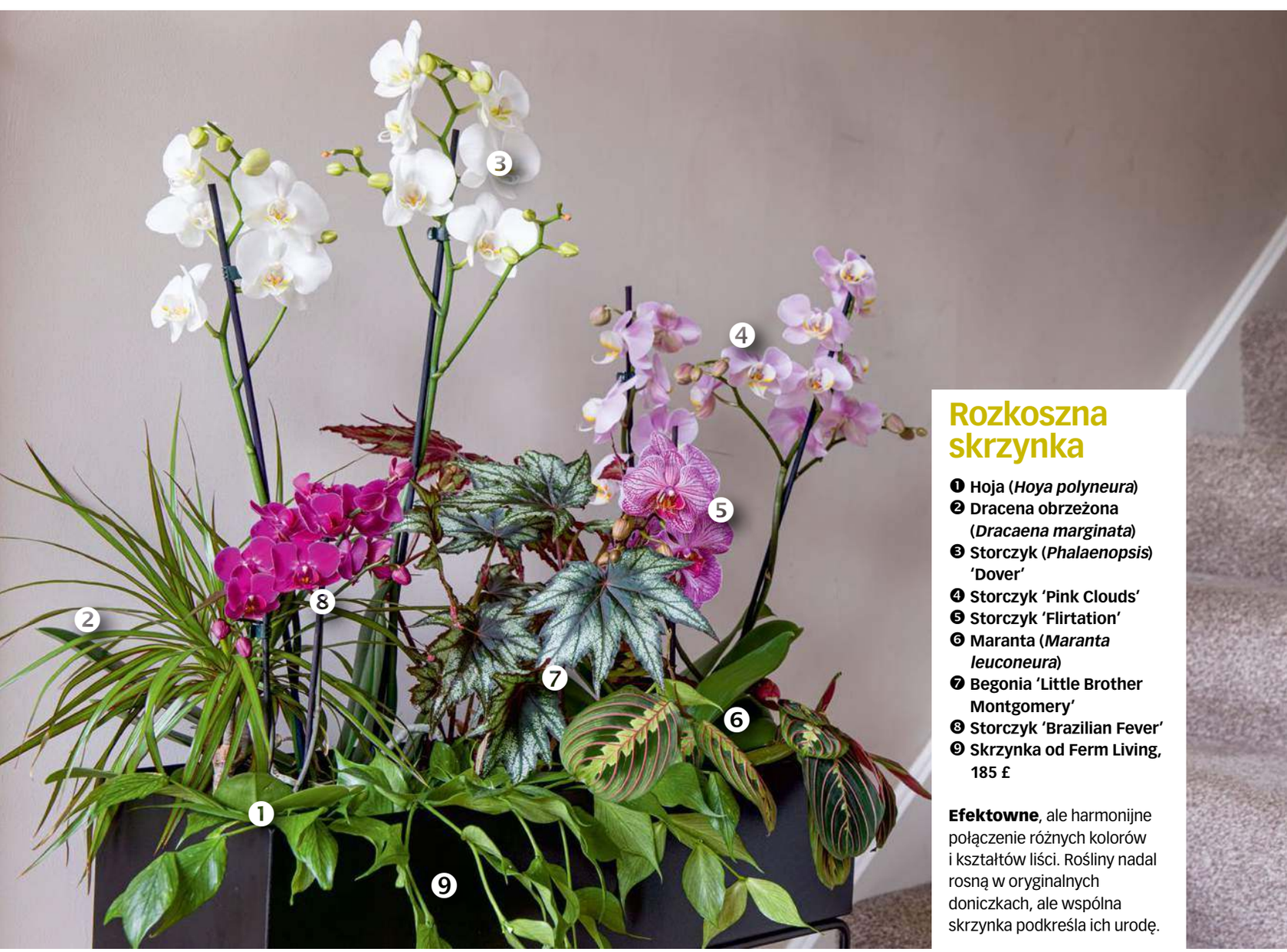

eprasa.pl f9a9bd670b

Nowe sposoby na storczyki

Spraw, aby twoje storczyki jeszcze silniej przyciągały wzrok dzięki efektownym pomysłom **Michaela Perry'ego**

Ze storczykami można zrobić o wiele więcej niż po prostu ustawić je na stoliku. Ćmówki (czyli falenopsisy) można łączyć z innymi roślinami, tworząc egzotyczne mieszane kompozycje, zawiesić je na ścianie, a nawet pod sufitem dla podkreślenia ich naturalnej formy. Storczyki w tych efektownych, mieszanych kompozycjach rosną w swoich oryginalnych doniczkach, dzięki czemu można je łatwo wyjąć i podlać – namocz je w zlewie, a następnie odsącz z nadmiaru wody i włóż z powrotem na miejsce. Zawsze upewnij się, czy na dnie zewnętrznej osłonki nie gromadzi się stojąca woda.

Rozkoszna skrzynka

1. Hoja (*Hoya polyneura*)
2. Dracena obrzeżona (*Dracaena marginata*)
3. Storczyk (*Phalaenopsis*) 'Dover'
4. Storczyk 'Pink Clouds'
5. Storczyk 'Flirtation'
6. Maranta (*Maranta leuconeura*)
7. Begonia 'Little Brother Montgomery'
8. Storczyk 'Brazilian Fever'
9. Skrzynka od Ferm Living, 185 £

Efektowne, ale harmonijne połączenie różnych kolorów i kształtów liści. Rośliny nadal rosną w oryginalnych doniczkach, ale wspólna skrzynka podkreśla ich urodę.

eprasa.pl f9a9bd670b

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Poduszka powietrzna

❶ **Storczyk 'Red Asian'**
❷ **Oplątwa brodaczkowata (*Tillandsia usneoides*)**
❸ **25 cm ceramiczna osłonka od Scheurich, 16,99 £**

W tej prostej, ale stylowej propozycji podstawę storczyka wyścieliłem oplątwą. Umieść dwa storczyki, razem z doniczkami, w podłużnej osłonce, a następnie rozłóż oplątwę pod ich liśćmi. Sprawdź, czy wszystkie korzenie powietrzne storczyków nie są zasłonięte. Oplątwę zraszaj co tydzień.

eprasa.pl f9a9bd670b

Do góry nogami

❶ **Storczyk ‘Gin and Tonic’**
❷ **Storczyk ‘Florida Sun’**
❸ **Doniczka od Boskke Sky Planters, od 10-20 £**

Storczyki powieszone do góry nogami mogą wyglądać dziwnie, ale przypomina to sposób, w jaki zazwyczaj rosną w naturze. Większość storczyków to epifity, które rosną na innych roślinach – często zwisają z drzew. Doniczka zatrzyma roślinę i podłoże przed wypadnięciem. Aby uzyskać naturalny efekt usuń z rośliny podpórkę.

Trio z charakterem

❶ **Storczyk ‘Miraflor’**
❷ **Paproć (*Nephrolepis exaltata*) ‘Fluffy Ruffles’**
❸ **Frizea lśniąca (*Vriesea splendens*)**
❹ **25 cm szara osłonka ceramiczna**

Każdej z tych roślin posłuży wilgotne powietrze w łazience, ale potrzebują innego podłoża – dlatego zostaw je w oryginalnych doniczkach i włóż do osłonki. Paproć wymaga stale wilgotnego podłoża, ale frizea należy do roślin bromeliowatych, więc należy ją podlewać, wlewając wodę do środka rozety.

eprasa.pl f9a9bd670b

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Kochane serduszka

❶ **Storczyk 'Chapeau Blanc'**
❷ **Storczyk 'Brazilian Fever'**
❸ **Filodendron pnący (*Philodendron scandens*)**
❹ **28 cm owalna lustrzana osłonka od Scheurich, 34,99 £**

Oto trio roślin z lasów deszczowych, które lubi swoje towarzystwo. Storczyki i filodendron zostaw w oryginalnych doniczkach i włóż do wspólnej osłonki. Kształt liści filodendrona wspaniale nawiązuje do kształtu liści storczyków, dodając kompozycji objętości.

eprasa.pl f9a9bd670b

Lekkie jak piórko

❶ **Storczyk 'Miraflor'**
❷ **Storczyk 'Optymistik Fantasy'**
❸ **2 x 16 cm wisząca doniczka od Scheurich 25,99 £**

W takim wiszącym pojemniku storczyki mogą pochwalić się swoją prawdziwą formą – wyjmij podpórkę, aby ich łodygi mogły naturalnie zwisać. Taki sposób uprawy storczyków sprawdzi się także wtedy, gdy zabrakło ci miejsca na płaskich powierzchniach.

Słodkości w słoiku

❶ **Storczyk 'Grenoble'**
❷ **Paproć (*Nephrolepis exaltata*) 'Fluffy Ruffles'**
❸ **Smużyna płożąca (*Callisia repens*)**
❹ **Fittonia (*Fittonia albivenis*) 'Red Flame'**
❺ **Zestaw do uprawy w szkle od Scaped Nature, 80 £**

Miniaturowe storczyki dobrze sprawdzają się w szklanych słojach i terrariach. Posadź storczyki w podłożu do terrarium, zostawiając korzenie powietrzne na wierzchu. Połącz je z roślinami, które także lubią wilgotne warunki, takimi jak paprocie i fittonie. Podlewaj oszczędnie – łyżka wody raz na miesiąc zazwyczaj wystarczy.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl f9a9bd670b

Jak zamocować storczyk na podkładce

Zamocuj storczyk na kawałku kory i zawieś na ścianie, aby wyeksponować go w niezwykły sposób.

LISTA MATERIAŁÓW

- **Storczyk**
- **Kora dębu korkowego**
- **Hak do zawieszenia**
- **Żyłka wędkarska**
- **Mech z twojego ogrodu lub mech torfowiec pozyskiwany w zrównoważony sposób**

Krok po kroku

1 **Wybierz kawałek** naturalnego korka z płaskim tyłem i przykręć na górze haczyk do zawieszenia.

2 **Wyjmij storczyk** z pojemnika i ostrożnie usuń podłoże spomiędzy korzeni.

3 **Przywiąż mech** żyłką do kory, umieść na wierzchu storczyk i dołóż więcej mchu.

4 **Podlewaj co tydzień** mocząc w wodzie korę i korzenie storczyka. Odsącz przed odwieszeniem na miejsce. Zraszaj regularnie.

W naturze storczyki często rosną na drzewach, dlatego zawieszenie rośliny na kawałku kory doda wnętrzom atrakcyjnego, dzikiego charakteru

Gdzie kupić

- **Burnham Nurseries** www.orchids.uk.com
- **Ferm Living** www.fermliving.com
- **Love Orchids** www.shop.loveorchids.co.uk
- **Nova Blooms** www.novablooms.com
- **Prestige Flowers** www.prestigeflowers.co.uk
- **Scaped Nature** www.scapednature.com
- **Scheurich** marka dostępna w większości centrów ogrodniczych

POSŁUCHAJ więcej opowieści Michaela o storczykach w naszym nowym podcaście na **www.gardenersworld.com/podcast**

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/bottle-garden i zobacz jak posadzić rośliny w słoju

eprasa.pl f9a9bd670b

ZWIĘKSZ ODPORNOŚĆ
i pozostań aktywny w ogrodzie!

Przejrzyj całe wydanie on-line i zamów na www.UlubionyKiosk.pl

eprasa.pl f9a9bd670b

W dobrych warunkach i przy odpowiedniej pielęgnacji storczyki będą kwitły przez wiele miesięcy

Jak utrzymać kwitnące storczyki

Wypełnij swój dom egzotycznymi kwiatami na wiele miesięcy. Michael Perry podpowiada, jak dać storczykom wszystko, czego potrzebują

eprasa.pl f9a

Wszyscy wiemy, jak to wygląda. Dostajesz w prezencie pięknego storczyka ozdobionego eleganckimi kwiatami. Jednak kwiaty wkrótce opadają, zostawiając nagie łodygi i kilka smutno wyglądających liści. Zastanawiasz się, co zrobiłeś źle. Uprawa storczyków może wydawać się skomplikowana, ale przestrzegając kilku prostych zasad w okamgnieniu zostaniesz storczykowym mistrzem. Zapewnij swoim roślinom odpowiednią pielęgnację, a będziesz mógł cieszyć się zdrowymi roślinami, kwitnącymi przez 12 lub więcej tygodni.

Najpopularniejszym rodzajem domowych storczyków jest falenopsis, czyli ćmówka. Te egzotyczne rośliny pochodzą z lasów deszczowych, ale dzięki postępowi w ich rozmnażaniu można je teraz kupić nawet w supermarkecie za rozsądną cenę.

Dzięki nowoczesnej hodowli, zakup storczyka jest teraz bardziej ekscytujący niż kiedykolwiek. Coraz popularniejsze są odmiany o określonych kolorach i wzorach, dzieci przepadają za storczykami-miniaturkami; powstają też odmiany o pachnących kwiatach.

Uwielbiam malinowe tony kwiatów storczyka 'Red Asian', który jest odmianą typu premium z długimi, rozgałęzionymi łodygami o wielu kwiatach oraz ćmówki z kwiatostanami uformowanymi jak wodospady dużych kwiatów. Niedawno odkryłem też odmianę 'Scention', pierwszą z pachnących storczyków od Sion Orchids w Holandii.

Jego zapach jest słodki i wyraźny. Rośliny nie dotarły jeszcze do centrów ogrodniczych w Wielkiej Brytanii, ale wypatruj ich w niedalekiej przyszłości. W międzyczasie sprawdź nasze wskazówki dotyczące pielęgnacji storczyków, aby cieszyć się swoimi kwiatami jak najdłużej.

Stanowisko

Wybierając miejsce dla storczyka w swoim domu pomyśl o koronach drzew w lesie deszczowym. Storczyki preferują jasne, ale nie bezpośrednie światło. Postaraj się znaleźć miejsce z dużą ilością naturalnego światła, ale trzymaj się z dala od okien wychodzących na południe i mocno nasłonecznionych miejsc. Jeśli chcesz postawić storczyk na parapecie, wybierz wschodnie lub zachodnie okno. Zimą najważniejsze jest zapewnienie storczykom wystarczającej ilości światła. Być może będzie trzeba przenieść roślinę na parapet w zimowych miesiącach, a latem przestawić ją w bardziej zacienione miejsce. Unikaj ustawiania storczyków w pobliżu przeciągów i grzejników. Storczyki nie lubią wahań temperatury – najlepiej zapewnić im miejsce z temperaturą powyżej 15°C.

Podlewanie

Podlewając storczyki, wyobraź sobie, jak zdobywają wodę w warunkach naturalnych, gdzie przywierają do gałęzi drzew w lesie deszczowym. Korzenie potrzebują regularnego dostępu do wilgoci, ale nigdy nie powinny być zanurzone na stałe w wodzie. Podlewaj je umiarkowanie jedną szklanką wody na tydzień, albo mocz w zlewie z wodą przez godzinę raz w tygodniu, odstawiając później doniczkę do odsączenia nadmiaru wilgoci. Zimą podlewanie należy ograniczyć. Staraj się unikać moczenia liści wodą. Szczęśliwy, prawidłowo podlewany storczyk będzie miał zielone końcówki korzeni.

Nawożenie

Unikaj nawożenia storczyków zimą, ale nie wahaj się stosować nawozu przez resztę roku i podczas kwitnienia. Użyj specjalnego nawozu do storczyków, którym można podlać lub spryskać rośliny. Stosuj go co tydzień przy każdym podlewaniu, a raz na cztery tygodnie podlej zwykłą wodą, aby uniknąć zasolenia podłoża.

eprasa.pl f9a9bd670b

Czyszczenie

Liście twojego storczyka potrzebują światła. Zdziwisz się, ile kurzu, który uniemożliwia fotosyntezę, może gromadzić się na liściach roślin w domu. Usuwaj kurz miękką, wilgotną ściereczką podczas cotygodniowej pielęgnacji.

Suche liście

Nie panikuj, jeśli od czasu do czasu zobaczysz żółknące liście.
To zupełnie normalne. Nie odcinaj ich – zamiast tego po prostu delikatnie pociągnij, a jeśli są na to gotowe, to łatwo odpadną. Wyrzuć lub zanieś do kompostownika.

Przycinanie pędów

Gdy kwiaty na końcu łodygi przekwitną, bardzo uważnie poszukaj węzłów – połączeń, które znajdują się mniej więcej w połowie łodygi. Z tych węzłów wyrosną nowe kwiatostany, więc skróć łodygę tuż nad górnym węzłem.
To pobudzi roślinę do wzrostu. W krótkim czasie storczyk się rozgałęzi, dostarczając kolejną porcję kwiatów. Uparte storczyki można czasem nakłonić do ponownego kwitnienia. Przenieś roślinę na stanowisko o temperaturze 5-10°C na cztery tygodnie, a następnie zabierz z powrotem w znacznie cieplejsze miejsce.

eprasa.pl f9a9bd670b

Jak przesadzić storczyk

Krok po kroku

1 **Wyjmij storczyk z doniczki,** rozplącz korzenie i usuń podłoże. Korzenie skrócić do 15 cm długości, usuń martwe lub chore części. Korzenie powietrzne rosnące poza doniczką pozostaw nienaruszone.

2 **Jeśli korzenie** zmieszczą się z powrotem w starej doniczce, użyj jej ponownie, ponieważ w dużej doniczce korzenie mogą mieć nadmiar wilgoci. Jeśli korzenie mają bardzo ciasno, użyj nowej, niewiele większej doniczki.

3 **Wypełnij podłożem** każdą szczelinę wokół korzeni. Nie zakopuj wystających korzeni powietrznych. W razie potrzeby umieść w doniczce nową podpórkę, dobrze podlej i zostaw do odsączenia.

Gdzie kupić

- Burnham Nurseries www.orchids.uk.com
- Love Orchids www.shop.loveorchids.co.uk
- NovaBlooms www.novablooms.com
- Prestige Flowers www.prestigeflowers.co.uk

Michael Perry jest prezenterem i blogerem, który specjalizuje się w nowych roślinach

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/how-to-care-for-orchids w poszukiwaniu dodatkowych porad

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Stwórz kolorową kompozycję, dobierając różne odmiany falenopsisów

eprasa.pl f9a9bd670b

ŁATWY I WYGODNY SPOSÓB NA KIEŁKI

Zjadłoby się coś lekkiego, pełnego witamin i do tego ładnego na talerzu… Niestety, do swojskiej sałaty zostało dobrych parę miesięcy! Kto nie ufa zielonym liściom ze sklepu w środku zimy, ten może spróbować wyprodukować kiełki. Ogrom wartości zawartych w młodych roślinach jest nie do przecenienia. Pytanie, jak je wyhodować bez pleśni i porażek? Oczywiście, kto pójdzie do dobrego sklepu, zostawi w nim około 4-7 zł, ten będzie się cieszyć kiełkami na jedną sałatkę. Niemniej myśląc ekonomicznie, dochodzimy łatwo do wniosku, że warto spróbować uprawiać kiełki we własnej kuchni. Są na to sposoby trudniejsze i łatwiejsze. Otóż właśnie kiełkownica słoikowa jest skutecznym i bardzo efektownym naczyniem do produkcji kiełków, nawet dla początkujących.

ZACZYNAMY UPRAWĘ KIEŁKÓW BEZ ZBĘDNEJ ZWŁOKI!

Uprawa w słoiku jest bardzo prosta. Wsypujemy nasiona, około 10 g, nie za dużo, aby kiełki rosnąc, miały dużo powietrza wokół siebie. Następnie zalewamy nasiona wodą, aby je namoczyć, po czym zakręcamy pokrywkę z wmontowanym sitkiem. Po kilku godzinach (a dodajmy tylko, że czas namaczania zależy od gatunku nasion: np. fasola dłużej niż lucerna) wylewamy wodę z kiełkownicy. Wodę wylewamy przez sitko i nie odkręcamy zakrętki aż do końca uprawy. Słoik posiada specjalny kształt, umożliwiający postawienie go pod kątem. Tak zostawione wilgotne nasiona mają idealne warunki do kiełkowania. Powietrze wpływa z boku przez sitko i krąży we wnętrzu słoika wraz z powoli parującą wodą, która skrapla się z powrotem.

CZEGO POTRZEBUJĄ NASIONA, ABY WYKIEŁKOWAĆ?

Naprawdę niewiele! Ważne, aby je 2-3 razy dziennie przepłukać. W tym celu wlewamy wodę przez sitko w nakrętce. Następnie od razu odwracamy słoik i wylewamy wodę ze słoika przez to samo sitko. Komu szkoda wody po płukaniu kiełków, ten może nią podlać skrzydłokwiat czy fikusa. Kiełkownica posłuży za konewkę, bo jest wygodna do chwycenia jedną ręką. Taki szybki zabieg można też wykonać nad zlewem i przepłukać kiełki zwykłą kranówką. Słoik stawiamy pod kątem i zapewniamy nasionom pokojową temperaturę. Czy trzeba im słońca – otóż nie, nie jest to niezbędne. A za 4 do 6 dni, w zależności od gatunku roślin, kiełki można zjeść.

CO BY TU TYM RAZEM WYKIEŁKOWAĆ…

Mając własną kiełkownicę, albo najlepiej kilka sztuk, można przeprowadzać nieustające zbiory. Masz ochotę na kiełki kalarepy? Super, będą za 5 dni. Kozieradka? Świetnie, po 4 dniach gotowa. Soczewica? Nie ma sprawy, już na trzeci dzień można ją zjeść. Pomyśl, ile możliwości otwiera taki słoik – kiełki słonecznika do chrupania przy ulubionym serialu, rzodkiewka do sałatki, wytworna cebula czy brokuł na pizzę, groch cukrowy na wegańskie kotlety…

RZEŻUCHA – KRÓLOWA WIELKANOCNEGO STOŁU

Rzeżucha potrzebuje specjalnego traktowania. Zamiast w słoiku, uzyskasz ją w kiełkownicy miseczkowej. Zielony trawniczek w okrągłej szklanej miseczce może ozdobić Twój stół i w marcu, i w maju, i w środku grudnia. Kiełkownica miseczkowa nada się też do gorczycy, rukoli i bazylii. Spróbuj, a zakochasz się w kiełkach bez pamięci.

Więcej informacji o kiełkownicy słoikowej i miseczkowej znajdziesz na www.semini.pl

eprasa.pl f9a9bd670b

Pomimo kolorowych piór i głośnego śpiewu samców zięby, tylko 41% z was zgłosiło, że w 2020 roku widziało w swoim ogrodzie tego ptaka

eprasa.pl 19...0d670b

SEKRETY zwierząt w ogrodzie

W roku spędzonym w domach czytelnicy „Gardeners' World" wypatrzyli w swoich ogrodach więcej dzikich zwierząt niż kiedykolwiek wcześniej. Kate Radbury dzieli się wynikami naszego corocznego przeglądu stanu dzikiej przyrody w ogrodzie

Wielu z nas ogrodowe spotkania z przyrodą osłodziły zeszłoroczne troski. Przebywając w domach, mieliśmy czas, aby zobaczyć i usłyszeć naszych dzikich gości. Wielu z was wykorzystało ten okres. Uczyliście się rozpoznawać śpiew ptaków, założyliście wymarzone oczka wodne... Dziękujemy, że jesteście przyjaciółmi dzikiej przyrody.

Spodziewaliśmy się, że nasz przegląd – prowadzony corocznie od 2008 r. – w 2020 r. będzie inny. Nastąpił 11-procentowy wzrost liczby obserwacji dzikich zwierząt – na pewno ze względu na większą ilość czasu, który spędziliśmy w domach. W obserwacjach wzięła udział rekordowa liczba 2 596 czytelników. Miłym zaskoczeniem wydaje się to, że jesteśmy bardziej życzliwi, niż byliśmy w 2019 roku. Więcej z nas jest gotowych czyścić karmniki, aby chronić ptaki przed chorobami. Więcej wycina otwory w ogrodzeniach, aby wpuścić jeże. Więcej montuje budki dla ptaków i nietoperzy czy poidełka. Więcej sieje dzikie kwiaty.

2020 rok był okropny. Ale może udało się przekuć udrękę w coś dobrego, aby pomóc przyrodzie. Taką mam nadzieję.

**Badanie „BBC Gardeners' World Magazine Wildlife Survey 2020", przeprowadzone 2-22 listopada 2020 r. na grupie 2 596 ankietowanych*

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/NATABA

eprasa.pl f9a9bd670b

Motyle

Rok 2020 nie był rokiem rusałki osetnik. Liczba obserwacji spadła o 8% względem 2019. To normalne. Rusałka osetnik to gatunek wędrowny, który w maju przybywa na Wyspy Brytyjskie z Europy. Kolejne pokolenie wraca na kontynent we wrześniu. Co około 10 lat następuje wyjątkowo liczna wiosenna migracja i częściej je widujemy.

Ostatni „rok osetnika" był w 2019 roku, a poprzedni w 2009. Nie wiemy, czy na kolejny będzie trzeba czekać aż dekadę.

JAK POMÓC Uprawiaj rośliny żywicielskie dla gąsienic. Pospolite brytyjskie motyle rozmnażają się na pokrzywie, szakłaku, miesiącznicy, rzeżusze łąkowej, ostrokrzewie, bluszczu i w wysokiej trawie. Pozwól im rosnąć, a przyciągniesz więcej motyli do swojego ogrodu.

Pokrzywa to niezbędny pokarm larw małych osetników

Z obserwacji wynika, że rusałka osetnik najchętniej spija nektar z fioletowych kwiatów

Wiewiórki pospolite są piękne, ale rzadkie. Tylko 4% obserwatorów jakąś spotkało

NOWOŚĆ W 2020 ROKU

Wiewiórki pospolite

W ankiecie z 2020 roku chcieliśmy uzyskać nową informację – jak powszechna jest w ogrodach czytelników rodzima wiewiórka. Niestety w porównaniu z obcą wiewiórką szarą, wiewiórki pospolite (rude) są spotykane w ogrodach rzadko. Zauważyło je tylko 4% czytelników. 96% odwiedzin należało do wiewiórek z Ameryki. Jednak aż 78% z was uważa, że powinniśmy ratować wiewiórkę pospolitą za wszelką cenę. 25% chce uratować ją przed wyginięciem bardziej niż inne gatunki (zajęła drugie miejsce – po jeżu).

Niestety przyszłość wiewiórki pospolitej maluje się w szarych barwach. Jeszcze 70 lat temu gatunek ten był rozpowszechniony w całej Wielkiej Brytanii. Obecnie żyje na zaledwie kilku obszarach. Należą do nich części Lancashire, Northumberland, Walii i wyspy Wight oraz Aberdeenshire, Angus i Moray w Szkocji. Szacuje się, że populacja wiewiórki pospolitej zmniejszyła się z 3,5 miliona do 120 tysięcy. W samej Anglii prawdopodobnie zostało ich już tylko 15 tysięcy.

Utrata siedlisk wyraźnie wpływa na wymieranie wiewiórek pospolitych, ale to szare stanowią największy problem. Sprowadzono je z kontynentu amerykańskiego w czasach wiktoriańskich. Konkurują z rodzimą wiewiórką o pożywienie i przenoszą zabójczego dla niej wirusa. Według organizacji Red Squirrels Northern England, prawie wszystkie rodzime wiewiórki, które zachorują na wiewiórczą ospę, umierają w ciągu dwóch tygodni.

JAK POMÓC Jeśli masz wiewiórki pospolite, kup karmnik i napełniaj go niesolonymi orzeszkami ziemnymi, niełuskanymi orzechami laskowymi i nasionami słonecznika. Możesz wziąć udział w programach monitorowania wiewiórki pospolitej: www.britishredsquirrel.org/getting-involved lub www.scottishsquirrels.org.uk

Odciągnij wiewiórki od ptasich karmników, dając im osobną stołówkę

78%

czytelników „Gardeners' World" uważa, że powinniśmy robić wszystko co w naszej mocy, aby ocalić wiewiórkę pospolitą

eprasa.pl f9a9bd670b

6%

to spadek liczby zięb od 2018 r. Trwa negatywny trend z lat 2007-2018, kiedy to ubyło 30% zięb

Zięby, jak ten młody samiec, żywią się nasionami i owadami. Występują w całej Wielkiej Brytanii przez cały rok

Ptaki w ogrodach

W 2020 r. obserwowano przeważnie te same gatunki ptaków, co w 2018 i 2019, ale są pewne różnice. Dobra wiadomość: liczba zaobserwowanych szpaków i wróbli domowych wydaje się stabilizować. W przeszłości zauważaliśmy ich coraz mniej. W skali kraju liczba wróbli domowych stabilizuje się, ale liczba szpaków nadal spada. Trend jest trwały – od 2014 r. odsetek czytelników obserwujących wróble spadł z 83% do 75%, a szpaków z 69% do 61%.

Nasze nawyki dotyczące dokarmiania ptaków zmieniły się od 2019 roku, pewnie z powodu blokad. Więcej z nas kupuje karmę dla ptaków w Internecie, a mniej w dyskontach. Ciekawe, czy ci, którzy zmienili sposób dokarmiania, zauważyli różnicę w liczbie gatunków odwiedzających ich karmniki. Tańsze karmy dla ptaków bywają wypełnione większymi ziarnami, które zjadają tylko większe ptaki, np. gołębie. Czy kupowanie online poprawiło jakość karmy i sprowadziło do ogrodów więcej gatunków?

Obserwacje zięb są rzadsze o 6% niż w 2018 r. Zgadza się to z wynikiem badania „Breeding Bird Survey Data", autorstwa m.in. Brytyjskiego Towarzystwa Ornitologicznego, wykazującego spadek populacji w latach 2007-2018 o 30%. BTO apelowało o sfinansowanie badań nad tym, dlaczego zięb ubywa. Aby pomóc, odwiedź www.bit.ly/bto-chaffinch

JAK POMÓC Czyść karmniki dla ptaków! 4% z was nigdy nie czyści karmników, a 19% czyści je co pół roku lub rzadziej. Karmniki przyciągają wiele ptaków różnych gatunków, więc przenoszenie chorób jest tam bardzo prawdopodobne. W obliczu ptasiej grypy i ginięcia gatunków takich jak zięba ważne jest, aby nasze ogrody były bezpieczne. Zajrzyj na www.gardenersworld.com/cleanbird-feeders po instrukcje.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/ANDYWORKS, INES CARRARA, KJORGEN, S-A-J, GERARD SOURY

eprasa.pl f9a9bd670b

Jeże

Sprawa jeży w całym kraju wygląda ponuro. People's Trust for Endangered Species (PTES) i British Hedgehog Preservation Society (BHPS) sugerują, że na Wyspach Brytyjskich pozostało mniej niż milion jeży, w porównaniu do dwóch milionów 20 lat temu i 30 milionów w 1950 roku. Wydaje się, że populacja maleje na obszarach wiejskich, ale stabilizuje się na obszarach miejskich i podmiejskich. Szczególnie istotne dla jeży są ogrody. To świetna wiadomość dla miejskich ogrodników, którzy chcą im pomóc.

Około 44% czytelników chce uratować jeże przed wyginięciem bardziej niż inne gatunki. Niestety nawet jeśli odrobinę częściej widujemy jeże, to o 2% mniej czytelników widuje je regularnie. Tak czy inaczej więcej z was chce im pomóc. 17% wstawiło do ogrodu domek dla jeża lub wycięło otwór w ogrodzeniu, aby umożliwić tym zwierzętom migrowanie. To trochę więcej niż w zeszłym roku. Ponad połowa z was jest gotowa ustawić jeżowy domek w przyszłości.

Na szczęście 2/3 czytelników podjęło ostatnio choć drobne działania pomocne jeżom. Najpopularniejsze to: unikanie używania trucizn na ślimaki, tworzenie stosów służących zimowaniu, sprawdzanie trawy przed koszeniem oraz uprawa roślin, na których jeże znajdą więcej larw do zjedzenia. W innych kwestiach jest jeszcze miejsce na poprawę. Tylko 16% czytelników wystawia karmę dla jeży. Być może to wynik przekonania, że jeże jedzą ślimaki (w muszlach i bez), których jest w naszych ogrodach mnóstwo. Jednak mięczaki stanowią niewielką część diety jeży. Bardziej pożywne są gąsienice i chrząszcze.

75%
czytelników twierdzi, że musimy za wszelką cenę uratować zagrożone jeże

JAK POMÓC Kiedy brakuje gąsienic i chrząszczy, wystawienie miseczek z karmą i wodą może uratować jeża. Wyłóż mokrą karmę dla psów lub kotów albo suchą dla kotów.

Owady

Wyniki obserwacji owadów prawie się nie zmieniają, z wyjątkiem chrząszczy i skorków, które zauważyło mniej osób. W porównaniu z 2018 r. liczba obserwacji chrząszczy spadła o 5%, a skorków o 4%. To może wydawać się błahe, ale chrząszcze i skorki są u dołu piramidy troficznej, czyli są pożywieniem wielu innych gatunków. Zauważony spadek może również być związany z powszechnym ginięciem bezkręgowców, co zwiastuje kłopoty dla wszystkich.

W ogrodach zauważono o 4% mniej skorków niż w 2018 r. To zła wiadomość dla stworzeń, które się nimi żywią

JAK POMÓC Stwórz siedliska lubiane przez chrząszcze i skorki. Ułóż stos drewna i zapuść trawnik. Jednym z najlepszych rozwiązań jest kompostowanie odpadów zielonych na pryzmie zamiast w plastikowym kompostowniku (i zamiast wywożenia ich śmieciarką!). Otwarte pryzmy kompostowe stwarzają domy dla niezliczonych gatunków. Twój ogród będzie pełen chrząszczy i innych zwierząt.

Kto nie jest mile widziany?

Bez zaskoczenia: 43% czytelników nie chce u siebie ślimaków, a 50% nie chce szczurów. Trudno się z tym kłócić. Proszę jednak, abyśmy byli milsi dla szerszeni. Około 30% z was nie chce ich widzieć w swoim ogrodzie. Prawdziwym problemem są szerszenie azjatyckie, lecz występują bardzo rzadko. Te, które obserwujemy, to szerszenie europejskie. Te wspaniałe osowate nie są groźne, za to budują piękne gniazda i warto je oglądać przy pracy. Jeśli u ciebie mieszkają, jesteś szczęściarzem! Daj im szansę!

50%
czytelników wolałoby nie mieć szczurów w ogrodzie

ODKRYJ więcej sposobów na pomoc dzikim mieszkańcom ogrodu. Pożyteczne rośliny i proste projekty znajdziesz na **www.gardenersworld.com/wildlife-gardening**

POŁUCHAJ, jak Monty Don opowiada o zwierzętach w Longmeadow w podcaście „BBC Gardeners' World Magazine". Wszystkie odcinki znajdziesz na **www.gardenersworld.com/podcast**

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/ANNEYP, GUBERNAT; JASON INGRAM

eprasa.pl f9a9bd670b

NOWOŚCI W ULUBIONYM KIOSKU

PAKIET DWÓCH KSIĄŻEK W NIŻSZEJ CENIE!

ZAMÓW PAKIET KSIĄŻEK I CIESZ SIĘ PIĘKNYMI ROŚLINAMI, A TAKŻE OBFITYMI ZBIORAMI W SWOIM OGRODZIE!

WWW.ULUBIONYKIOSK.PL

eprasa.pl f9a9bd670b

Poznaj dzikie **zwierzęta**

Luty może być najbardziej nieprzyjemnym z zimowych miesięcy. Mróz i śnieg nadchodzą właśnie wtedy, gdy zaczynamy oddychać z ulgą w oczekiwaniu na wiosnę. Nadal dokarmiajmy więc ptaki, które próbują teraz nabrać sił potrzebnych do rozpoczęcia lęgów. Z myślą o jeżach zacznijmy wystawiać kocią karmę i wodę. Nie martwmy się tym, że kijanki w stawie zamarzną. Pod taflą lodu, w wodzie, powinny przetrwać mroźne okresy. Wiosenne rośliny cebulowe są wystarczająco odporne na zimno. Na wszelki wypadek przygotuj agrowłókninę, aby chronić przed mrozem rozwinięte już kwiaty. Pszczoły i inni zapylacze potrzebują kwiatów bogatych w nektar. Bez nich ucierpią.

TEKST KATE BRADBURY

Możesz spotkać...

Wiewiórkę pospolitą (*Sciurus vulgaris*)

Rodzima wiewiórka Wielkiej Brytanii ma rudą szatę i jaśniejszy brzuszek, puszysty ogon i urocze uszy z pędzelkami. Jest mniejsza niż jej szara kuzynka z Ameryki, przywieziona na Wyspy w czasach wiktoriańskich. Zwykle zamieszkuje lasy iglaste, gdzie zjada nasiona i orzechy.

Rozmnażanie zaczyna się późną zimą. Można zobaczyć samce ścigające samice w wierzchołkach drzew. Wiewiórki tworzą gniazda z gałązek, liści i kawałków kory wysoko na drzewach. Samica rodzi do trzech młodych. Może wydać dwa mioty rocznie. Siedliska wiewiórek pospolitych występują w Anglesey, Moray, Aberdeenshire, Angus, północnej Anglii i na wyspie Wight. Szacuje się, że na Wyspach Brytyjskich pozostało zaledwie 140 tys. rudych wiewiórek, podczas gdy szarych jest 2,5 mln. Nasza ankieta dotycząca dzikich zwierząt w ogrodach (patrz str. 90) ujawniła, że tylko 4% czytelników widziało u siebie rude wiewiórki.

Bzygi prążkowane już robią obloty

Szare są nosicielkami choroby zakaźnej, która jest śmiertelna dla rodzimych wiewiórek. Towarzystwo Ochrony Wiewiórki Pospolitej (Red Squirrel Survival Trust) przewiduje, że wiewiórka pospolita może wyginąć w ciągu 10 lat. Promykiem nadziei jest wzrost liczebności kun leśnych, które polują na wiewiórki. Być może zmniejszą liczbę wiewiórek szarych i dadzą więcej przestrzeni rudym.

Wypatruj również...

- Bzygów. Możesz już zobaczyć pierwsze osobniki, w tym bzyga prążkowanego (*Episyrphus balteatus*).
- Kosów. Mogą już zaczynać śpiewać, jeśli będzie dość ciepło. To zwiastun wiosny.
- W słoneczne dni możesz zobaczyć nawet motyla – cytrynka.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/ INES CARRARA, MICHAEL CONRAD

epaasa...f9a9bd670b

“Wiewiórka występuje zwykle w lasach iglastych, gdzie żywi się nasionami i orzechami”

Poznaj dzikie **zwierzęta**

Styczeń to dziwny miesiąc. Chociaż dni są zimne, ciemne i mokre, wiele gatunków już przygotowuje się do wiosny. Sezon rozrodczy rozpoczyna się dla lisów, których samice wyją w nocy, aby przyciągnąć partnera; znajome jest ci jej zapadające w pamięć wołanie, ale czy znasz odpowiedź samca: „hap-hap-hap"? Nasłuchuj także wołania bogatek zwyczajnych „ti-czer, ti-czer"; wiele z nich wybrało miejsca gniazdowania i mogą nocami przesiadywać na grzędach.

Możesz zauważyć rudziki karmiące się nawzajem lub gołębie i sierpówki zbierające materiały do budowy gniazd. „Jest zbyt wcześnie!" – możesz zawołać, ale przy łagodnej pogodzie sierpówki mogą gniazdować przez cały rok.Wiosnę zdecydowanie czuć w powietrzu...

TEKST KATE BRADBURY

Możesz dostrzec...

Raniuszka zwyczajnego Raniuszek zwyczajny ma jasnoróżowy brzuszek, białą głowę z czarnym paskiem nad okiem oraz czarne, białe i różowe sterówki. Jego ogon jest dłuższy niż ciało i wykonuje wspaniały, falujący ruch w locie. Prawdopodobnie najpierw go usłyszysz, a dopiero później zobaczysz – dorosłe osobniki zbierają się w ogromne wędrujące stada liczące do 20 ptaków i bez przerwy wzywają się wzajemnie podczas poruszania się pomiędzy drzewami: 'diit diit diit diit'.

Zbierając owady i pająki z gałęzi drzew i liści, jesienią raniuszkowi okazjonalnie zdarza się jeść nasiona. To sukces inicjatywy RSPB Big Garden Birdwatch (BGBW) – będący kiedyś rzadkim widokiem w ogrodowych karmnikach raniuszek zwyczajny obecnie jest widywany regularnie. Żywi się kulami tłuszczowymi i orzeszkami ziemnymi, oraz konsekwentnie pojawia się w pierwszej dziesiątce ptaków zliczanych przez BGBW.

Gniazda buduje wczesną wiosną z użyciem mchu, pajęczyn, porostów i piór – często w rozwidleniach drzewa lub gęstym żywopłocie. Samica składa do 12 jaj, a ona i samiec karmią młode z pomocą innych dorosłych osobników, które mogą również pomagać w wychowaniu piskląt.

Jemiołuszki żywią się jagodami ostrokrzewu

Zwróć uwagę również na...

- Jemiołuszki, które przylatują z Europy, jeśli brakuje im pożywienia. Żywią się irgą i owocami ognika – czy ten rok może być rokiem jemiołuszki?
- Trzmiele, które wcześnie obudziły się z hibernacji. Uprawiaj mahonię, wiciokrzew pachnący oraz powojniki kwitnące zimą, aby dostarczać trzmielom pyłku kwiatowego i nektaru.
- Rusałki admirały to motyle, które mogą latać i wygrzewać się w słoneczne dni, zanim powrócą do miejsca hibernacji.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/MILLE19; MIKELANE45/DEPOSITPHOTOS

eprasa.pl f9a9bd670b

„Dorosłe raniuszki zwyczajne bez przerwy wzywają się wzajemnie podczas poruszania się pomiędzy drzewami.”

eprasa.pl f9a9bd670b

PROJEKT DLA DZIKIEJ PRZYRODY:

Jak zrobić przysmak dla ptaków

Uwielbiamy obserwować ptaki posilające się w naszych ogrodach. Niezależnie od tego, czy są to dzwońce siadające na podajnikach nasion, modraszki zwisające z kul tłuszczowych, czy droździki ucztujące na owocach irgi, nasze codzienne spotkania z ogrodowymi ptakami podnoszą na duchu i stanowią afirmację życia.

Ogrodnicy mogą pomóc ptakom zdobyć pokarm zimą poprzez uprawę roślin, które oferują jagody, owoce i nasiona oraz regularne wystawianie jedzenia i wody. Wysokoenergetyczne pożywienie, takie jak kule tłuszczowe, jest idealne do tego, aby pomóc ptakom utrzymać zapasy tłuszczu w zimne dni i jest bardzo proste do zrobienia.

1 Wymieszaj składniki: łój lub smalec; nasiona dla ptaków i rodzynki lub sułtanki, w proporcji 1/3 tłuszczu do 2/3 suchych składników. Umieć papilotki w otworach foremki na babeczki. W rondelku powoli rozpuść łój.

Lista materiałów
na tłuste ciasteczka

- ☐ **Łój lub smalec (unikaj tłuszczu indyczego)**
- ☐ **Nasiona dla ptaków**
- ☐ **Rodzynki lub sułtanki (są trujące dla psów, więc uważaj, jeśli masz psy w rodzinie)**
- ☐ **Papierowe papilotki i foremki na babeczki**
- ☐ **Szpikulec lub nożyczki**
- ☐ **Dratwa lub sznurek**
- ☐ **Drewniana łyżka**
- ☐ **Rondelek i miska**

2 Przekłuj spód każdej papilotki szpikulcem lub nożyczkami. Przewlecz dratwę przez dziurkę i zrób supeł wewnątrz papilotki.

3 Wymieszaj nasiona dla ptaków i rodzynki/sułtanki razem w misce, a następnie dodaj roztopiony łój. Dokładnie wymieszaj wszystkie składniki.

4 Nałóż łyżką mieszankę łoju oraz ziaren do foremek i przyciśnij. Kiedy tłuszcz zastygnie, supeł pozostanie na miejscu. Włóż na całą noc do lodówki do zastygnięcia. Możesz też zamrozić.

5 Zdejmij papierowe foremki i powieś tłuszczowe ciasteczka na gałęzi widocznej z okna, aby można było obserwować ptaki. Nie używaj tłuszczowych ciasteczek latem, ponieważ tłuszcz może zjełczeć.

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/plants/wildlife-homesto-make w poszukaniu innych projektów

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl f9a9bd670b

W zimowych miesiącach ptakom może być trudno znaleźć wystarczającą ilość pokarmu, więc ogrodnicy mogą odgrywać istotną rolę w dostarczaniu im pożywienia

“Zdziwiło mnie, jak wiele różnych gatunków ptaków pojawiło się w tak krótkim czasie i zawsze staram się szukać sposobów, by zaprosić ich jeszcze więcej”

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

NOWY CYKL: Weekendowy Projekt Adama

Karmnik dla ptaków

Stwórz stylowy i praktyczny karmnik dla ptaków podążając za radami Adama Frosta

Do 5* wydań gratis

Zaprenumeruj Gardeners'World, a zawsze dostaniesz najnowszy numer wprost do Twojej skrzynki!

* Cena prenumeraty rocznej wynosi 134,10 zł. Przy zamówieniu prenumeraty dwuletniej w cenie 223,50 zł oszczędność wynosi równowartość pięciu wydań Gardeners'World.

Wszystkie opcje prenumeraty i e-prenumeraty znajdziesz na stronie

www.UlubionyKiosk.pl

prenumerata@avt.pl
AVT-Korporacja sp. z o.o., ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa,
konto 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

eprasa.pl f9a9bd670b

Karmnik

Mój poradnik krok po kroku

Jest coś cudownie krzepiącego w towarzystwie ptaków w ogrodzie, zwłaszcza w chłodniejsze zimowe miesiące. Niezależnie od tego, czy są to moi przyjaciele z czerwonymi brzuszkami (którzy zdają się czerpać przyjemność z mojego towarzystwa tak jak ja z ich!) lub chwilowa wizyta stada kwiczołów. Ptaki stale dostarczają radości, ale także ciężko pracują dla nas przez cały rok. Nie powinniśmy nigdy zapominać, że zima może być ciężkim czasem dla naszych skrzydlatych przyjaciół. To czas, kiedy ich naturalne źródła pożywienia stają się coraz mniej dostępne i nie tak łatwo znaleźć schronienie – jednak wszyscy możemy im w tym pomóc. Projektując i dbając o swój ogród zawsze mam w pamięci troskę o ptaki inne dzikie zwierzęta.

Zdziwiło mnie, jak wiele różnych gatunków ptaków pojawiło się w tak krótkim czasie i zawsze staram się szukać możliwości, by zaprosić ich jeszcze więcej. Jeśli mam być szczery, to lubię tworzyć rzeczy. Przywołuje to cudowne wspomnienia krzątania się po szopie mojego dziadka.

Tak, możesz wyskoczyć gdzieś i kupić gotowy karmnik, ale jeśli uda ci się znaleźć odrobinę czasu w tym miesiącu, dlaczego nie spróbować zrobić go samodzielnie?

Będziesz potrzebować

- ☐ Ołówka i regulowanej ekierki
- ☐ Deski, impregnowanej ciśnieniowo (800 mm x 200 mm x 45 mm)
- ☐ Piły
- ☐ Zacisku stolarskiego
- ☐ Stołu warsztatowego (roboczego)
- ☐ Wiertarki z otwornicą 50 mm
- ☐ Palika do drzew, 50 mm x 1,8 m
- ☐ Miarki
- ☐ Wiertarki z wiertłem 5 mm
- ☐ Wkrętów ze stali nierdzewnej (4 x 80 mm)
- ☐ Papieru ściernego
- ☐ Pędzla i farby (użyłem pokostu lnianego)

1 **Weź** deskę o długości 800 mm i zaznacz ołówkiem odcinek o długości 300 mm na podstawę oraz kolejny, 380 mm na dach.

4 **Przymocuj** zaciskiem słupek do blatu roboczego. Używając ekierki, zaznacz pod kątem 30 stopni miejsce w odległości 185 mm od końca palika i przetnij drewno wzdłuż wyznaczonej linii zachowując odpowiedni kąt, aby uzyskać podporę dachu oraz słupek.

7 **Obróć** podstawę karmnika na drugi bok i umieść słupek w otworze. Zaciskiem przymocuj drugi koniec blatu, aby utrzymać dach na miejscu. Nawiercony wcześniej dach przymocuj od góry do słupka używając wkrętu 80 mm.

8 **Powtórz** czynność na drugim końcu, sprawdzając, czy wkręty trafią w zaznaczone punkty i wcześniej nawiercone otwory. Wkręć je częściowo, aby jedynie przeszły na drugą stronę drewna.

eprasa.pl f9a9bd670b

2 **Przymocuj** zaciskiem kawałki drewna na postawę i dach do blatu roboczego. Zaznacz ołówkiem miejsce 50 mm od krawędzi deski, a następnie narysuj 50 mm linię prowadzącą od górnej krawędzi od zaznaczonego punktu. To miejsce, w którym zamontujemy słupek.

3 **Zamocuj** otwornicę 50 mm (powinna być niewiele większa od średnicy słupka). Przyłóż wiertło w zaznaczonym miejscu i wywierć otwór na słupek w kawałku drewna przeznaczonym na podstawę.

5 **Wywierć** dziurę na środku podpory dachu korzystając z wiertła 5 mm. Możesz wykorzystać wykonany wcześniej otwornicą otwór, aby podpora stała stabilnie. W przeciwległym rogu wywierć dziurę w odległości 50 mm od bocznej i górnej krawędzi kawałka drewna.

6 **Połóż** podstawę karmnika na boku i przykręć ją do podpory dachu, trzymając ciasno oba kawałki. Upewnij się, że górna część słupka jest pochylona w dół w kierunku krótszego końca podstawy.

9 **Przykręć** bok podstawy karmnika do słupka, gdy wszystko będzie ułożone. Dzięki temu podstawa karmnika nie będzie się przemieszczać wzdłuż słupka.

10 **Zeszlifuj** papierem ściernym szorstkie krawędzie na słupkach i dachu, a następnie pomaluj swój karmnik. Użyłem pokostu lnianego, który przedłuża żywotność drewna. Umieść karmnik w wybranym miejscu i zabetonuj słupek.

ZDJĘCIA: GETTY IMAGES/ISTOCKPHOTO; SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH

eprasa.pl f9a9bd670b

“Ptaki stale dostarczają radości, ale także ciężko pracują dla nas przez cały rok.”

Uprzątnij pozostałości poprzedniego pokarmu dla ptaków, aby uniknąć przyciągania szkodników do twojego ogrodu.

Podstawy dokarmiania ptaków

Podczas dokarmiania ptaków upewnij się, że oferujesz właściwy pokarm we właściwym czasie. Zacząłem również zapamiętywać najczęstsze gatunki ptaków, które odwiedzają mój ogród, co pomogło mi wybrać jedzenie, które im wystawiam.

Zimą wybieram mieszanki wysokoenergetycznych nasion, które zawierają ziarna słonecznika, kukurydzę w płatkach, kaszę owsianą i pokruszone orzeszki ziemne. Podobna mieszanka z mniejszych nasion będzie odpowiednia dla szerszego grona ptaków. Nie kupuję mieszanek zawierających fasolę, soczewicę i groch. Kule tłuszczowe również są świetnym wyborem o tej porze roku, a do tego bardzo łatwo je zrobić.

Latem ptaki potrzebują pożywienia bogatego w białko – lubię wtedy podawać im odrobinę larw mącznika. Pliszki w moim ogrodzie wręcz je pożerają! Nie zapominajmy, że jest obrzydliwie dużo jedzenia, które wyrzucamy, a które ptaki uwielbiają, np. resztki pieczonych ziemniaków.

- **Podawaj** nasiona nigru (olejarki abisyńskiej), które są małe i czarne, bogate w tłuszcz i mają wysoką zawartość oleju. Sikory, szczygły i dzwońce je uwielbiają!
- **Uważaj** na całe orzeszki ziemne, bo młode ptaki mogą się nimi zadławić. Zamiast tego upewnij się, że kupujesz naturalne orzeszki ziemne od zaufanego dostawczy i spróbuj je pokruszyć.
- **Wystaw** czarne nasiona słonecznika: to bardzo dobry całoroczny pokarm – zawartość olejów w czarnych ziarnach jest lepsza niż w nasionach paskowanych.
- **Napełniaj** regularnie karmniki, ponieważ gdy już zaczniesz karmić ptaki, zaczną one polegać na twoim ogrodzie jako źródle pożywienia.
- **Zawsze** upewnij się, że dostępna jest świeża woda dla ptaków, aby mogły się napić lub w niej wykąpać. Pilnuj, by woda nie zamarzła.
- **Utrzymuj** karmnik w czystości zamiatając i przecierając go szmatką co kilka tygodni, a także fundując mu porządną kąpiel kilka razy w roku. Utrzymuj w czystości także okolice wokół karmnika, aby zapobiec pojawieniu się szkodników.

ODKRYJ więcej sposobów na pomoc dzikim zwierzętom na **www.gardenersworld. com/wildlife-gardening**

SŁUCHAJ podcastów Gardener’s World na **www.gardenersworld.com/podcast** w tym Monty’ego Dona o dzikich zwierzętach w ogrodzie

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl f9a9bd670b

TEST

Wermikompostowników

Dzięki wermikompostownikom każdy może przekształcić swoje resztki organiczne w bogaty kompost, który pomoże roślinom zdrowo rosnąć. **Sue Fisher** przetestowała dziewięć modeli, aby znaleźć ten najlepszy

Niezależnie od tego, czy masz balkon, ogród, czy w ogóle nie masz miejsca na zewnątrz, nie marnuj swoich organicznych odpadków. Każdy i wszędzie może zamienić resztki z gospodarstwa domowego w żyzny kompost, który można wykorzystać do uprawy zdrowych roślin i warzyw. Wermikompost wytwarzany przez dżdżownice jest bardziej żyzny niż kompost ogrodowy. Wystarczy odrobina i można go używać do sadzenia, ściółkowania, nawożenia i jako podłoże do donic.

Wermikompostowniki mają różne rozmiary i kształty, więc pasują do różnych gospodarstw domowych i miejsc. Są zgrabne i kompaktowe, a po rozpoczęciu pracy szybko przetwarzają odpadki w pomieszczeniach lub na zewnątrz. W wermikompostownikach nie mnożą się szkodniki, zatem można w nich bezpiecznie kompostować przetworzoną żywność. Pozwalają podglądać dżdżownice w akcji i są idealne dla każdego, kto chce być bardziej świadomym ogrodnikiem.

Większość wermikompostowników ma konstrukcję warstwową lub piętrową, ale istnieją również modele jednokomorowe. Ponieważ istnieje kilka opcji zakupu, podana cena obejmuje to, czego potrzebujesz, aby rozpocząć: bazę z co najmniej dwiema tacami i zestaw startowy zawierający dżdżownice lub kupon na dżdżownice.

Jak testowaliśmy?

Nasze wermikompostowniki zostały uruchomione latem i były oceniane przez resztę roku. Każdy etap procesu był sprawdzony, a dżdżownice otrzymywały ugotowane i surowe resztki kuchenne, papier i tekturę. Posłużyliśmy się następującymi kryteriami, przy czym każdemu z nich przypisano równe oceny:

- **Projekt i montaż.** Łatwość i przejrzystość instrukcji, sposób ustawienia i dodatkowe funkcje.
- **Łatwość użytkowania.** Ocena łatwości dodawania resztek i zbierania płynu, wady projektowe oraz funkcje lub akcesoria, które wpływają na użytkowanie.
- **Kompostowanie i opróżnianie.** Ilość i jakość kompostu i płynu oraz jak radziły sobie dżdżownice.
- **Stosunek jakości do ceny.** Oprócz wszystkich powyższych kryteriów rozważaliśmy też jakość i trwałość, cenę rekomendowaną przez producenta, gwarancję i eko-certyfikaty

eprasa.pl f9a9bd670b

Budowa wermikompostowników wielopoziomowych

Górna taca
Tutaj dodawane są świeże resztki. Dla izolacji i ograniczenia dostępu dla much przykryj je matą z włókna kokosowego lub zwilżonym brązowym kartonem/zmiętym papierem.

Pokrywa
Chroni zawartość przed deszczem i muchami.

Środkowe tace
Mieszczą się w nich dżdżownice i resztki gromadzone początkowo w jednej tacy. Gdy się zapełni, druga taca trafia na wierzch, a dżdżownice przechodzą przez otwory w jej dnie. Można to powtórzyć z trzecią, a nawet czwartą tacą, w zależności od ilości wytwarzanych odpadów.

Dolna taca
Zawiera już gotowy kompost. Podnieś i odłóż na bok górne tace, aby go zebrać. Po opróżnieniu może stać się górną tacą.

Zbiornik
Zbiera się w nim płynny biohumus, który należy zbierać co kilka dni. Rozcieńcz go wodą 1:10 i podlej rośliny lub wylej na ogrodowy kompostownik. Niektóre dżdżownice wpadają do zbiornika, więc powinien być tak zaprojektowany, żeby nie utonęły. Niektóre modele mają zamiast tego tacę ociekową.

Kran lub odpływ
Umieszczony z boku lub pod spodem. Jeśli znajduje się na boku, wermikompostownik może wymagać przechylenia, aby go całkowicie opróżnić z płynu. Umiejscowienie pod spodem jest najbardziej wydajne, ale mniej dostępne.

Podstawa lub nóżki
Utrzymuje wermikompostownik nad ziemią, zapewniając drenaż i łatwość użytkowania.

Wermikompostowniki jednokomorowe

Duże, jednokomorowe wermikompostowniki przetwarzają wszystkie resztki w jednym zbiorniku, więc świeże resztki znajdują się na wierzchu. Wermikompost następnie po prostu zbiera się od dołu lub należy opróżnić zbiornik, aby zebrać gotowy produkt.

Dżdżownice

W wermikompostownikach mieszkają kompostowce różowe, nazywane również dżdżownicami kompostowymi, kalifornijskimi lub czerwonymi robakami. Żyją w rozkładającej się materii organicznej, mają ogromny apetyt i szybki metabolizm. Rosówki, które są większe, żyją w glebie i nie nadają się do zasiedlania wermikompostowników.

eprasa.pl f9a9bd670b

WERMIKOMPOSTOWNIKI WIELOPOZIOMOWE

WYNIK: 17/20

NAJ-LEPSZY ZAKUP

Tiger Wormery
73,99 £

Wymiary
53 cm x 42 cm x 42 cm
Pojemność jednej tacy 15,5 l
Gwarancja 5 lat

Średniej wielkości model wielopoziomowy z minimum 3 tacami. Wytwarza dobry kompost, ale jest on podatny na zamakanie z powodu małego zbiornika. Pakiet startowy zawiera szeroką gamę elementów.

Zalety i wady
- ✓ Dostępne różne kolory i rozmiary
- ✓ Wytwarza dobry kompost w umiarkowanych ilościach
- ✓ Dobry pakiet startowy, w większości z recyklingu
- × Mały zbiornik wymagał częstego opróżniania
- × Bardziej dostępny dla ślimaków od pozostałych modeli
- × Słaby uchwyt kranu

Projekt i montaż ★★★★☆
Łatwość użytkowania ★★★★☆
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★★

WYNIK: 16/20

Tumbleweed Worm Café
117,98 £

Wymiary 75 cm x 57 cm x 39 cm
Pojemność jednej tacy 18 l
Gwarancja 1 rok

Duża pojemność. Tacki mają wewnętrzne otworki zapewniające dobre napowietrzanie, ale dżdżownice nie mogą się z ich powodu przedostać do góry. Wyjmowany pojemnik na dżdżownice w zbiorniku. Płytkie uchwyty na tackach. Jeden wzór/kolor.

Zalety i wady
- ✓ Duża pojemność
- ✓ Wytwarza dużo dobrej jakości kompostu
- ✓ 100% plastiku z recyklingu
- × Napełnione tace są ciężkie do uniesienia
- × Kompost wymagał przekopania, aby uwolnić dżdżownice

Projekt i montaż ★★★☆☆
Łatwość użytkowania ★★★★☆
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★★

WYNIK: 19/20

NAJ-LEPSZY ZAKUP

WormBox
96,65 £

Wymiary 38 cm x 50 cm x 50 cm
Pojemność jednej tacy 16 l
Gwarancja 15 lat

Wszechstronny, solidny model. Posiada kółka ułatwiające przesuwanie. Może służyć jako siedzisko (maks. obciążenie 100 kg) lub mieć dodatkową kuwetę do posadzenia roślin na górze. Wytwarza umiarkowaną ilość kompostu i nie przemaka. Wyjmowany pojemnik na dżdżownice w zbiorniku. Dżdżownice i mata z włókna kokosowego w zestawie.

KUPISZ W POLSCE!

Zalety i wady
- ✓ Elegancki, wszechstronny model dostępny w różnych kolorach
- ✓ Pasuje do wnętrz lub na zewnątrz – w pełni odporny na deszcz
- ✓ Wykonany głównie z plastiku z recyklingu
- ✓ Najdłuższa gwarancja
- × Kran blisko ziemi, trudny do opróżnienia

Projekt i montaż ★★★★☆
Łatwość użytkowania ★★★★★
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★★
Stosunek jakości do ceny ★★★★★

WYNIK: 16/20

Maze Worm Farm
102,89 £

Wymiary 28 cm x 38 cm x 38 cm
Pojemność jednej tacy 12 l
Gwarancja 1 rok

Przemyślana kompaktowa konstrukcja z centralnym odpływem i tacą. Najmniejsza pojemność i najdłuższe kompostowanie, ale dobra jakość. Wysuwana taca do zbierania niewielkiej ilości płynu. Gama opcjonalnych akcesoriów.

Zalety i wady
- ✓ Lekki, kompaktowy i przenośny
- ✓ Można dopasować do miejsca ustawienia
- ✓ Wysuwana taca i haczyk do zawieszenia pokrywy
- ✓ Wykonany w większości z plastiku z recyklingu
- × Najmniejsza pojemność tacy
- × Najwolniej przetwarza odpady

Projekt i montaż ★★★★☆
Łatwość użytkowania ★★★★☆
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

WYNIK: 19/20

NAJ-LEPSZY ZAKUP

WormCity
78 £

Wymiary 75 cm x 43 cm x 43 cm
Pojemność jednej tacy 25 l
Gwarancja 5 lat

Głębokie tace zapewniały doskonałą pojemność w stosunku do zajmowanego miejsca i dostarczały dużą ilość dobrej jakości kompostu. Dobrze zaplanowany projekt i zbiornik w kształcie litery V o schodkowych ściankach. W zestawie 500 g dżdżownic, pokarm i porcja ściółki.

Zalety i wady
- ✓ Największa pojemność i dobry projekt
- ✓ Łatwy i wydajny w użyciu
- ✓ Stabilna kwadratowa podstawa
- ✓ 100% plastiku z recyklingu, dobra gwarancja
- ✓ Dobra cena w stosunku do wielkości
- × Łatwiej dostępny dla ślimaków niż pozostałe

Projekt i montaż ★★★★☆
Łatwość użytkowania ★★★★★
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★★
Stosunek jakości do ceny ★★★★★

WYNIK: 15/20

Can-O-Worms
119,50 £

Wymiary 65 cm x 51 cm x 51 cm
Pojemność jednej tacy 22,5 l
Gwarancja 1 rok

Okrągły model na nóżkach. Łatwy w obsłudze, a zbiornik ma podwyższony środek. Wewnętrzne otworki poprawiały napowietrzenie i jakość kompostu, ale tworzyły miejsca, przez co dżdżownice nie zawsze mogły przechodzić do góry. Nóżki uginają się, gdy urządzenie jest pełne. Tylko jeden kolor.

Zalety i wady
- ✓ Łatwe w obsłudze tace
- ✓ Wytwarza dobrą ilość kompostu
- ✓ 100% plastiku z recyklingu
- ✓ Zbiornik zapewnia schronienie dla dżdżownic
- × Kompost wymagał przekopania, aby uwolnić dżdżownice
- × Niezbyt mocne nóżki

Projekt i montaż ★★☆☆☆
Łatwość użytkowania ★★★★☆
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★★
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

eprasa.pl f9a9bd670b

WERMIKOMPOSTOWNIKI JEDNOKOMOROWE

WYNIK: 14/20

KUPISZ W POLSCE!

Urbalive Worm Farm 161,95 £

Wymiary 60,5 cm x 50,5 cm x 38 cm
Pojemność jednej tacy 21,7 l
Gwarancja 2 lata

Nowoczesny model o dobrej pojemności. Skutecznie kompostuje. Drewniane nóżki trudne do dopasowania (wymagają śrubokręta – brak w zestawie). Mała szczelina między tacą a zbiornikiem. Siatkowa taca do zbierania dżdżownic nie działała. Producent twierdzi, że model nadaje się na zewnątrz, ale musi być osłonięty.

Zalety i wady

- ✓ Atrakcyjny wygląd
- ✓ 4 kolory
- ✓ Wytwarza dobrą jakość/ilość kompostu
- × Dżdżownice utonęły w zbiorniku
- × Wymaga osłoniętego miejsca
- × Wykonany z nowego plastiku

Projekt i montaż ★★☆☆☆
Łatwość użytkowania ★★★★☆
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★★
Stosunek jakości do ceny ★★★☆☆

WYNIK: 16/20

Original Wormery 64,99 £

Wymiary 73 cm x 53 cm x 43 cm
Pojemność 100 l
Gwarancja 1 rok

Konstrukcja „kosza na kółkach" z pokrywą na zawiasach. Duża pojemność w stosunku do zajmowanego miejsca i ceny. Nieprzemakalny. Kompost zbierany przez całkowite opróżnienie pojemnika i oddzielenie go od dżdżownic i nieprzetworzonych resztek.

Zalety i wady

- ✓ Duża pojemność na małej powierzchni
- ✓ Dobra cena jak na ten rozmiar
- ✓ Odporny na deszcz z pokrywą na zawiasach
- × Trudne wyjmowanie kompostu
- × Kran spustowy blisko ziemi
- × Wykonany z nowego plastiku

Projekt i montaż ★★★★☆
Łatwość użytkowania ★★★★☆
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

WYNIK: 17/20

NAJ-LEPSZY ZAKUP

Hungry Bin Worm Composter 294,95 £

Wymiary 60 cm x 65 cm x 95 cm
Pojemność 80 l
Gwarancja 2 lata

Stożkowa konstrukcja na metalowej ramie na kółkach. Duża powierzchnia, dzięki czemu dżdżownice przetwarzają do 2 kg resztek dziennie. Gotowy kompost można łatwo usunąć poprzez odpięcie podstawy. Wykonane w 15-20% z przetworzonego plastiku.

Zalety i wady

- ✓ Dobra pojemność do przenia odpadów
- ✓ Odprowadza nadmiar wilgoci
- ✓ Gotowy kompost jest łatwy do wyjęcia
- ✓ Odporny na deszcz, pokrywa na zawiasach
- × Otwarta taca ociekowa przyciąga muchy
- × Zajmuje najwięcej miejsca
- × Wysoka cena

Projekt i montaż ★★★★☆
Łatwość użytkowania ★★★★★
Kompostowanie i opróżnianie ★★★★★
Stosunek jakości do ceny ★★★☆☆

NAJ-LEPSZY ZAKUP

Te modele spełnią twoje potrzeby

Najbardziej wszechstronny model
WormBox, 96,65 £

Nieprzemakalny dla deszczu, świetnie sprawdza się zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz, a także jako siedzisko lub donica. Kółka ułatwiają przestawianie i jest dostępny w wielu kolorach.

Wymaga najmniej uwagi
Hungry Bin, 294,95 £

Podobny do kosza na śmieci wermikompostownik na kółkach z odpływem wilgoci, odporny na deszcz i bardzo prosty w użyciu. Przetwarza do 2 kg resztek dziennie.

Najlepszy zestaw
Tiger Wormery, 73,99 £

Dostępny w różnych kolorach, w poręcznym rozmiarze, w zestawie 100 szt. dżdżownic, ze ściółką, matą z włókna kokosowego, pożywieniem dla dżdżownic i poradnikiem „Composting with Worms" autorstwa George'a Pilkingtona.

Najlepszy model wielopoziomowy
WormCity, 78 £

Dzięki dużej pojemności (stosunku do zajmowanego miejsca) jest to solidna konstrukcja i dobry projekt. Jest produkowany w Wielkiej Brytanii z materiałów w 100% pochodzących z recyklingu.

eprasa.pl f9a9bd670b

Mata z włókna kokosowego ułożona na wierzchu resztek spożywczych pomaga zabezpieczyć dżdżownice i przyspiesza proces kompostowania

Jak wybrać wermikompostownik

Skuteczność wermikompostownika zależy od kilku czynników, takich jak ilość resztek wytwarzanych przez gospodarstwo domowe oraz wszelkich ograniczeń lub preferencji dotyczących tego, gdzie możesz go ustawić. Przed zakupem rozważ zatem następujące kwestie

■ **Jaki jest najlepszy rozmiar?** W przypadku modeli wielopoziomowych możesz kupić do trzech lub czterech tac, dopasowując ich liczbę do swoich potrzeb. Ich rozmiary znacznie się różnią, więc sprawdź pojemność tacy, która zwykle waha się od 12 do 25 l. Ogólnie rzecz biorąc, mały wermikompostownik wystarczy dla jednej lub dwóch osób, podczas gdy gospodarstwa domowe składające się z trzech lub więcej osób powinny wybrać większy model. Wybierając model wielopoziomowy weź taki, który ma co najmniej dwie tace, chociaż trzy dadzą dżdżownicom wystarczająco dużo czasu na dokładne przetworzenie resztek. Oceniając ilość odpadków należy pamiętać, że dżdżownice potrzebują również około jednej trzeciej objętości materiału bogatego w węgiel, takiego jak pognieciony papier i brązowy (nie błyszczący) karton.

■ **Gdzie go ustawić?** Lokalizacja jest kluczowa. Unikaj ekstremalnych temperatur i bezpośredniego słońca, ponieważ dżdżownice mogą zginąć w temperaturze powyżej 35°C (optymalna temperatura ich pracy to 15-25°C). Najlepiej ustaw swój wermikompostownik pod dachem lub w częściowym lub całkowitym cieniu. Powinien znajdować się w łatwo dostępnym miejscu, aby łatwo było opróżniać pojemnik na kuchenne odpady, kiedy tylko zajdzie taka potrzeba, i spuszczać płyn kilka razy w tygodniu. Wermikompostowniki są niezwykle wszechstronne i można je ustawiać na zewnątrz, w budynku gospodarczym i wewnątrz na werandzie lub w piwnicy – nawet w kuchni. Pamiętaj tylko, że zaniedbany wermikompostownik może zacząć wydzielać zapachy.

■ **Który projekt jest najlepszy?** Jeśli ustawisz wermikompostownik w widocznym miejscu, takim jak balkon, dziedziniec, patio lub w pomieszczeniu, jego wygląd i styl mogą mieć wpływ na twój wybór, ale przede wszystkim musi dobrze funkcjonować. Prawie wszystkie wielopoziomowe wermikompostowniki przepuszczają trochę deszczu i dlatego wymagają ochrony, jeśli znajdują się na zewnątrz, chociaż WormBox, Hungry Bin i Original Wormery są odporne na deszcz. Kolor jest ważny, ponieważ czerń pochłania najwięcej ciepła, więc unikaj tego koloru, jeśli możesz ustawić urządzenie tylko w słonecznym miejscu. Najbardziej stabilne są wermikompostowniki o kwadratowych podstawach.

■ **Co wchodzi w skład zestawu?** Przed zakupem sprawdź, za co dokładnie płacisz, szczególnie jeśli chodzi o elementy zestawu startowego, w skład którego mogą wchodzić dżdżownice, ściółka, mata z włókna kokosowego czy podręcznik kompostowania. Weź również pod uwagę gwarancję. Ekologiczne certyfikaty też mogą być różne. Niektóre modele są wykonane w większości lub całkowicie z plastiku pochodzącego z recyklingu, podczas gdy inne w ogóle go nie zawierają.

■ **Czym karmić dżdżownice?** Dżdżownice preferują zróżnicowaną dietę i uwielbiają wszystkie surowe lub gotowane warzywa, owoce, fusy po kawie, torebki herbaty, skorupki jajek i resztki chleba. Można również dorzucić niewielkie ilości odpadów ogrodowych, a także rozdrobniony papier i tekturę. Rozdrabniaj pokarm na mniejsze kawałki, aby szybciej został zjedzony. Unikaj mięsa, ryb i nabiału.

Gdzie kupić

- **Can-O-Worms** www.wormsdirectuk.co.uk
- **Hungry Bin** www.quickcrop.co.uk
- **Maze** www.greatgreensystems.com
- **Original Wormery, Tiger Wormery** www.originalorganics.co.uk
- **Tumbleweed Worm Café** www.primrose.co.uk
- **Urbalive** www.skylinegrower.com
- **WormBox** www.recyworm.com
- **Wormcity** www.wormcity.co.uk

W Polsce wermikompostowniki dopiero wchodzą na rynek, ale nie martw się, bo niektóre modele łatwo znajdziesz w sklepach internetowych, na Allegro.pl oraz Amazon.pl.

OBEJRZYJ filmy i przeczytaj szczegółowe recenzje różnych produktów ogrodniczych na stronie **www.gardenersworld.com/reviews**

ZDJĘCIA: JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl f9a9bd670b

CZAS NA PRZYCINANIE

Przytnij drzewa i krzewy znajdujące się w spoczynku, aby podnieść ich korony lub pobudzić kwitnienie – **Arit Anderson** wyjaśnia, jak to zrobić

Styczeń jest pierwszym miesiącem zbliżającego się nowego sezonu wegetacyjnego. W całym kraju rośliny wciąż znajdują się w stanie zimowego spoczynku, a w wielu regionach nadal jest mroźno, a nawet śnieżno. Jednak wraz z upływem styczniowych dni światła jest coraz więcej, a czasu do nowego sezonu – coraz mniej.

O tej porze roku cieszę się spokojem, bo większość ogrodu jest jeszcze uśpiona. Kwitnące zimą rośliny robią co w ich mocy, żebyśmy nie zapomnieli o ogrodzie. Byliny, które zostały z poprzedniego roku cierpliwie czekają, aby znów rozpocząć wzrost w nadchodzącym sezonie.

Naturalna redukcja energii w ogrodzie oznacza, że to idealny czas na przycięcie niektórych ukochanych roślin. W szczególności należy skupić się na krzewach kwitnących latem, które zakwitną na tegorocznych pędach. Jest to również ostatnia szansa na przycięcie winorośli, ponieważ po późniejszym cięciu z ran może wypływać sok, a to osłabia rośliny.

Ponieważ zima wciąż trwa, teraz mamy też idealny moment na podniesienie koron drzew liściastych poprzez usunięcie niektórych niższych gałęzi. Drzewa nie mają teraz liści, więc znacznie łatwiej jest zobaczyć i ocenić ich wygląd.

Sekatorem o długich rączkach łatwo dosięgniesz do korony drzewa

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; JOE WAINWRIGHT
LOCATION: STRAWBERRY HILL HOUSE, TWICKENHAM

eprasa.pl f9a9bd670b

Odsłoń dekoracyjną korę

WYCIĘCIE niektórych dolnych konarów to świetny sposób na odsłonięcie atrakcyjnej kory drzewa. Gałęzie usuwaj stopniowo przez kilka lat, aż będziesz zadowolony z rezultatu.

Przytnij teraz te rośliny

Chwyć za sekator zanim krzewy rozpoczną wzrost i przytnij te, które zakwitną późnym latem na tegorocznych pędach. Cięcie o tej porze roku pobudzi wyrastanie nowych pędów i zapewni lepsze kwitnienie.

KRZEWIASTE DERENIE Aby na dereniach wyrosło dużo kolorowych pędów przytnij teraz cały krzew do około 30 cm wysokości lub usuń co trzeci pęd, aby utrzymać tę samą wysokość.

PSIANKA Przycinaj bujne pędy psianki *Solanum crispum* co roku, aby utrzymać ją pod kontrolą i zapobiec nadmiernemu zagęszczeniu. Skróć pędy z powrotem do trzech pąków dla ładnego pokroju.

HORTENSJE Te hortensje zakwitną na tegorocznych pędach, więc skróć ich łodygi do niższej pary pąków, aby uzyskać dużo dużych kwiatów latem.

RÓŻE KRZACZASTE Usuń jedną trzecią pędów oraz martwe, uszkodzone i chore gałęzie, aby uzyskać luźny pokrój z dobrze rozmieszczonymi pędami.

Tych roślin nie przycinaj

Jeśli teraz przytniesz żylistek, w tym roku nie zakwitnie

O tej porze roku nie przycina się niektórych drzew i krzewów. W przeciwnym razie albo nie doczekamy się kwiatów w bieżącym roku, albo narazimy rośliny na choroby.

✕ **ŻYLISTEK** Ponieważ kwiaty rozwijają się na zeszłorocznych pędach, przytnij go w tym roku, ale dopiero po kwitnieniu.

✕ **MAGNOLIA GWIAŹDZISTA** Przycięta w stanie spoczynku *Magnolia stellata* często zamiera. Przytnij ją lekko dopiero wczesnym latem.

✕ **ŚLIWY** Przycinanie zimą może zwiększyć ryzyko wystąpienia choroby zwanej srebrzystością liści, więc poczekaj do późnej wiosny, aby usunąć wszystkie chore lub krzyżujące się gałęzie.

eprasa.pl f9a9bd670b

Podkrzesywanie lipy

Podkrzesywanie lub podnoszenie korony, oznacza po prostu usunięcie dolnych gałęzi drzewa dla wielu korzyści:

- Łatwiejsze przejście pod drzewem, szczególnie gdy gałęzie wystają na chodnik.
- Lepszy widok w pożądanym kierunku
- Wpuszczenie światła do roślin rosnących u podstawy

Cięcie drzew liściastych znajdujących się w stanie uśpienia i pozbawionych liści oznacza, że wyraźnie widać strukturę drzewa, dzięki czemu łatwiej jest zobaczyć co należy usunąć. Może być konieczne użycie różnych narzędzi: piły do cięcia grubych gałęzi, sekatora dwuręcznego, aby sięgnąć do środka drzewa i sekatora jednoręcznego do cienkich gałęzi.

Usunięcie niskich gałęzi lipy wpuści więcej światła do roślin rosnących pod jej koroną

Krok po kroku

1 SPÓJRZ na kształt drzewa i zdecyduj, jak wysoko na pniu mają się zaczynać gałęzie. Jeśli drzewo ma wiele gałęzi, oblicz, które wymagają usunięcia, aby poprawić kształt, bezpieczeństwo lub dostęp pod drzewem. Następnie zdecyduj, gdzie ciąć i wybierz odpowiednie narzędzia.

2 OCEŃ długość i wagę gałęzi – być może będziesz musiał najpierw je podeprzeć lub skrócić, aby przeprowadzić łatwe i czyste cięcie. Tnij blisko pnia, ale nie przy samym pniu – zostaw mały „kołnierz" u nasady gałęzi, który pomoże w gojeniu się rany.

3 SPRAWDŹ resztę drzewa i wytnij wszystkie gałęzie lub gałązki, które są martwe, chore lub uszkodzone. Stań w większej odległości, aby mieć pewność, że kształt drzewa jest proporcjonalny. Do cieńszych pędów użyj sekatora.

Dobra rada

Z odciętych gałęzi możesz zrobić zdrewniałe sadzonki. To doskonały sposób na rozmnożenie ulubionych drzew i krzewów lub zgromadzenie zapasu sadzonek na żywopłoty.

Przytnij gałęzie do 30 cm długości, odcinając dolną część tuż pod pąkiem, a górną tuż nad pąkiem. Wbij sadzonkę pionowo w ziemię, aby wystawała tylko jedna trzecia górnej części. Sadzonki powinny ukorzenić się do wiosny, ale nie przesadzaj ich aż do następnej jesieni. Osiągnięcie odpowiedniego rozmiaru zajmie im kilka lat, ale rośliny uzyskane w ten sposób nic nie kosztują i są wytrzymałe.

Posadź sadzonki na wolnym skrawku ziemi – obudzą się wiosną

W ten sposób przytnij także

- **Jarzęby**
- **Jabłonie**
- **Brzozy**
- **Wierzby**

Oraz:

- **Drzewa o płaczącym pokroju** mogą wymagać usunięcia dolnych konarów, aby zrobić miejsce dla gałęzi zwieszających się z góry
- **Drzewa wielopniowe** świetnie prezentują się wtedy, gdy są oczyszczone od dołu, dzięki czemu można podziwiać ich budowę

Lipa (*Tilia*)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kwitnienie												
Przycinanie												

ODWIEDŹ **www.gardenersworld.com/pruning-training** po więcej wskazówek na temat przycinania

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/CREATIV STUDIO HEINEMANN
LOKALIZACJA: STRAWBERRY HILL HOUSE, TWICKENHAM

eprasa.pl f9a9bd670b

CZAS NA PRZYCINANIE

Zmierz się z lutową aurą, bo to ostatnia szansa na przycinanie zanim nadejdzie wiosna, mówi **Frances Tophill**

Luty zawsze przynosi coś więcej niż promyk nadziei. Pojawiają się pierwsze zwiastuny budzącej się do życia natury w postaci cebulek kiełkujących pomiędzy grudkami zimnej ziemi, a w przypadku krokusów i przebiśniegów także pierwsze kwiaty.

W ostatnich latach luty był również notorycznie nieprzewidywalnym miesiącem: „Bestie ze Wschodu", okazje do opalania i błoto po łokcie po nieustannych ulewach. Tak więc luty to czas, który niesie różnorodność i nieprzewidywalność.

W lutym ogród znajduje się w stanie głębokiego uśpienia, a soki jeszcze nie zaczęły krążyć, dlatego mamy ostatnią szansę na zimowe cięcie drzew i krzewów. Jednak jeśli jeszcze nie przyciąłeś winorośli, to czas ucieka. Chociaż wiele drzew wymaga tylko nieznacznego przycięcia, możesz teraz ostrożnie wyciąć martwe, chore lub krzyżujące się gałęzie. Drzewa owocowe, takie jak jabłonie i lasy odroślowe kasztanów jadalnych, wierzb i leszczyn bardzo dobrze reagują na cięcie. Późno owocujące krzewy, takie jak irga czy trzmielina pospolita i oskrzydlona, można uporządkować, a z wrzośców można teraz wyciąć przekwitnięte kwiatostany. Teraz jest też idealny czas na wycięcie przy ziemi suszków bylin zielnych.

Gałązki z oznakami raka bakteryjnego u jabłoni trzeba wyciąć natychmiast

Sprawdź co słychać u Frances

Znajdź więcej porad i inspiracji od Frances i naszego zespołu w odcinkach programu *Gardeners' World*, które przegapiłeś – archiwalne serie są dostępne na iPlayer.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE.

Przerzedź koronę

NADMIERNE ZAGĘSZCZENIE nie sprzyja zdrowiu drzew, więc wycięcie gałęzi teraz, gdy są jeszcze w spoczynku, zapewni odpowiednią cyrkulację powietrza i zmniejszy prawdopodobieństwo wystąpienia chorób. Zawsze przycinaj odrosty w miejscu ich wyrastania z konarów.

Przytnij teraz te rośliny

Posprzątaj resztki z zeszłorocznego sezonu w lutym, aby zrobić miejsce dla nowych przyrostów u bylin, krzewów i drzew. Skoncentruj się na roślinach atrakcyjnych zimą, które wymagają uporządkowania.

LESZCZYNA Ogławiaj leszczynę wycinając od 1/5 do 1/3 gałęzi u samej podstawy. Proste pędy zostaw na podpórki dla grochu, a większe odrosty na tyczki i konstrukcje.

HORTENSJA Usuń suche kwiatostany. Wytnij je nad parą nabrzmiałych pąków, które zakwitną pod koniec lata.

BUDLEJA – bardzo dobrze odrasta po ogłowieniu. Dzięki temu utrzymasz ją w ryzach, a kwiaty rozwiną się niżej.

DERENIE O BARWNYCH PĘDACH Przytnij je dość mocno. Odmianę 'Midwinter Fire' skróć o 1/3.

Tych roślin nie przycinaj

Pigwowiec przytnij dopiero po kwitnieniu

✕ **DEREŃ JADALNY** Właśnie kwitnie, w przeciwieństwie do swoich kuzynów o barwnych pędach (patrz str.6)

✕ **FORSYCJA** Jeśli teraz ją przytniesz, to nie zakwitnie

✕ **PIGWOWIEC** Kwitnie, albo zrobi to wkrótce. Wcześnie kwitnące krzewy przytnij po kwitnieniu

✕ **WRAŻLIWE NA MRÓZ ROŚLINY** Jest jeszcze zbyt zimno i mokro, żeby przycinać delikatne rośliny. Może to spowodować ich gnicie i zamieranie. Będą bardziej wytrzymałe, kiedy już zaczną rosnąć, ale teraz są bezbronne.

✕ **NOWE PĘDY BYLIN** Przycięcie nowych pędów może umożliwić wniknięcie bakteriom i grzybom do soczystych, uszkodzonych pędów. Przycinając teraz byliny postępuj ostrożnie.

eprasa.pl f9a9bd670b

Zimowe cięcie jabłoni

Przycinanie drzew owocowych nie jest koniecznością – mogą rosnąć duże, sękate i nadal dawać dobre plony, ale jeśli masz ograniczoną przestrzeń lub chcesz utrzymać drzewo w nieskazitelnym zdrowiu i zmaksymalizować jego produktywność, wówczas odpowiednie cięcie będzie twoim sprzymierzeńcem. Zawsze używaj ostrych, czystych sekatorów i pił.

- Cięcie wykonane w odpowiednim terminie chroni rośliny przed szkodnikami i chorobami. W przypadku jabłoni i grusz jest to przycinanie w okresie spoczynku.
- Efektem, do którego należy dążyć jest luźny pokrój o otwartej koronie, który wpuszcza powietrze i światło. Dzięki temu drzewo jest zdrowe, a owoce równomiernie dojrzewają.

Przycinaj jabłonie późną zimą, aby uzyskać dobre plony

Krok po kroku

1 **USUŃ** wszystkie gałęzie rosnące do środka korony. Najlepszy pokrój jest często opisywany jako kielich lub szkielet z czterech do pięciu mocnych gałęzi, które rosną na zewnątrz z głównego pnia – przewodnika.

2 **PRZERZEDŹ** gęste pędy i usuń martwe, chore lub krzyżujące się gałęzie, aby zapewnić dobrą cyrkulację powietrza i nie stwarzać siedliska dla grzybów i bakterii. Usuń niepotrzebne gałęzie wyrastające z konarów.

3 **KRÓTKOPĘDY** to krępe, krótkie gałęzie oblepione małymi pąkami, które wyrastają wzdłuż bocznych gałęzi. To właśnie są pędy, które chcemy pobudzić do wzrostu. Skróć zeszłoroczne długopędy do około trzech pąków, aby pobudzić wzrost krótkopędów.

Dobra rada

Aby uzyskać maksymalną produktywność i mieć zdrowe jabłonie, przytnij je ponownie latem. Przerzedź koronę usuwając wszystkie młode, bujne odrosty, które nigdy nie zawiążą owoców.

Takie cięcie wpuści słońce do dojrzewających owoców, a drzewo skieruje całą swoją energię w produkcję owoców, a nie w wytwarzanie liści i gałęzi. Kiedy minie czerwiec, przerzedź też zawiązki owoców, zostawiając nie więcej niż jedno jabłko co kilka centymetrów.

Letnie cięcie jest szczególnie ważne w przypadku drzewek formowanych np. w szpalery

W ten sposób przytnij także

Wiele drzew owocowych można teraz ciąć w bardzo podobny sposób. Unikaj jednak cięcia drzew pestkowych, takich jak śliwy, morele, brzoskwinie i wiśnie, które są bardziej podatne na infekcję srebrzystością liści, jeśli są przycinane w okresie spoczynku. Jeśli chcesz je przyciąć, poczekaj z tym do wiosny.

Drzewa owocowe, które można teraz ciąć:

- **Rajskie jabłonie**
- **Grusze**
- **Nieszpułki**
- **Jarzęby** (chociaż potrzebują jedynie minimalnego cięcia)

Jabłonie

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kwitnienie												
Cięcie												

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE.

eprasa.pl f9a9bd670b

Nie zapomnij

- Usuń odrosty korzeniowe i przytnij pędy, aby rozluźnić podstawę u dobrze ukorzenionych krzewów liściastych, takich jak np. lilaki.
- Drzewa, krzewy oraz rośliny na żywopłot z gołym korzeniem zadołuj lub przechowuj w szopie do momentu, kiedy będą mogły zostać posadzone.
- Zabezpiecz i pomaluj drewniane płoty, szopy, meble oraz pojemniki.
- Wyczyść i przeprowadź konserwację kosiarki lub zamów profesjonalny serwis.

Przekompostuj swoją choinkę

Rozdrobnij swoje drzewko świąteczne i wrzuć zrębki na pryzmę kompostową, gdzie się rozłoży, lub wykorzystaj jako ściółkę przeciw chwastom pomiędzy drzewami i krzewami. Dobrze rozdrobniony materiał drzewny jest przydatny w kompostowaniu, ponieważ powolne uwalnianie węgla pomaga przyspieszyć proces rozkładu i sprawia, że kompost nie jest lepki, co jest szczególnie istotne w przypadku zamkniętych pojemników. Jeśli nie posiadasz rozdrabniarki, możesz ją wynająć (o ile masz sporo drewna do rozdrobnienia) lub pociąć boczne gałęzie na małe kawałki i dodać je do kompostu. Pień możesz pociąć piłą na kawałki i wyrzucić je do kosza na odpady zielone lub dostarczyć do lokalnego Punktu Zbioru Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Wykorzystaj swoje drzewko świąteczne, przetwarzając je na ściółkę na rabaty

Podczas zimowego cięcia skróć długie pędy boczne glicynii do jednego pąka

Przeprowadź zimowe cięcie glicynii

Zanim zabierzesz się za zimowe cięcie glicynii, zidentyfikuj pędy kwiatowe lub krótkopędy. Krótkopędy to krótkie, pełne pączków gałęzie, na których wiosną tworzą się pąki kwiatowe. Unikaj ich cięcia, o ile nie występują w zbyt dużym zagęszczeniu. Często możesz zauważyć kilka krótkopędów tworzących małą grupę krótkich, pulchnych pędów. Rozejrzyj się w poszukiwaniu cienkich pędów wijących się przez szkielet rośliny i przytnij je nad drugim lub trzecim pąkiem, zanim zdążą wytworzyć masę stłoczonych pędów. Usuń także wszystkie boczne pędy kierujące się w stronę rynien lub dachu. Za kilka lat będziesz musiał usunąć jedną lub dwie większe gałęzie, aby pobudzić roślinę do tworzenia nowych pędów.

Zadbaj o szpadel

Przedłuż życie swojego szpadla dzięki ostrożnemu czyszczeniu przed ponownym schowaniem do szopy. Wykonywanie tej czynności regularnie utrzyma część roboczą w dobrej kondycji. Kiedy skończysz pracę ze szpadlem, użyj szorstkiej szczotki z krótką rączką, aby usunąć ziemię oraz resztki roślinne. Przetrzyj rączkę i trzonek, a następnie wysusz.

Utrzymywanie narzędzi w czystości pozwala zapobiec rozprzestrzenianiu się chorób

OGLĄDAJ filmy na **www.gardenersworld.com/how-to** w poszukiwaniu porad dotyczących pielęgnacji narzędzi

W poszukiwaniu chwastów

Poświęć teraz odrobinę czasu na zwalczanie chwastów. Niektóre chwasty kiełkują zimą, kiedy konkurencja jest mniejsza – zajęcie się nimi teraz, zanim dobrze się rozwiną, pozwoli ci zaoszczędzić trochę czasu wiosną.

TEKST: EMMA CRAWFORTH; ROSIE YEOMANS.
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; PAUL DEBOIS

eprasa.pl f9a9bd670b

KROK PO KROKU Zabezpiecz ogród

Zabezpiecz swój ogród przed fizycznymi uszkodzeniami, które mogą powstawać w czasie bardzo zimnej pogody. Rośliny są narażone na uszkodzenie liści spowodowane przez zimne wiatry i mrozy, ale to ochrona stożków wzrostu i korony jest priorytetem. Z pomocą przyjdzie także dobry drenaż oraz osłona w postaci ciepłej ściany.

1 **ZAMOCUJ** tymczasową osłonę z agrowłókniny dookoła roślin, które są narażone na uszkodzenia liści od wiatru. Możesz wykorzystać sznurek, aby włóknina nie przemieszczała się oraz klamerki, aby przymocować ją do zewnętrznych gałęzi.

2 **ODŚNIEŻ** ścieżki, aby były bezpieczne. Jeśli śnieg zamarznie, może przeobrazić się w lodowisko, więc posyp ścieżki żwirem lub zmieć pozostałości sypkiego śniegu.

3 **WYKORZYSTAJ** długi palik do strząśnięcia ciężkich warstw śniegu z krzewów i żywopłotów. Rośliny zimozielone co prawda potrafią utrzymać ciężki śnieg, jednak ich czubki mogą się łatwo pod nim złamać – zajmij się nimi w pierwszej kolejności.

4 **ZMIEĆ** śnieg z dachu szklarni. Ciężka warstwa śniegu może spowodować uszkodzenia stelażu szklarni, a także blokuje dostęp promieni słonecznych, których rośliny potrzebują.

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/how-to/diy, by znaleźć porady dotyczące ogrodowych projektów do samodzielnej realizacji

1

2

3

4

Zatroszcz się o sadzonki

W zimie trzymamy nasze sadzonki wrażliwych na mróz bylin w szklarni, gdzie nie ma przymrozków. Sadzonki zielne kocanek włochatych (*Helichrysum petiolare*) czy lukrecji gładkiej łatwo ukorzeniają się pod koniec lata, zanim roślina mateczna trafi na kompost. Nawet jeśli sadzonki dobrze się ukorzeniły, nie przesadzaj ich – zaczekaj z tym do wiosny, aby wtedy rozpoczęły wegetację. Utrzymuj suche podłoże, a podlewaj jedynie wtedy, kiedy to niezbędne. Jednocześnie przeprowadź dokładną inspekcję w poszukiwaniu mszyc. Uszczykuj każdy nowy bujny przyrost do wysokości trzech, czterech liści, aby roślina zachowała wigor.

Wrażliwe sadzonki zimą przechowuj w szklarni, do której nie wniknie mróz

Nie zapomnij

- Utrzymuj wilgotną zawartość pojemnika z ziemią liściową. Zwilżaj suche liście podczas przerzucania.
- Przesadź małe krzewy i młode drzewa, kiedy są w stanie spoczynku. Podeprzyj je niedużym palikiem, jeśli jest taka potrzeba.
- Zainwestuj w małą podgrzewaną mnożarkę, aby zapewnić nasionom stałe warunki potrzebne do wykiełkowania.
- Aby zapobiec pojawieniu się chwastów rozłóż nową warstwę kory na ścieżkach, na których zdążyła się już rozłożyć.

eprasa.pl f9a9bd670b

Felieton

Opowieści Titchmarsha

Ogród to idealne miejsce do tego, aby zapomnieć się przy kopaniu, sadzeniu czy wąchaniu róż – ale uważajmy na ciernie, ostrzega **Alan**

Ciągle się słyszy, że większość wypadków wydarza się w domu, co jak sądzę, obejmuje też ogród. I doprawdy, gdy pomyślimy o wszystkich narzędziach i środkach chemicznych, do których ma dostęp ogrodnik-amator, to zdumiewające, że aż tylu z nas dożywa wieku średniego.

Pomyślałem o tym ostatnio, gdy, stukając się kieliszkiem z przyjacielem, zauważyłem, że na czubku jego środkowego palca brakuje paznokcia. Przypomniałem sobie, że kilka lat temu przeżył bliskie spotkanie ze swoją kosiarką rotacyjną, gdy usuwał z niej kępę trawy, nie wyłączywszy silnika. Palec zagoił się, ale paznokieć nie odrósł. Wszystkim nam zdarzają się te chwilowe zaćmienia, z których często wychodzimy bez szwanku – ale okazjonalnie ponosimy zasłużoną karę.

Gdy pomyślimy o wszystkich narzędziach i środkach chemicznych, do których ma dostęp ogrodnik-amator, to zdumiewające, że aż tylu z nas dożywa wieku średniego

Gdy jako nastolatek pracowałem w szkółce roślin, obejrzałem program telewizyjny o życiu na wsi, w którym zaprezentowano ciekawy sposób obserwacji kierunku wiatru. Chodziło o to, żeby wsypać do chusteczki (w tamtych czasach nosiłem chusteczkę przy sobie – i noszę ją nadal) garstkę suchego popiołu z drewna palonego w ognisku, tworząc coś na kształt sakiewki. Trzymając sakiewkę przed sobą, trzeba porządnie nią potrząsnąć, a pył z popiołu przedostanie się przez tkaninę i poszybuje nawet na najsłabszym wietrze, pokazując jego kierunek. Zrobiłem tak i byłem zadowolony z odkrycia, że ta prosta technika jest godnym zastępnikiem wiatrowskazu. Ponieważ jednak nie miałem popiołu z ogniska, postanowiłem wprowadzić drobną zmianę i zastosować garść nawozu w proszku. I rzeczywiście, nawóz sprawdził się. Przekonawszy się o skuteczności tej metody, wytrząsnąłem resztki z chusteczki i włożyłem ją z powrotem do kieszeni. Później tego samego dnia wykorzystałem chusteczkę do tego, do czego została przeznaczona – wydmuchałem w nią nos. Skutek? Zapalenie śluzówki w nosie i opuchnięte oczy. Jazda rowerem z powrotem do domu była trudna i, jak sądzę, stanowiłem zagrożenie dla innych użytkowników drogi. Już więcej nie popełniłem tego błędu – nawet, gdy miałem pod ręką bogate zasoby popiołu. Zaprojektowałem całkiem ładny wiatrowskaz w kształcie konewki i motyki.

Podobnie, jak spory odsetek ogrodników, i ja przebiłem sobie kalosz widłami. W tym przypadku czuwał nade mną jakiś anioł i ostry jak igła ząb wbił się pomiędzy dwa palce stopy: duży i drugi, gładko poradziwszy sobie z wulkanizowaną gumą, która, jak sądziłem, zapewni mi wystarczającą ochronę. Spojrzenie w niebo i wymamrotane podziękowanie nie zapobiegły pojawieniu się stróżki zimnego potu nad brwiami. Potem był jeszcze wypadek z palikowaniem drzewka. Wstawiałem gruby drewniany palik do wykopanego w ziemi otworu na drzewko i trzymałem przy słupku ciężki młot tuż za koniec rączki. Ześlizgnęła mi się z niej ręka i młot całym swoim ciężarem przydzwonił w mój środkowy palec, rozpłaszczając go między palikiem a trzonkiem narzędzia. Zrobiło mi się niebiesko przed oczami. Palec też zrobił się niebieski. Zmiażdżony, ale nie złamany.

Następnego tygodnia odbierałem nagrodę od Gildii Mediów Ogrodniczych. Jest zdjęcie, na którym widać, jak przyjmuję gratulacje od prezesa Królewskiego Towarzystwa Ogrodniczego (Royal Horticultural Society). W oczach mam łzy, a dłoń trzymam w dziwnej pozycji, próbując wydobyć uszkodzony palec z niedźwiedziego uścisku.

Kręcąc program w australijskim buszu w latach osiemdziesiątych XX wieku, spadłem z drzewa i złamałem kość strzałkową. Żona i dzieci byli pod wrażeniem mojego bohaterstwa, dopóki nie zobaczyli nakręconego materiału i nie wyjaśnili mi, że tak naprawdę był to krzew. Nadal uważam, że spadłem z drzewa – jedynie nie byłem odpowiednio wysoko, gdy – nieszczęśliwie – spadłem na ziemię.

Lokalna specjalistka, która w tamtym momencie wymieniała całe mnóstwo leków, jakie można uzyskać z australijskich roślin, nie potrafiła znaleźć remedium na złamaną kość.

Lista jest długa: sczerniałe paznokcie, ręce i nogi pokaleczone przez dobrze uzbrojone róże, przenikliwy ból kręgosłupa od dźwigania płytek chodnikowych i wielkich donic.

Ale w tej chwili zajmuje mnie kostka, którą złamałem w tym tygodniu, gdy poślizgnąłem się na naszym pokrytym rosą trawniku. Gdy będziecie czytać te słowa, będę już pewnie poruszał się bez kul, o własnych siłach. Tymczasem… uważajcie na siebie.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM. ILUSTRACJA: CHRIS MADDEN/EYECANDY/ILLUSTRATION

eprasa.pl f9a9bd670b

MARKET OGRODNICZY

zielony.salonik Zielony -Salonik

WSZYSTKO DO OGRODU

WWW.ZIELONY-SALONIK.PL

ZAKUPY ON-LINE
PRZEZ CAŁY SEZON

Zielony Salonik

Sklep internetowy z nowoczesnym
OŚWIETLENIEM SOLARNYM i ozdobami ogrodowymi,
w tym RZEŹBAMI WIATROWYMI

AURORA AURORA-GARDEN sale@aurora-garden.pl,
www.aurora-garden.pl, tel. 796 881 848

Sadzawka
SKLEP INTERNETOWY

liliowce,
paprocie,
lilie wodne
obuwiki,
hosty,
trójlisty,
cyklameny,
epimedia

» www.sadzawka.pl

Floribunda.pl

tel. 500 037 072
www.floribunda.pl

Katalog firm ogrodniczych

Przejrzyj naszą bazę
i dodaj swoją firmę!

Wejdź na:
zielonyogrodek.pl/abc-ogrodnika/przydatne-namiary

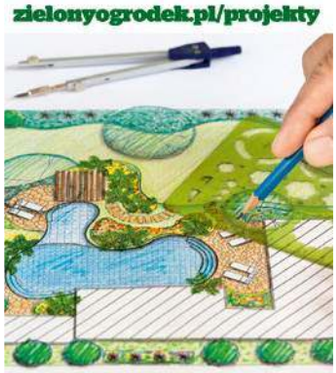
Zielony Ogródek SKLEP

TWÓJ SKLEP OGRODNICZY

sklep.zielonyogrodek.pl

100+ projektów ogrodów
zielonyogrodek.pl/projekty

Podpory
do pnączy
Liny, kratki,
kolumny

Wspieramy
pnącza.

zielony front
» zielonyfront.pl

eprasa.pl f9a9bd670b

Gardeners' World
EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelny
Paweł Romanowski
pawel.romanowski@avt.pl

Redaktor prowadzący
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Redaktor merytoryczny
Łukasz Skop
lukasz.skop@avt.pl

Asystent wydawcy
Anna Cember
anna.cember@avt.pl

Współpracownicy
Anna Moroz-Darska,
Agnieszka Nowak, Klaudia Kossowska,
Katarzyna Kaczan-Borowska,
Grzegorz Falkowski, Bożka Piotrowska

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 22 257 84 98

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

GARDENERS` WORLD
MANAGING DIRECTOR
Catriona Bolger

EDITOR-IN-CHIEF
Lucy Hall

ASSOCIATE EDITOR
David Hurrion

BBC STUDIOS, UK PUBLISHING
CHAIR, EDITORIAL REVIEW BOARDS
Nicholas Brett

MANAGING DIRECTOR, CONSUMER PRODUCTS AND LICENSING
Stephen Davies

COMPLIANCE MANAGER
Cameron McEwan

DIRECTOR, MAGAZINES AND CONSUMER PRODUCTS
Mandy Thwaites

UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

IMMEDIATE MEDIA CO LTD
CHAIRMAN
Martin Weiss

CEO
Tom Bureau

DIRECTOR OF INTERNATIONAL LICENSING AND SYNDICATION
Tim Hudson

INTERNATIONAL PARTNERS MANAGER
Molly Hope-Seton

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2022 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

Miesięcznik, nr 1-2/2022

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

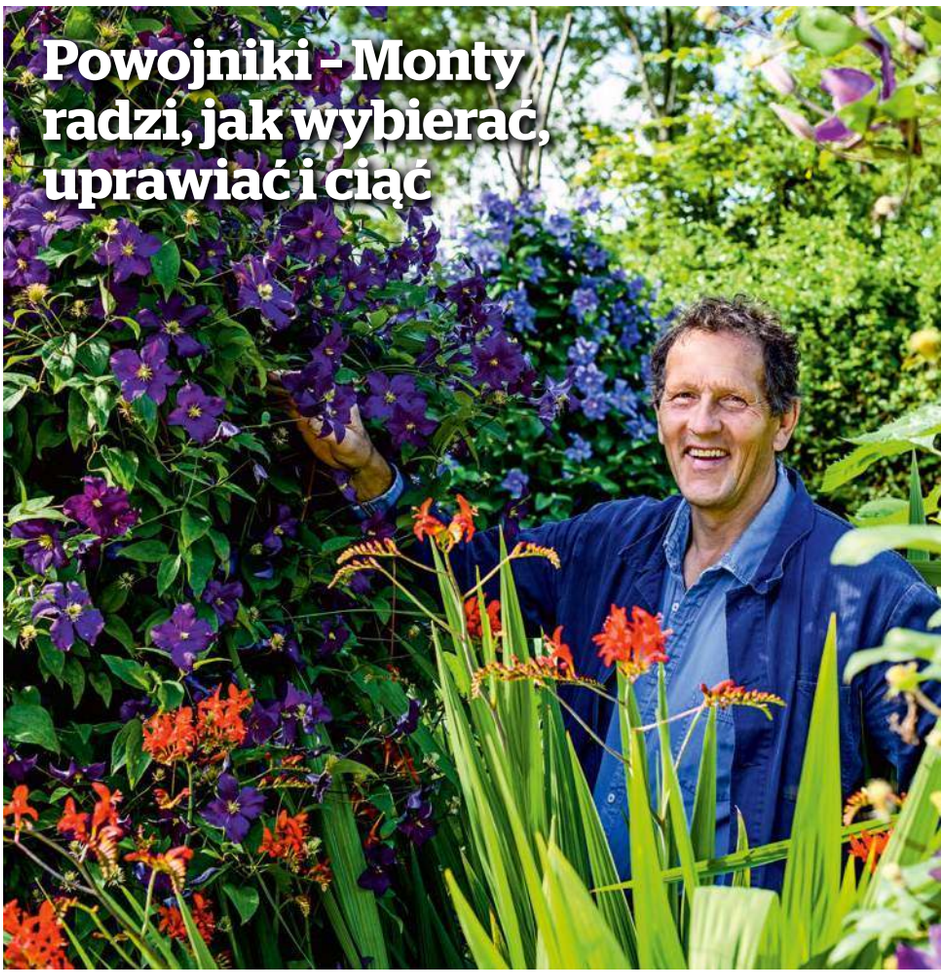
oraz BBC Studios

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

marcowe wydanie
w sprzedaży już pod koniec lutego

Powojniki – Monty radzi, jak wybierać, uprawiać i ciąć

PLUS Rady ekspertów

Najważniejsze ogrodnicze przykazania

Pielęgnacja, rozmnażanie i uprawa kencji

Pomidory – 21 najlepszych odmian

czas na Wnętrze

Wnętrze

GRUDZIEŃ 2021 – STYCZEŃ 2022

czas na

MAGAZYN PEŁEN INSPIRACJI

czas na Prezenty

137 pomysłów na wspaniałe podarunki

204 strony trendów

Magazyn pełen inspiracji

Stylowe Święta

Najmodniejsze dekoracje, wzory i kolory tego sezonu

WWW.CZASNAWNETRZE.PL

Cena 14,90 zł (w tym 8% VAT) Indeks: 258709

ISSN 2080-9190 12>

9 772080 919213

Nr 12-01/21-22

@czasnawnetrze magazynczasnawnetrze

prasa.pl f9a9bd670b

Planta®

na dobre w ogrodzie!

Gil (Pyrrhula pyrrhula)
- mieszanki nasion
- nasiona słonecznika
- ziarna

Szczygieł
(Carduelis carduelis)
- łuskane nasiona słonecznika
- mieszanki nasienne

Sikora modra
(Cyanistes caeruleus)
- karma tłuszczowo-miękka
- posiekane orzechy ziemne
- nasiona słonecznika
- pyzy i kolby

Rudzik zwyczajny, raszka
(Erithacus rubecula)
- karma tłuszczowo-miękka
- mieszanki nasienne
- posiekane orzechy ziemne
- konopie

Wróbel zwyczajny
(Passer domesticus)
- nasiona słonecznika
- posiekane orzechy ziemne
- mieszanki nasion
- pyzy i kule

Dzięcioł duży, dzięcioł pstry większy
(Dendrocopos major)
- karma tłuszczowo-miękka
- posiekane orzechy ziemne
- nasiona słonecznika
- pyzy i kule

Grubodzióbb (Coccothraustes coccothraustes)
- nasiona słonecznika
- orzeszki ziemne
- mieszanki nasion

Kos (Turdus merula)
- karma tłuszczowo-miękka
- posiekane orzechy ziemne
- nasiona słonecznika
- pyzy i kule

Czym dokarmiać dzikie ptaki zimą?

Dowiedz się więcej o dokarmianiu ptaków zimą!

www.planta.pl

Planta Fauna

Planta Fauna to ziarna i mieszanki nasienne, kule, pyzy oraz dzwonki skomponowane według potrzeb żywieniowych ptaków żyjących na wolności.

Planta Sp. z o. o., ul. Wyszyńskiego 16a, 33-100 Tarnów, biuro@planta.pl

www.planta.pl

eprasa.pl f9a9bd670b